

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních
zdrojů

Katedra botaniky a fyziologie rostlin

**Fakulta agrobiologie,
potravinových a přírodních zdrojů**

**Perspektivy rozvoje venkovské turistiky a
agroturistiky na území CHKO Brdy**

Diplomová práce

Bc. Jan Vitásek

Zemědělství a rozvoj venkova

Vedoucí práce: prof. Ing. Václav Hejnák, Ph.D.

© 2023 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Perspektivy rozvoje venkovské turistiky a agroturistiky na území CHKO Brdy" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 12.4.2023

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval prof. Ing. Václavu Hejnákovi, Ph.D. za odborné vedení práce, vstřícný přístup a poskytnuté konzultace, které byly zdrojem inspirující kritiky.

Perspektivy rozvoje venkovské turistiky a agroturistiky na území CHKO Brdy

Souhrn

Diplomová práce pojednává o venkovské turistice a agroturistice v CHKO Brdy. Vybraná oblast je specifická svoji formou vzniku a také tím, že vznikla nedávno, teprve v roce 2016. Rozvoj turismu a jeho různých forem tak zde stále probíhá, a oproti zaběhnutým turistickým cílům předpokládáme větší možnosti pro jeho ovlivnění. Cílem práce bylo popsat současný stav, a zjistit možnosti potenciálního rozvoje venkovského turismu a agroturistiky v oblasti.

Bylo provedeno dotazníkové šetření na širší veřejnosti, které zkoumalo návštěvnickou zkušenost v CHKO Brdy a zároveň se dotazovalo na zkušenosti a představy respondentů o venkovské turistice a agroturistice. V neposlední řadě proběhl terénní výzkum na straně obcí, AOPK a podnikatelských sdružení, co by zástupců soukromého sektoru, který probíhal formou řízeného rozhovoru. Dotazník byl šířen elektronicky a vyplnilo jej 162 respondentů s rozdílným socioekonomickým profilem. S požadavkem na řízený rozhovor bylo osloveno 49 obcí, správa CHKO, kterou zastupuje AOPK a 3 podnikatelská sdružení, konkrétně byly vybrány Svaz venkovské turistiky a agroturistiky, Česká asociace pronajímatelů a ubytovatelů v soukromí a Asociace hotelů a restaurací. Podařilo se provést řízený rozhovor s AOPK, zástupci 32 obcí a 2 zástupci podnikatelských sdružení.

Z dat získaných výzkumem mimo jiné vyplynulo, že CHKO Brdy je turisticky lákavá oblast pro pěší turistiku, a jejím hlavním lákadlem jsou přírodní krásy. Většina turistů zde však tráví pouze několik hodin, a téměř nikdo z turistů v oblasti nenocuje, tedy nevyužívá žádné možnosti komerčního ubytování. Zároveň se podařilo zjistit, že ačkoli většina respondentů (75 %) považuje pojem „agroturistika“ za pro ně známý a srozumitelný, pouze menšina (12 %) dokázala s jistotou odpovědět, že někdy využila nabídku služeb, která by se prezentovala jako nabídka agroturistiky. Třetina respondentů poté uvedla, že by měla zájem o rozšíření poskytovaných služeb, ovšem přibližně stejně velká část se vyjádřila opačně. Průzkum ukázal také na problémy, které s sebou turistika v dané oblasti přináší. Hlavním zmiňovaným problémem byla nízká úroveň základní infrastruktury jako jsou parkoviště, lavičky, WC nebo místa pro sběr odpadků. Tento problém jmenovaly některé obce a pak také skupina respondentů, kteří byli ze získaných dat identifikováni jako obyvatelé obcí v sousedství CHKO. Většinově se však zástupci obcí staví k dalšímu rozvoji turismu v oblasti pozitivně, a s dalším

rozvojem turistiky je dle jejich vyjádření počítáno i v místních územních plánech. Podnikatelská sdružení ve svých odpovědích vyzdvihují přítomnost CHKO. Jedná se o důležitý parametr pro rozvoj cestovního ruchu v oblasti. Upozorňují však také na to, že jedním z hlavních atributů venkovské turistiky je pobyt v přírodě, a proto by daná lokalita neměla být přelidněná.

V závěru práce byla navržena koncepce vycházející ze získaných výsledků. Pro oblast bylo doporučeno doplnění chybějící základní infrastruktury a v rámci rozvoje venkovské turistiky a agroturistiky byly navrženy investice do diferenciací služeb. Diferenciace by měla probíhat zejména na straně ubytovacích služeb. Podporu pro rozvoj ubytovacích služeb lze hledat na úrovni Místních akčních skupin a programu LEADER, či v programech podpory venkova v dotačním programu Společné zemědělské politiky pro roky 2023-2027. Zároveň bylo také doporučeno zlepšit komunikaci mezi správou CHKO a obcemi. Ačkoli komunikace dle získaných dat probíhá, podle některých obcí není dostatečná a je zde prostor ke zlepšení.

Klíčová slova: Brdy, agroturistika, turistika, CHKO, územní plán, rozvoj venkova

Prospects for the development of rural tourism and agrotourism in the Brdy PLA

Summary

The diploma thesis deals with rural tourism and agrotourism in the Brdy Protected Landscape Area. The selected area is specific in its form of creation and also in the fact that it was created recently, only in 2016. Thus, the development of tourism and its various forms is still underway here, and compared to established tourist destinations, we assume greater possibilities for its influence. The aim of this paper was to describe the current state of affairs, and to identify opportunities for the potential development of rural tourism and agro-tourism in the area.

A questionnaire survey of the general public was carried out, which examined the visitor experience in the Brdy Protected Landscape Area and also asked about respondents' experiences and perceptions of rural tourism and agro-tourism. Last but not least, a field survey was conducted on the part of municipalities, Nature Conservation Agency of the Czech Republic and business associations, as well as representatives of the private sector, which took the form of a guided interview. The questionnaire was distributed electronically and completed by 162 respondents with different socio-economic profiles. 49 municipalities, the administration of the Protected Landscape Area, represented by Nature Conservation Agency of the Czech Republic, and 3 business associations were contacted with the request for a guided interview, specifically the Association of Rural Tourism and Agrotourism, the Czech Association of Private Landlords and Accommodators and the Association of Hotels and Restaurants were selected. It was possible to conduct a guided interview with Nature Conservation Agency of the Czech Republic, representatives of 32 municipalities and 2 representatives of business associations.

The data obtained from the research showed, among other things, that the Brdy Protected Landscape Area is an attractive area for hiking, and its main attraction is its natural beauty. However, most tourists spend only a few hours here and almost none of the tourists stay overnight in the area, i.e. they do not use any commercial accommodation options. It was also found that although the majority of respondents (75%) found the term 'agritourism' familiar and understandable, only a minority (12%) could confidently say that they had ever used a service offering that presented itself as an agritourism offer. A third of respondents then said they would be interested in extending the services provided, but about the same proportion said the

opposite. The survey also highlighted the problems that tourism brings with it in the area. The main problem cited was the low level of basic infrastructure such as parking, benches, toilets or places for garbage collection. This problem was named by some of the villages and then also by a group of respondents who were identified from the data as residents of villages adjacent to the PLA. However, the majority of the representatives of the municipalities are positive about the further development of tourism in the area, and according to their statements further development of tourism is also envisaged in the local spatial plans. Business associations highlight the presence of the PLA in their answers. This is an important parameter for the development of tourism in the area. However, they also point out that one of the main attributes of rural tourism is being in the countryside, and therefore the area should not be overcrowded.

At the end of the paper, a concept was proposed based on the results obtained. It was recommended to complete the missing basic infra-structure for the area, and invitations in the differentiation of services were proposed in the development of rural tourism and agro-tourism. The differentiation should take place mainly on the accommodation services side. Support for the development of accommodation services can be sought at the level of Local Action Groups and the LEADER programme, or in the rural support programmes in the Common Agricultural Policy subsidy programme for 2023-2027. At the same time, it was also recommended to improve communication between the administration of the PLA and the municipalities. Although communication is ongoing according to the data obtained, some municipalities feel that it is not sufficient and that there is room for improvement.

Keywords: Brdy, agrotourism, tourism, PLA, zoning plan, development of rural areas

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Vědecká hypotéza a cíle práce	2
3 Literární rešerše	3
3.1 Cestovní ruch a turismus.....	3
3.2 Venkovská turistika a agroturistika.....	6
3.3 Rozvoj venkova a venkovské turistiky	11
3.3.1 Zkušenosti s rozvojem venkova skrz venkovskou turistiku.....	14
3.3.2 Rozvoj venkovské turistiky v blízkosti zvláště chráněných území..	17
3.4 Shrnutí literární rešerže	19
4 Metodika	21
4.1 Charakteristika zájmového území	21
4.1.1 Ochrana přírody a územní plánování v České republice	21
4.1.2 CHKO v ČR.....	22
4.1.3 Charakteristika CHKO Brdy	24
4.1.3.1 Příklady výstavby na území CHKO Brdy při jejím vzniku.....	26
4.1.3.2 Zonace CHKO Brdy.....	27
4.1.3.3 Plán péče CHKO Brdy	30
4.1.3.4 Interpretační plán CHKO Brdy	31
4.1.3.5 Zhodnocení turistiky prvních let od vzniku CHKO do současnosti	35
4.2 Terénní průzkum	35
4.2.1 Rozhovor s představiteli veřejné správy	36
4.2.2 Rozhovor se zástupci soukromého sektoru.....	36
4.3 Dotazníkové šetření.....	37
5 Výsledky	45
5.1 Výsledky dotazníkového šetření	45
5.1.1 Základní data o respondentech.....	45
5.1.2 Návštěvnická zkušenost s CHKO Brdy	49
5.1.3 Otázky k agroturistice	57
5.1.4 Shrnutí výsledků dotazníku.....	64
5.2 Výsledky terénního průzkumu a SWOT analýza.....	65
5.2.1 Výsledky rozhovorů se zástupci obcí a AOPK	65
5.2.2 Výsledky rozhovorů s podnikatelskými sdruženími	69
5.2.3 SWOT analýza	70
5.2.3.1 Silné stránky	70
5.2.3.2 Slabé stránky	70
5.2.3.3 Příležitosti.....	70
5.2.3.4 Hrozby	71
6 Diskuze	72
7 Závěry, vyhodnocení hypotéz a navržení koncepce.....	75
7.1 Závěry	75

7.2	Vyhodnocení vytyčených hypotéz	76
7.3	Navržení koncepce	76
8	Literatura.....	79
9	Elektronické zdroje.....	85
10	Seznam použitých objektů	87
10.1	Obrázky	87
10.2	Tabulky	88
11	Seznam použitých zkratk a symbolů	89
12	Samostatné přílohy	I
12.1	Seznam příloh	I

1 Úvod

Venkovské oblasti bojují celosvětově s odchodem lidí do měst a stárnutím své populace. Urbanizace v průběhu druhé poloviny 20. století zasáhla téměř všechny kouty naší planety. S venkovskými oblastmi je neoddělitelně spojeno také zemědělství, které bylo po léta páteří venkovské ekonomiky a i dnes, navzdory poklesu jeho významu, stále patří mezi nejdůležitější ekonomické činnosti provozované ve venkovském prostoru. V posledních desetiletích tak nabývá na významu venkovská turistika a její formy, které se snaží o propojení tradičních venkovských činností, mezi něž patří právě třeba zemědělství, s dynamicky se rozvíjejícím cestovním ruchem. Venkovská turistika se tak stává jedním z hlavních nástrojů rozvoje venkova.

Tato práce se zabývá perspektivami rozvoje venkovské turistiky a agroturistiky na území Chráněné krajinné oblasti Brdy (dále jen „CHKO Brdy“). Každá destinace cestovního ruchu musí nabízet konkurenceschopné atraktivity, dbát o rozvoj infrastruktury cestovního ruchu, ale také musí řešit otázku dlouhodobé udržitelnosti cestovního ruchu. Velmi výrazně to pak platí u destinací, které mají status chráněné krajinné oblasti. Takovéto turistické destinace mají svůj výjimečný potenciál, který jim poskytuje právě krajina, příroda a další s tímto související jevy. Pro řadu návštěvníků tímto nabízí výjimečný zážitek, ale zároveň u nich přetrvává řada rizik. Nejvýznamnějším rizikem je právě to, že může dojít k jejich poškození v důsledku masového turismu, a proto musí nějakým způsobem hledat optimální nastavení mezi nabídkou a poptávkou cestovního ruchu při snaze o zajištění efektivity.

Identifikace přístupů a trendů rozvoje agroturistiky a venkovské turistiky může pomoci k nalezení vhodné inspirace a různých příkladů, které bude následně možné uplatnit i v CHKO Brdy. Na základě identifikace přístupu k rozvoji turistiky v CHKO Brdy zase bude možné identifikovat aktuální problémy, kterým destinace čelí, na což navážou návrhy a doporučení ke zlepšení.

Literární rešerše využívá deskripce odborných zdrojů za účelem definice pojmu venkovské turistiky a agroturistiky, prozkoumání aktuálních trendů venkovské turistiky a agroturistiky, či definování významu turistiky pro chráněnou krajinnou oblast, včetně specifik této turistiky, přínosů a rizik.

2 Vědecká hypotéza a cíle práce

Práce si dává za úkol zjistit možnosti rozvoje venkovské turistiky a agroturistiky na území CHKO Brdy, současně se zachováním maximálního možného stupně ochrany přírody. Teoretická část, literární rešerše, popisuje venkovskou turistiku, její formy, a zkušenosti s ní napříč různými zeměmi. Zaměřuje se také na zkušenosti rozvoje venkovské turistiky ve zvláště chráněných oblastech či jejich blízkosti.

V praktické části se autor zaměřuje na danou oblast, CHKO Brdy, její plán péče a interpretační plán, které tvoří základ pro udržování a rozvoj tohoto zvláště chráněného území. Zároveň jsou zkoumány výsledky dotazníkového šetření, které bylo provedeno mezi širší veřejností a terénního průzkumu, který byl prováděn částečně na straně veřejné správy (Agentura ochrany přírody a krajiny, (dále jen „AOPK“), obce v regionu) a částečně na straně soukromého sektoru (Svaz venkovské turistiky a agroturistiky, Česká asociace pronajímatelů a ubytovatelů v soukromí a Asociace hotelů a restaurací). Data z terénního průzkumu budou sloužit pro SWOT analýzu.

Na základě výsledků bude navržena koncepce rozvoje turistiky a agroturistiky v daném regionu, tak aby daný model byl udržitelný a vyvážený. Navržená koncepce bude v souladu s Plánem péče a Interpretačním plánem CHKO Brdy a územními plány obcí, do jejichž katastru CHKO zasahuje.

Autorem práce byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: Oblast je aktuálně lákavá zejména pro pěší turistiku a cykloturistiku.

Hypotéza č. 2: Současný stav legislativy Chráněných krajinných oblastí a místních územních plánů neumožňuje masivní rozvoj agroturistiky.

Hypotéza č. 3: Rozvoj infrastruktury pro agroturistiku a turistiku obecně bude probíhat zejména v III. a IV. zóně CHKO a na vnějších hranicích CHKO.

3 Literární rešerše

3.1 Cestovní ruch a turismus

Přestože historie cestování je spojena s historií lidstva jako takovou, k rozvoji cestovního ruchu dochází až od poloviny 19. století a snaha o přesnou definici se objevuje od začátku 20. století, kdy se rozvíjí vzdělávání v oboru a vzniká z něj teoretická disciplína a předmět výzkumu.

Echtner & Jamal (1997) ve své práci upozorňují, že sami vědci se rozcházejí v názoru, zda by měl být turismus studován jako samostatná vědní disciplína nebo jako oblast specializace v již zavedených vědních oborech.

Uriely (1997) říká, že cestovních ruch je popisován důkladně od 70. let 20. století. Od počátku byl přes různé rozpory popisován jako moderní kulturní fenomén. I tak existovaly dle tohoto autora dva základní úhly pohledu. Jeden na turismus nahlížel povrchně, jako na moderní projekci dekadence společnosti, která hledá umělé zážitky. Druhý názor hledí na turismus jako na moderní rituál, který hledá cestu k autentičnosti.

Jedna z prvních definic cestovního ruchu se pojí se jmény švýcarských vědců Kurt Krapf a Walter Hunziker, kteří jej definovali jako „*soubor vztahů a jevů, které vyplývají z pohybu na cizím místě, přičemž cílem pobytu není trvalé usídlení nebo výkon výdělečné činnosti*“ Kotíková (2013).

To posoužilo jako podklad pro tzv. St. Gallenskou definici cestovního ruchu, kterou přijalo Mezinárodní sdružení expertů v cestovním ruchu AIEST (= Association Internationale d'Experts Scientifique du Tourisme) za svou oficiální a jejíž znění je: „*cestovní ruch je souborem vztahů a jevů, které vyplývají z cestování a pobytu osob, pro které místo pobytu není ani hlavním místem bydliště ani místem výdělečné činnosti*“ (Kotíková, 2013).

Podle Holešinské (2012,) je cestovní ruch „*komplexní jev, který probíhá v určitém čase na určitém místě a je svázán s řadou lidských činností.*“

V dnešní době umožňuje turismus uspokojovat nejrůznější potřeby a přání cestovatelů, což je dáno velmi širokou nabídkou na turistickém trhu. Tato však plně odpovídá právě i poptávce po různorodých formách cestovního ruchu (Půtová, 2019).

Turismu se věnují také Streimikiene et al. (2021). Podle nich je cestovní ruch neoddělitelnou součástí moderní společnosti, které nepřekáží ani hrozby terorismu či globálních katastrof. Podle autorů s sebou však přináší i určitá negativa, která negativně ovlivňují životní prostředí a změny klimatu.

Richardson et al. (2016) ve své práci turismus popisují jako krátkodobý pobyt lidí mimo jejich obvyklá místa pobytu. Připouštějí, že ačkoli turismus, jeho definice i počátky jsou již velmi staré, stává se stále důležitějším kvůli svým ekonomickým vlivům na regionální i národní ekonomiky.

Neto (2003) označuje turismus za jeden z nevýznamnějších socio-ekonomických fenoménů 20. století. Podle něj se ze zájmu relativně malého okruhu lidí stala po 2. světové válce masová záležitost. Zároveň autor upozorňuje na to, že v různých zemích, či regionech existují různé přístupy ke sdílení přínosu turismu mezi zúčastněné strany, ať už jde o velké společnosti, lokální podnikatele, veřejnou správu či životní prostředí.

Vzhledem k výše popsané mnohotvárnosti cestovního ruchu je potřeba k němu přistupovat interdisciplinárně. Tento přístup lépe přibližuje následující obrázek (Obrázek 1: Schématické pojetí cestovního ruchu).

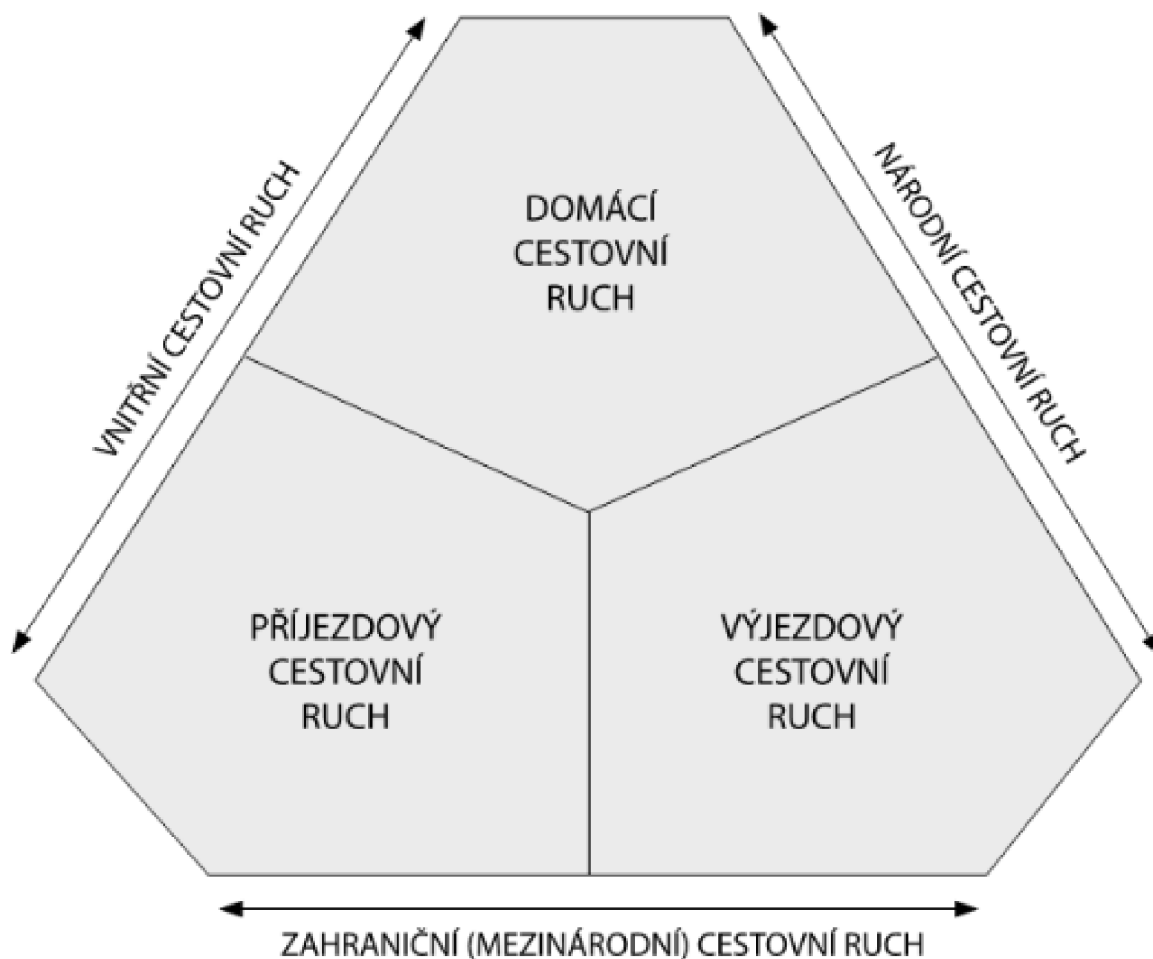

Obrázek 1: Schématické pojetí cestovního ruchu

Zdroj: Holešinská (2012)

Kotíková (2013) hovoří o klasifikaci turismu v různých souvislostech. Jednak jako typologii spojenou s participanty cestovních ruchů = typologie účastníků cestovního ruchu. Dále zmiňuje členění cestovního ruchu formy (podle specifických podmínek uskutečnění cestovního ruchu – např. krátkodobý cestovních ruch nebo organizovaný cestovní ruch) a druhy (podle motivu účasti – např. rekreační cestovní ruch, kulturně poznávací cestovní ruch). Základní členění cestovního ruchu vymezuje Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO).

V tom jsou zohledněna 3 hlediska – geografie, úroveň cestovního ruchu a směr cestovního ruchu. Lepší představu přináší následující obrázek (Obrázek 2: Základní členění cestovního ruchu).

Obrázek 2: Základní členění cestovního ruchu

Zdroj: Kotíková (2013)

Z obrázku vyplývá, že se cestuje v rámci určitého geografického území. Pokud je tímto územím jediná země, jedná se o domácí cestovní ruch, kdy nedochází k překročení státních hranic. Překročili-li se státní hranice, řeč je o zahraničním cestovním ruchu. V souvislosti se zahraničním cestovním ruchem se rozlišuje ještě příjezdový cestovní ruch a výjezdový cestovní ruch, které se označují také jako aktivní, resp. pasivní, neboť pro platební bilanci státu znamenají příjmy z aktivního cestovního ruchu navýšení strany aktiv a náklady pro uskutečnění pasivního cestovního ruchu navýšení strany pasiv. Spojení domácího a výjezdového cestovního ruchu představuje národní cestovní ruch. Domácí a příjezdový cestovní ruch dávají dohromady vnitřní cestovní ruch. Příjezdový a výjezdový cestovní ruch jsou složky zahraničního neboli mezinárodního cestovního ruchu (Kotíková, 2013).

Zajímavé postřehy ohledně celosvětového turismu lze vyčíst z knihy Elisabeth Becker (2020). Autorka uvádí, že mezi lety 1950 až 2012 došlo ke zvýšení počtu mezinárodních turistů z 25 milionů na 1,035 milionů. Becker (2020) dále uvádí, že k roku 2012 vytvářel cestovní ruch 1 z 11 pracovních míst na Zemi, a byl zodpovědný za 9 % celosvětového HDP.

Becker (2020) upozorňuje také na to, že turismus byl jedním z faktorů, který pomohl překonat mnoha zemím ekonomickou krizi z roku 2008. Negativa lze však podle autorky nalézt v přehlcení některých významných turistických oblastí. Konkrétně jsou zmíněny například Benátky, ale i Francie, její nejvýznamnější památky, ale také její venkovské regiony, vč. vinnařských regionů. Oproti tomu stává příklad Kostariky, která je dle autorky „světovým pionýrem“ v ekoturistice. Na Kostarice se pak snaží ukázat cestu pro další země s cennými přírodními památkami, či národní kulturou, tak aby turismus byl udržitelný a jeho celkový dopad ve všech směrech byl pro danou zemi či oblast přínosem.

Pojem udržitelný turismus pak ve své práci používá také autoři McAreavey & McDonagh (2010). Hovoří o tom, že udržitelný cestovní ruch je sociálně konstruovaný a idealizovaný. Je dynamický v tom slova smyslu, že je neustále budován a rekonstruován rozdílnými účastníky ze soukromého či veřejného sektoru. Jeho budování a rekonstrukce autoři popisují jako politický proces závisející na hodnotových a etických úsudcích, které vycházejí ze znalostí a moci.

V důsledku tohoto se turismus stává složitým sociálně-ekonomickým fenoménem, ve kterém se protínají různé vědní disciplíny (od ekonomie, geografie, ekologie, sociologie, až po psychologii a další). Turismus se tímto stává samostatnou vědní disciplínou a v podstatě i novým sociálním jevem (Beránek, 2013).

Turismus lze tedy vymezit jako pohyb lidí mimo jejich vlastní prostředí do míst, která jsou vzdálena od místa jejich bydliště. Tento pohyb je motivován různými účely, kromě migrace či výkonu běžné denní práce. Pokud je turismus vhodně rozvíjen, tak je zdrojem příjmů, vytváří nové pracovní příležitosti a vede k revitalizaci destinací. Je prostředkem pro zvyšování životní úrovně. Zároveň jde o velmi rozsáhlý trh, který vyžaduje uspokojení různorodých potřeb, čímž vzbuzuje pozornost podnikatelů a veřejné správy (Jakubíková, 2013).

3.2 Venkovská turistika a agroturistika

Před definicí venkovské turistiky a agroturistiky je nutné představit pojem venkov. K tomuto lze využít například následující definici: „*venkov je bydlištěm, rekreačním územím,*

hospodářskou jednotkou, místem společenských kontaktů, kulturním i přírodním prostorem. Tvoří nezastupitelnou součást krajiny. Se zázemím měst, má mnoho ekonomických, ekologických i sociálních funkcí, které při nevhodné realizaci ohrožují vývoj daného regionu, vyvolávají řadu negativních dopadů na obyvatelstvo, krajinu, životní prostředí a na další prvky daného území.“ (Šimková, 2008)

Venkov prošel v České republice v posledních desetiletích výraznou ekonomickou restrukturalizací, a to v důsledku přechodu od socialistického centrálního hospodaření k tržní ekonomice. Tento vývoj s sebou přinesl výrazný pokles příjmů z tradičního venkovského hospodářství souvisejícího se zemědělstvím. Za potenciální řešení tohoto trendu je velmi často považován cestovní ruch jako možnost, jak obnovit upadající ekonomiku venkovských oblastí a zamezit migraci obyvatel z venkova. Venkov nabízí návštěvníkům různé výhody, které například ve městech nenajdou, ale zároveň je nutné počítat i s řadou různých nevýhod. Na venkově jsou omezené služby, bývá zde horší dopravní obslužnost a infrastruktura. Od měst se venkovské regiony odlišují i sociologickým charakterem. Obecně jsou klidnější, tradičnější a lidé se zde navzájem znají, což je protikladem městskému životu (Boháč, Drápela, 2022).

Sharpley (2004) poznamenává, že vnímání venkova je založeno na dichotomii města a venkova, a proto zdůrazňuje vnímanou fyzickou, sociální, ekonomickou a kulturní odlišnost venkova ve srovnání s městskými oblastmi.

Po definici venkova a venkovského prostoru můžeme přistoupit k popisu venkovské turistiky a agroturistiky. Podle Dobrylovského (2021) se jedná o zvláštní formu turistiky, která nabývá na významu v posledních letech a kterou definuje takto: „*jedná se o specifický způsob trávení volného času v typických venkovských lokalitách (a podmínkách).*“

Účastník turismu v rámci agroturistiky nejen pobývá na venkově, ale také zde má blízký kontakt se zvířaty, pěstováním zemědělských plodin, případně získává možnost zlepšení svého vztahu k půdě a určitým způsobem i k posílení vlasteneckých pocitů (z hlediska rozvoje sounáležitosti s národními kořeny). Zároveň existuje i možnost neplacené práce pro ubytovatele (sloužící jako úhrada s pobytem spojených nákladů). Tímto se stává agroturismus příležitostí pro aktivní odpočinek (Dobrylovský, 2021).

Podle autorů Boháče & Drápely (2022) zahrnuje venkovský cestovní ruch řadu zainteresovaných skupin (od turistů, cestovních kancelářů, podnikatelských subjektů, až po místní komunitu apod.) Spolupráce těchto zájmových skupin s sebou nese nejen přínosy, ale také i různé problémy, protože každá z těchto skupin sleduje zejména vlastní zájmy. Pro eliminaci tohoto rizika přikračují relevantní aktéři k tvorbě konceptů rozvoje venkovského turismu, které jsou součástí strategie rozvoje venkova. Cílem těchto konceptů by měla být

ochrana rozmanitosti venkovského území, která je podstatná pro zachování jeho turistické atraktivity.

Podle Ryglové et al. (2011) je venkovská turistika formou cestovního ruchu, která je realizována ve venkovském prostoru, a to v nejširším slova smyslu. Agroturistika má užší význam, protože se jedná výhradně o pobyty na fungujících farmách (tj. hospodářské farmy, selské dvory) a další související turistické aktivity. Agroturistika je tedy bezprostředně spojena s prostředím venkova a jeho atributy jako prastaré střídání ročních období, lidové obyčeje, slavnosti související se zemědělskými pracemi. Ekoagroturistika pak označuje případy, kdy jde o farmy hospodařící ekologicky.

Sirakaya (1997) hovoří o ekoturistice. Nazývá ji novým alternativním trendem turistického chování a popisuje jí jako možnost k odstranění některých neduhů, kterou s sebou turistika obecně přináší. Konkrétně mluví o znečištění prostředí, ztrátě kulturní identity či inflaci. Ekoturistiku pak definuje jako „*účelné cestování do přírodních oblastí za účelem pochopení kultury a přírodní historie životního prostředí*“.

Trochu odlišný pohled nabízí Rokvič Knežić (2022), venkovský turismus je podle ní nejčastěji definován jako cestovní ruch, který je realizován ve venkovských oblastech, a který je silně integrován s přírodními zdroji určitého místa, a také sestává z velkého množství různých aktivit. Jako například pěší turistiky, lovu a rybolovu, koupání, cykloturistiky, účasti na zemědělských pracích apod. Specifickým rysem venkovského cestovního ruchu je úzká interakce mezi turistou a hostitelem.

Šíp (2020) říká, že venkovský turismus lze definovat jako formu cestovního ruchu, která se odehrává v prostoru venkova. Subordinovanými formami venkovského cestovního ruchu jsou agroturismus, ekoagroturismus, hipoturismus, rezidenční cestovní ruch a vinařský cestovní ruch. Mezi příznačné aktivity venkovského cestovního ruchu patří pěší turistika, cykloturistika, hipoturistika, rybolov a lov. Šíp (2020) dále za významný inovativní prvek venkovského turismu považuje podporu mikroregionálních Místní akčních skupin (MAS) a destinačních managementů cestovního ruchu. Jejich organizace probíhá na partnerské spolupráci mezi podnikatelskou sférou, veřejnou správou a společenskou organizací zastupovanou místním obyvatelstvem, kde hlavním řídicím nástrojem je pravidlo k-k-k neboli komunikace-kooperace-koordinace.

Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) definuje venkovský cestovní ruch jako typ turistické činnosti, při které jsou zážitky návštěvníků spojené s širokou škálou produktů obecně souvisejících s aktivitami v přírodě, zemědělstvím, venkovským životním stylem a kulturou, rybolovem a poznáváním památek. Realizace aktivit venkovského cestovního ruchu

probíhá ve venkovských oblastech s krajinou a půdou, kde převládá zemědělství a lesnictví, a s tradičními sociálními strukturami a životním stylem (Li et al., 2022).

Li et al. (2022) také dodává, že venkovský cestovní ruch přispívá k růstu hrubého domácího produktu, vytváří pracovní místa, ovlivňuje rozvoj venkova, protože ovlivňuje vzdělání, příjmy a spotřebu. Venkovský cestovní ruch tímto vytváří vysoký potenciál pro stimulaci místního hospodářského růstu a sociální změny. Krajinné zdroje venkovského cestovního ruchu je však nutné využívat a zatěžovat racionálně, aby nedošlo k jejich nenávratnému poškození.

O více komplexní pohled se snaží Lane (2020), podle nějž lze za venkovskou turistiku považovat všechny služby související s cestovním ruchem, které se odehrávají ve venkovském prostoru.

Venkovský prostor samotný je pak řidce osídlená rozsáhlá oblast, se slabou infrastrukturou, a s převládajícími malými podniky, které jsou ve vlastnictví místních podnikatelů (Lane, 2020).

Adamov et al. (2023) uvádějí, že různé formy cestovního ruchu specifické pro venkovské prostředí mohou podpořit kapitalizaci místních zdrojů a zajistit jeho ekonomickou životaschopnost. Podle několika studií tak ty venkovské oblasti, které se živily venkovskou turistikou a doplňkovými příjmy dokázaly zajistit udržitelný ekonomický rozvoj venkovských lokalit do moderní verze, kterou akceptují turisté i místní.

Opperman (1996) ve své práci zaměřující se na venkovskou turistiku v jižním Německu upozorňuje, mimo jiné, také na to, že někteří autoři do venkovské turistiky počítají i turistiku v národních parcích, či jiných zvláště chráněných oblastech, zatímco jiní ne. Upozorňuje také na rozdílnost v přístupu k tzv. „druhým domům“. Jedná se o fenomén, který lze srovnat s českým chatařením. Velké procento venkovských obydlí je tam využíváno pouze na víkendovou rekreaci, či pouze v omezených obdobích roku. Všechny výše zmíněné typy turismu pak označuje jako „Non-urban tourism“ (voně přeloženo jako „mimoměstský turismus“).

Rosalina (2021) poté rozporuje, že by byl konsenzus na univerzální definici venkovské turistiky, ačkoli se nejedná o nový vědní obor, a několik autorů se o definici pokoušelo. Složitá uchopitelnost termínu podle autorky souvisí převážně s tím, že jednotlivé parametry pro definici se často liší, a to v různých zemích, ale i jednotlivých regionech.

Leco et al. (2012) ve své práci uvádí, že ačkoli je jako venkovský turismus chápán veškerý turismus ve venkovských oblastech, neměl by být zaměňován s dalšími typy turismu. Takto autoři rozlišují venkovský turismus od agroturistiky, zelené turistiky, ekoturistiky nebo

přírodní turistiky. Ačkoli lze podle autorů tyto termíny z pochopitelných důvodů zaměnit, zdůrazňují napojení venkovského turismu na danou lokalitu, její kulturu, tradice, životní prostředí ale i infrastrukturu zdoje atd. Ve své práci se snažili identifikovat motivace turistů. Výsledky popisují tak, že agroturistika je důležitou a nedílnou součástí venkovského turismu, a nabízí více edukativní a zároveň i emoční zážitky.

Agroturistika je pak méně tradiční formou cestovního ruchu a její rozvoj vyžaduje určitou specializaci od poskytovatelů služeb cestovního ruchu, kdy je tato specializace ještě doplněna doprovodným programem podle kolektivu autorů ČZU (2010). Tímto dochází ke zkvalitnění infrastruktury cestovního ruchu v destinaci, a tedy i k zatraktivnění aktivit cestovního ruchu a ke stabilizaci klientely. Doprovodný program agroturistiky mohou v destinaci poskytovat i další poskytovatelé služeb, nikoliv pouze například poskytovatel ubytování. Mezi takové doprovodné programy může patřit:

- Stravování či nabídka produktů zemědělské farmy (například související s danou destinací).
- Zemědělské činnosti a vlastní zázemí farmy (kde se může turista volně pohybovat, účastnit se zemědělských prací).
- Letní a zimní sporty (dle podmínek v destinaci, tedy například pěší turistika, cyklistika, koupání, lyžování atd.)
- Rekondiční akce (jezdeckví, projížďky na koních, speciální zdravotní programy).
- Historie, kultura, příroda – doprovodné programy ve vazbě na okolní krajinu a historii, místní atraktivní přírodní lokality.
- Ukázky tradičních řemesel (kovárna, výroba nábytku, prohlídka historických objektů apod.)
- Další služby (přeprava, praní prádla, nákupy do ledničky/nápojů, pronájem sportovních potřeb).

Venkovská turistika se stává stále významnější součástí cestovního ruchu. Tento trend by měl pokračovat i do budoucnosti. Návštěvníkům přináší venkovská turistika relaxaci, zklidnění, možnost úniku od stresu městského života. Velmi pozitivní je skutečnost, že je často integrována i se sportovními aktivitami a činnostmi, které obecně podporují zdraví a pohodu. Pro venkov je zase prostředkem pro získání finančních prostředků, pracovní míst, zlepšení infrastruktury (formou investic do cestovního ruchu) atd. (ČZU, 2010).

3.3 Rozvoj venkova a venkovské turistiky

V současné době žije v evropských venkovských oblastech okolo 25 % celkové populace evropské unie. Zároveň podle metriky OECD zabírají venkovské prostory tři čtvrtiny celého prostoru EU. I to jsou důvody vysoké angažovanosti EU v podpoře rozvoje venkova (Medeiros, 2022).

Rozvoj venkova ,ať už obecně, či jako podpora podniků a mikropodniků, udržitelnosti zemědělství, turismu a dalších forem, patří mezi priority Evropské unie pro budoucí roky. To znamená, že do těchto oblastí bude směřovat Evropská unie dotační prostředky, čehož mohou využívat i subjekty v ČR. Jedním z důvodů je také snaha o zachování života na venkově a potřeba péče o krajinu, kterou mohou nejlépe podpořit místní zemědělci, či lidé, kteří zde trvale žijí, podnikají a znají lokální prostředí (Havel, 2021).

V roce 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie. V oblasti zemědělství mělo jednoznačně největší vliv přijetí principů společné zemědělské politiky. To mělo výrazný vliv na stav zemědělství v zemi. Stejný nebo podobný efekt byl zaznamenán i v dalších středoevropských a východoevropských zemích, tak jak o tom píšou Czubak et al. (2021).

O společné zemědělské politice ve své práci referují Leduc et al. (2021). Společná zemědělská politika prošla významnou změnou v roce 1992, tzv. MacSharryho reformou. Hnacím motorem pro tuto reformu bylo učinit evropské zemědělství kompatibilní s teorií trvalé udržitelnosti. Druhým pilířem společné zemědělské politiky jsou programy podpory venkova a jejich cílem je podporovat jiné než původní produkční funkce zemědělství, které jsou podporovány prvním pilířem společné zemědělské politiky.

Biczkowski (2020) upozorňuje na významnou roli programu LEADER. Všeobecně je považován za inovativní a úspěšnou metodu EU, vedoucí k pozitivním efektům v oblasti rozvoje venkova. Díky mechanismu svého fungování program LEADER zajišťuje efektivní využívání zdrojů z evropských fondů a dotačních programů.

V České republice byla agroturistika podporována Programem rozvoje venkova spolufinancovaným z fondů Evropské unie. Pro některé farmy však byly dotace z tohoto programu hůře dosažitelné. Do roku 2013 podporovaly agroturistické farmy i národní dotace, ale také byly těžko dosažitelné a v současnosti již je nelze získat vůbec, protože nejsou poskytovány (Hosnedlová, 2019).

Program rozvoje venkova ČR pro období let 2007 až 2013 měl podobu jednoho z nástrojů rozvoje turismu v České republice, který si kladl za cíl rozvíjet zejména udržitelné formy turismu (Konečný, 2016).

Podmínkou rozvoje agroturistiky v České republice je rozvoj kvalitního životního prostředí a malebné venkovské krajiny. To je zastoupenou zejména v regionech, které nejsou vzhledem k nadmořské výšce a reliéfu krajiny nejvhodnější pro intenzivní zemědělskou činnost. Zemědělci pak musí rozšiřovat svoji činnost i mimo tuto oblast, aby zajistili fungování svého hospodářství, tedy například i agroturistickými službami. Nejvhodněji těmto kritériím odpovídá v České republice Vysočina či podhorské regiony. Kvalitní agroturistické zařízení lze nalézt i v nížinách a zejména v typicky zemědělských oblastech. To je dáno i druhým nejpodstatnějším aspektem pro rozvoj agroturistiky, tedy lidmi, farmářskými rodinami (Hosnedlová, 2019).

Potenciál turismu je u venkovských regionů na různorodé úrovni, a tedy zejména příslušné orgány obce jako zastupitelstvo a rada mají věnovat velkou pozornost možnostem regionálního rozvoje venkovského turismu. Tvorba komplexní nabídky šetrných turistických programů a produktů soustředících se na různé tematické oblasti zároveň vyžaduje úzký kontakt s místními obyvateli, pochopení jejich mentality a událostí běžného života (Urbášková & Kuznetcova, 2021).

Jak uvádí Hunter (1997) od 80. let 20. století nabývá na významnosti koncept trvalé udržitelnosti. Společně s rozvojem venkovského turismu, a turismu obecně, je vyvíjen větší tlak na jeho propojení s principy trvalé udržitelnosti.

Saputro et al. (2023) ve své práci uvádějí, že rozvoj venkova je v dnešní době široce diskutovaná problematika. Zároveň uvádějí, že mnoho zemí si vybralo jako strategii rozvoje venkova venkovský turismus. Venkovský turismus pomáhá rozvoji venkova hlavně ve vytváření pracovních příležitostí, obohacování života residentů, ale také znovuobjevováním již zapomenutých kulturních hodnot.

Saputro et al. (2023) také upozorňují na problematiku prvky. Jako hlavní problém vnímají, že v některých zemích, uvádějí Čínu a Tanzánii, dochází až k překotnému rozvoji venkovského turismu, který není v souladu s teorií trvalé udržitelnosti. Přitom autoři sami uvádějí, že trvalá udržitelnost venkovského turismu byla hodnocena jako jedna z vlastností, které pomáhají k lepšímu rozvoji venkovských oblastí.

Melo et al. (2022) vyzdvihují fenomén sociálních sítí. Dnešní generace zákazníků sdílí své zkušenosti a zážitky na internetu, prostřednictvím sociálních sítích, nebo pomocí hodnotících formulářů, které jsou jim předkládány automaticky, pokud si ubytování sjednávají přes zprostředkovatele. Takové informace bývají zásadní pro potenciální klienty.

V další práci Melo et al. (2022) hodnotí právě vliv online recenzí. Z dostupných dat vyplývá, že větší podíl pozitivních recenzí má výrazný a přímý pozitivní vliv na daný subjekt.

Zároveň popisují vedlejší vliv na výkonnost managementu daného objektu. Dále z jejich výzkumu vyplývá, že ti poskytovatelé služeb, kteří se opravdu snaží přispět k rozvoji venkova, péči o životní prostředí a udržitelnosti mají v očích spotřebitelů výhodnější výchozí pozici.

Gartner (2004) upozorňuje, že venkovský turismus je z ekonomického pohledu stejný jako například zboží v supermarketu. Pokud budou venkovské oblasti méně dostupné, a tím pádem dražší, budou určité skupiny turistů vyčleňováni z jejich užívání. Zdrůrazňuje tedy důležitost infrastruktury. Na příkladu USA uvádí velmi kvalitní síť dálnic a kvalitních silnic, u EU pak upozorňuje na kvalitní železniční síť.

Zhu (2022) uvádí, že venkovské a zemědělské oblasti jsou zásadní pro národní hospodářství. Podle něj většina vyspělých zemí světa začla svoje reformace právě reformami v zemědělství. I dnes, vzhledem ke klimatickým změnám jsou termíny jako venkov, rozvoj venkova, venkovská chudoba, venkovská zaměstnanost anebo intenzia zemědělské produkce vnímány jako výzvy, a to ve světovém rozsahu. Tyto výzvy jsou pak dle autora aktuální i ve vyspělých zemích, kde se odkazuje hlavně na státy EU, USA a Kanadu.

Venkovská turistika je jednou z možností, jak vyřešit hned dva klíčové problémy, kterým v dnešní době čelí státy Evropské unie. To je nutnost podpory a rozvoje malého zemědělství a zájem o plné využití potenciálu cestovního ruchu. Venkovská turistika se jeví jako alternativní způsob podnikání v zemědělství, který s sebou zároveň přináší možnost vzniku nových pracovních míst (v prostředí venkova, které je kriticky ohroženo nezaměstnaností). Zároveň jde o možnost, která může vést k revitalizaci krajiny a životního prostředí na venkově (Šimková, 2008).

Podle Belliggiano et al. (2021) městští spotřebitelé nacházejí stále větší zaujetí v krátkých dodavatelských řetzcích. Jejich zájem směřuje například k lokálním biopotravinám, a je přizívován příběhy, které se k jednotlivým produktům váží. Jsou také fascinováni tím, že mohou být přítomni při sběru surovin nebo vlastní výrobě, či se na ni mohou dokonce podílet. Stále více zájmu vzbuzuje také řemeslný um, který je k výrobě některých potravin potřebný. Tento zájem o spolupodílení vede například k možnostem adopce hospodářských zvířat či jednotlivých ovocných stromů.

Důležitým parametrem pro rozvoj venkovského turismu jsou podle Huo et al. (2023) rezidenti. Úspěšné zapojení rezidentů a jejich vzájemná důvěra s turisty jsou pro venkovský turismus důležité. Autoři zmiňují, že největší forma důvěry mezi rezidenty a turisty se vytváří praxí a dobrou zkušeností. Rezidenti nacházejí díky turismu v oblasti nová pracovní místa a z turismu dokážou i ekonomicky profitovat.

Udržitelná řešení v oblasti cestovního ruchu a venkova podporuje dosažení rozvoje těchto oblastí při zajištění pozitivních dopadů na celou společnost a blahobyt obyvatelstva, včetně respektování kulturních a společenských hodnot, podpory zvyšování odolnosti ekosystémů, včetně schopnosti jejich obnovy a poskytování služeb (Mandić, 2019)

Cawley & Gilmour (2008) zavádějí pojem „integrováný venkovský turismus“. Prováděli výzkum na území šesti evropských zemí po dobu deseti let. Snaží se zpracovat interdisciplinární data, a svůj termín odkazují na světovou koncepci udržitelnosti. Základním předpokladem rozvoje podle nich zůstává využívání obnovitelných zdrojů, tak aby nebyly ohroženy následující generace.

3.3.1 Zkušenosti s rozvojem venkova skrz venkovskou turistiku

Zkušenosti s rozvojem venkova z Číny pospisují v tomto směru Gao et al. (2009). V osmdesátých letech dvacátého století začali uplatňovat politiku rozvoje cestovního ruchu jako jeden z bodů proti chudobě (poverty alleviation through tourism). Nejvyšší míru chudoby zaznamenávaly v Číně právě ve venkovských oblastech, kde se dotýkala 250 milionů lidí. Díky rozvolnění domácí politiky podnikání spontánně vznikaly první možnosti venkovské turistiky. Velká část zemědělců využila nových možností i v dalších aktivitách, která i dnes řadíme do venkovské turistiky (jízdy na koních, ubytování na farmách atd). V roce 2000 pak bylo ve stejných oblastech evidováno, podle stejné metriky, pouze 30 milionů lidí, kteří se potýkali s chudobou. Největší přínos se podle Gao et al. (2009) přisuzuje právě rozvoji venkovského turismu.

Na jejich zkušenosti navazují Zou et al. (2014), kteří tvrdí, že venkovský turismus vede k rozvoji oblasti, ekonomickému zisku a větší zaměstnanosti. Konkrétně na příkladu farmy s roční kapacitou ubytování 100 000 turistů uvádí, že takováto farma je schopna vytvořit až 300 přímých, či navazujících pracovních míst. Zároveň také upozorňuje na to, že v oblastech s rozvíjeným venkovským turismem je větší ochrana kulturního dědictví, která souvisí právě s rozvojem venkovského turismu v oblasti.

V Číně lze pozorovat obzvlášť velmi silný rozvoj venkovského turismu. S tím souvisí i velké množství vědeckých prací na téma rozvoje venkova, venkovské turistiky ale i další příbuzná témata. Jendou z nich je i práce autorů Wang & Tian (2023). Ti poukazují na to, že i přes obří státní investice a jednoznačně významný rozvoj venkovských oblastí jako i venkovského turismu, stále dochází k odchodu lidí z venkovských oblastí do měst, a ačkoli se míra chudoby ve venkovských oblastech výrazně snížila, rozdíl mezi příjmy obyvatelů měst a urbanizovaných oblastí a příjmy obyvatelů venkovských oblastí se stále zvětšuje.

Jolliffe & MacDonald (2003) zkoumali rozvoj venkovských oblastí ve východní Kanadě. V dané oblasti spojují rozvoj venkova s místním folklórem a kulturním dědictvím. Zároveň se však snažili o vytvoření rámce, který by se dal jednoduše použít v teoriích o vzniku a rozvoji venkovského turismu i v jiných oblastech. Jejich rámec má 4 kroky, začíná aktivitou jedinců, a přes kooperaci a zapojování dalších účastníků vede k dobře provázanému, samostatnému a dlouhodobému turismu.

V Jižní Korei dochází dlouhodobě k vylidňování a ke stárnutí venkovských oblastí. Od roku 2002 nabízí korejská vláda podpůrné programy pro rozvoj venkovské turistiky, a snaží se jí použít jako nástroj pro rozvoj venkova. Jak ve své práci poznamenávají Park & Yoon (2009), od roku 2002 bylo v podpůrných programech určeno 279 vesnic k masivním investicím ze strany vlády. Podmínkou pro vládní podporu je dodržování principů udržitelnosti.

V další práci Park & Yoon (2010) upozorňují na to, že od roku 2002 bylo vládou zafinancováno více jak 1200 projektů. Ovšem i přes výrazný nárůst ubytovacích kapacit a rozvoj venkovské turistiky není vládní podpora dost silná, aby zvýšila mimoprodukční příjmy korejských zemědělců. Autoři to dávají za vinu absenci uceleného konceptu a politiky pro implementaci pravidel, která by zajišťovala trvalou udržitelnost.

Ghaderi & Henderson (2012) provedli případovou studii v Íránu. Zaměřili se na velmi tradicionalistickou oblast, reprezentovanou vesnicí Hawraman. Jedná se o odlehlou, horskou oblast. Hawraman vybralo UNESCO v roce 2007 mezi 10 nejúžasnějších vesnic světa. Došlo tak k výraznému zvýšení zájmu turistů o tuto venkovskou oblast, rozvoji turismu a nárustu příjmu obyvatelstva. Zároveň to však v tomto případě znamenalo také odliv zaměstnanců v zemědělství, jelikož ženy, které jsou v Íránu hlavní zemědělská pracovní síla začaly nacházet nové využití v cestovním ruchu. To způsobilo rozruch i vzhledem k tradičním a náboženským zvykům v zemi a postavení žen v íránské společnosti.

Venkovskou turistiku v Íránu zkoumali také Abdollahzadeh & Sharifzadeh (2014). Výsledky byly podobné jako v práci Ghaderyho a Hendersona. Dopady rozvoje turismu byly převážně vnímány pozitivně. Znamenaly nová pracovní místa, převážně pro ženy. Negativní vnímání pak převažovalo u méně vzdělaných lidí, pravděpodobně z důvodu, že tito byli méně ovlivněni ekonomickými benefity.

Ve Španělsku se dle Barke (2004) vede významná debata o tom, zda právě rozvoj venkovské turistiky nemůže být zásadním krokem v rozvoji venkova. Klíčová může být diverzifikace zemědělského podnikání na mimoprodukční aktivity, spojené právě například s venkovským turismem.

Proti tomu Barke (2004) staví názor, že rozvoj venkovského prostoru musí probíhat od samotných základů, a pouze venkovská turistika problém nemůže vyřešit.

Vučetić (2018) upozorňuje na rozdíly rozvoje venkova a venkovského turismu ve vyspělých a rozvojových zemích. Zatímco ve vyspělých zemích fungují principy trvale udržitelného rozvoje, na příkladu rozvojové Černé Hory autor ukazuje, že v rozvojových zemích probíhá rozvoj někdy až překotně, bez jasného legislativního rámce a s negativními dopady jak na region, tak životní prostředí v něm.

Bourdin et al. (2019) ve své práci dělí venkov ve Francii na tři typy. Na nový městský typ venkova, jehož obyvatelé dojíždějí za prací do města, na křehký typ venkova, který se postupně vylidňuje a na venkov hledající novou ekonomickou rovnováhu. Ten poslední podle autora dává nejvíce nových příležitostí k rozvoji venkova a venkovského turismu. Uvádí, že takový typ venkovské oblasti se nachází buďto blízko pobřeží, velkých pohoří, či v blízkosti významné kulturní či přírodní památky.

Francouzskému venkovu a jeho specifikům se věnují také Bel et al. (2015). Vycházejí z nedávných studií zaměřených na zjišťování nového chování a spotřebních vzorců turistů ve venkovských oblastech. Jejich empirické výsledky rozlišují nové typy turistů, kteří daleko více využívají krajinu a související environmentální, kulturní a architektonické zdroje. Rozvoj venkovského cestovního ruchu by proto mohl být dosažen lepším zhodnocením přírodních a kulturních zdrojů specifických pro venkovskou destinaci. Pouhé vlastnictví těchto zařízení však nestačí – musí být integrovány do ekonomického procesu, který vytváří přidanou hodnotu. Venkovské destinace proto musí investovat do zařízení a služeb (ubytování, infrastruktura atd.), aby doplňovaly přírodní a kulturní zařízení, aby uspokojily potřeby a očekávání spotřebitelů, přičemž dostupnost infrastruktury cestovního ruchu nevede automaticky k rozvoji venkovských oblastí. Stručně řečeno, prostorové rozložení turistické poptávky vyplývá z heterogenní povahy spotřebitelských preferencí, což je samo o sobě produktem konkurenceschopnosti destinace.

Rozvoji venkova a venkovské turistiky na území Slovinska se ve své práci věnovali Cigale et al. (2013). Upozorňují mimo jiné na specifika slovinského zemědělství. Jedním z nich je velmi malá průměrná výměra hospodářství, která činí pouze 6,4 ha. Celá čtvrtina farem pak hospodaří na výměře menší než 2 ha. I kvůli omezené ploše orné půdy musí slovinští zemědělci další možnosti alternativních příjmů, mimo jiné právě i ve venkovské turistice.

Chuang (2011) prováděl výzkum na Tchaj-wanu. Oproti jiným zemím nachází v tchaj-wanské venkovské turistice rozdíl hlavně v tom, že základem jsou zde farmy komunitního zemědělství. Jedná se o malé farmy ve venkovských oblastech, rozvíjející se od 80. let 20. století. Rozvoj těchto komunitních farem spoleská na zapojení od místních zemědělců, a není do

něj zapojen externí kapitál. Velké korporace jsou dle autora drženy zpět, aby nemohly převzít a zneužít místní zdroje.

3.3.2 Rozvoj venkovské turistiky v blízkosti zvláště chráněných území

Zvláště chráněná území jsou v ČR definovány zákonem č.114/1992 Sb. (Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny, 1992). Mezi tato zvláště chráněná území patří i Chráněné krajinné oblasti. Chráněnou krajinnou oblastí se rozumí rozsáhlé území s charakteristickým krajinným rázem, které disponuje významným podílem přirozených ekosystémů, kde jsou také hojně zastoupené dřeviny rostoucí mimo les, popř. jsou zde dochované památky historického osídlení. Hospodářské užívání těchto území se zpravidla dělí do čtyř zón odstupňované ochrany tak, aby zde docházelo k udržování a zlepšování přírodního stavu při zachování a vytváření optimální ekologické funkce těchto území (Primack et al.,2011).

V chráněných krajinných územích lze rozvíjet i cestovní ruch, ale klíčovým požadavkem při tomto rozvoji je nalezení optimální rovnováhy mezi požadavkem na ochranu přírody, a právě rozvojem cestovního ruchu. To je hlavní výzvou pro všechny aktéry cestovního ruchu, od správců konkrétních chráněných krajinných oblastí, až po veřejnou správu. Příkladem extrémně negativního dopadu turismu na chráněnou oblast jsou například Himaláje (Apollo et al., 2022).

Empirická studie kolektivu autorů Apollo et al. (2022) prokázala, že regionální a politická různorodost celého území, omezené logistické, ekonomické a technické možnosti, absence jednotné strategie rozvoje, vedou k výrazným a různorodým problémům v destinaci. K těmto problémům patří stav přírodního prostředí (projevuje se degradace, znečištění, přírodní rizika), vliv turismu na místní komunitu (změna mentality, změna ekonomických aktivit), různorodost rozvojových aktivit (nejednotnost koncepce zvyšuje napětí mezi místní komunitou a veřejnou správou, nedochází k rovnoměrnému a dostatečnému rozvoji infrastruktury turismu, neexistuje efektivní systém kontroly apod.) Uvedené závěry poukazují na nutnost aktivního strategického přístupu k udržitelnému turismu v chráněných oblastech (Apollo et al., 2022).

Přechozí myšlenku sdílejí také Boháč & Drápela (2022) S turismem se lze podle nich setkat i v přírodních chráněných oblastech, kde však také může mít příznivé či nepříznivé dopady. Chráněná území jsou citlivá na dopady cestovního ruchu. Pokud je dané destinaci udělen status chráněné oblasti, tak to turista chápe jako potvrzení její atraktivity, a tedy tento status se zároveň stává marketingovým nástrojem destinace.

Trišić et al. (2023) popisují chráněné oblasti jako specifické oblasti, na jejichž území je spousta aktivit omezena. Turismus a rekreace obecně má podle autorů významný ekonomický

i ekologický vliv na oblast, ve které probíhá. Díky eliminaci určitých jevů v chráněných oblastech dochází ke změně umělých ale i přírodních procesů, které ovlivní všechny zúčastněné strany, od rostlin přes živočichy až po lidi. Ve většině chráněných oblastí je omezeno také využívání zdrojů. Pokud je využívání místních zdrojů povoleno, tak vždy v souladu s principy udržitelnosti. Nejdůležitějšími předpoklady pro rozvoj turismu pak autor jmenuje přírodní predispozice a kulturně historické dědictví oblasti.

Efektivní rozvoj cestovního ruchu založeného na uchování přírodního prostředí však může být prospěšný jak pro životní prostředí, tak i pro lidi (Štrba et al., 2022).

Štrba et al. (2022) na problematiku nahlíželi v rámci empirického šetření. Mezi hlavní problémy ovlivňující udržitelný rozvoj cestovního ruchu v chráněných oblastech na Slovensku podle něj patří zvyšování produkce odpadů, slabé informování místních obyvatel o hodnotách přírodního a kulturního dědictví, vzdělávání návštěvníků, střet zájmů při využívání přírodních zdrojů pro podnikání, ničení přírodních oblastí. Problematická je na Slovensku i legislativa, která neumožňuje dostatečný rozvoj přírodního cestovního ruchu v chráněných oblastech.

V Polsku problematiku zkoumali Widawski & Jary (2019). Dle nich růst zájmu o přírodní prostředí ovlivňuje také diverzifikaci přístupu k jeho využívání. V konečném důsledku to vede k rostoucímu povědomí turistů o tom, že je nutno chránit životní prostředí jako celek, a tedy snižovat dopady turismu na životní prostředí, zejména pak v chráněných oblastech.

Dle Blair et al. (2019) je rozvoj venkovského cestovního ruchu jedním z nastupujících trendů v globálním turismu. V řadě případů je tento typ turismu realizován v tzv. chráněných oblastech, což s sebou nese řadu specifik, rizik, ale samozřejmě i výhod pro různé aktéry cestovního ruchu.

V průběhu dvacátého století jevy jako modernistická rozvojová paradigmata a rostoucí povědomí o životním prostředí podpořily rozšiřování národních chráněných území po celém světě. Kdysi odlehlá a izolovaná chráněná území se díky tomuto stávají zónami, na které se zaměřují programy rozvoje turismu, rekreace a dalších forem rozvoje, které souvisí s volným časem a hledáním souladu mezi trvalou udržitelností, ochranou přírody a člověkem (Blair et al., 2019).

Rizika pozorují ve své práci i Rahmafritria et al. (2020). Masový turismus v chráněných oblastech podle nich představuje významný problém, a to zejména v případě, kdy se turisté chovají nedbale vůči životnímu prostředí. Chráněná území sice mohou mít omezenou přístupnost pro turisty, ale zároveň jsou často vnímána jako otevřená a volně přístupná podobně jako ostatní turistické destinace.

V chráněné oblasti lze v rámci vztahu mezi přírodou a cestovním ruchem vysledovat tři základní formy vztahu. Jedná se o koexistenci, konflikt a symbiózu. Při koexistenci názory aktérů na ochranu přírody a cestovní ruch vykazují odlišnost a jejich vzájemné působení je problematické. Tato forma pak vede ke konfliktu či symbióze. Konflikt vzniká tam, kde má turismus negativní vliv na životní prostředí. Symbióza je složitým, ale důležitým vztahem, protože vede k ochraně životního prostředí prostřednictvím cestovního ruchu (Štrba et al., 2022).

Z ekonomického hlediska na problematiku nahlíželi Tisdell & Wen (1997). Přicházejí s termínem „TEV = Total economical evaluation“. Volně by se dal přeložit jako celkové ekonomické zhodnocení. Na některých celosvětově populárních turistických destinacích, které jsou zároveň chráněnými oblastmi, důležitými z hlediska životního prostředí, jako typický příklad jmenují například Velký bariérový útes, ukazují důležitost rovnováhy mezi turismem, který generuje ekonomický zisk a ochranou přírody, již se snaží pomocí TEV vyčíslit.

Na tuto myšlenku navazují názory Štrby et al. (2022). Podle nich je klíčovým předpokladem udržitelnosti cestovního ruchu v chráněných územích jeho příznivý vliv na rozvoj, zachování a ochranu životního prostředí v kombinaci s rozvojem turistických aktivit v podobě prospěšné pro místní komunitu. Předmětem zájmu udržitelného cestovního ruchu je chráněné území, jehož kvalita a atraktivita je maximální za předpokladu důsledné ochrany. Naopak, v případě nadměrného využívání destinace dochází ke zhoršení či ke ztrátě kvality.

3.4 Shrnutí literární rešerže

V literární rešerši se autor práce věnoval aktuálním i historickým poznatkům na téma venkovské turistiky a agroturistiky. Ačkoli je tato část práce odkazována na zdroje téměř z celého světa, přičemž na každém kontinentu mohou být venkovské oblasti vnímány odlišně, z většiny zdrojů vyplývá, že venkovská turistika je všeobecně vnímána jako velmi důležitý, vesměs univerzální nástroj rozvoje venkova. Tento názor se opakuje ve většině citovaných publikací. Vyzdvihovány jsou jak ekonomické ukazatele, zaměstnanost, zvýšení příjmů, rozvoj infrastruktury, tak i ukazatele sociologické, jako větší respekt k historii, místní kultuře a folklóru a v neposlední řadě environmentální, kdy venkovská turistika působí mimo jiné edukativně, a pomáhá k celkové osvětě o stavu životního prostředí v regionu, potažmo zemi, na kontinentu a celé planetě. Ve velké části zdrojů jsou také zmiňovány vládní podpory rozvoje venkova a venkovské turistiky, jako jedna z národních politik rozvoje venkova.

Nelze opomenout ani rizika, která se dají z citovaných zdrojů vyčíst. Stejně tak, jako panuje shoda v pozitivěch, které venkovská turistika přináší, dají se najít shody i v negativních jevech, které jsou součástí turismu. Opakovaně je zmíněno, že musí být dodržena určitá míra turismu v oblastech, zejména těch ohrožených či zvláště chráněných. Větší počet turistů totiž přináší zátěž, která nemusí být vždy dobře akceptována. Zároveň se v některých pracech objevoval také aspekt odlivu pracovní síly z produkčních zemědělských činností do neprodukčních. Toto může být problém hlavně v rozvojových zemích, kde je větší potřeba manuální pracovní síly.

Samostatnou kapitolou je pak udržitelnost venkovské turistiky a rozvoje venkova obecně. Prakticky ve všech citovaných publikacích se termín udržitelnost nejenže objevuje, ale je s ním pracováno jako se zásadním. Rozvoj venkova musí být plánován tak, aby odpovídal teorii trvale udržitelného rozvoje, kapacity a možnosti venkovské turistiky, ale i financování formou veřejných podpor či dotací na tom není jinak. Venkov a venkovské oblasti jsou chápány jako přírodně zajímavé oblasti, často spojované přímo s chráněnými oblastmi. Přístup do chráněných oblastí a tím pádem člověkem méně zasažené či úplně nedotčené přírody je z venkovských oblastí vnímán jako bližší, na rozdíl od měst a oblastí urbanizovaných. V některých publikacích je pak na ně nahlíženo jako na přírodní oblasti (natural areas).

4 Metodika

V úvodu praktické části práce byla zpracována základní charakteristika oblasti. Zkoumány byly také plán péče a interpretační plán oblasti, které jsou svou povahou zásadními dokumenty pro rozvoj oblasti a ochranu přírody na území CHKO. Zároveň proběhlo porovnání s CHKO v rámci ČR. Informace pro tuto část byly čerpány převážně ze strany AOPK a webů jednotlivých CHKO.

V druhé části proběhl samotný výzkum, rozdělený na dvě části.

Za prvé proběhl terénní průzkum na straně veřejné správy (AOPK a dotčené obce) a na straně soukromého sektoru. Probíhal formou otevřených otázek a zaměřoval se na zkušenosti s územním plánováním v dané oblasti a na možnosti, které poskytuje aktuální územní plánování.

Za druhé dotazníkovým šetřením s uzavřenými otázkami. Dotazníkové šetření proběhlo mezi veřejností. Data získaná z dotazníku mohou pomoci přiblížit navrženou koncepci cílové skupině turistů.

4.1 Charakteristika zájmového území

4.1.1 Ochrana přírody a územní plánování v České republice

Ochrana přírody a krajiny v souladu se zákonem o ochraně přírody a krajiny zabezpečuje spoluúčast v procesu územního plánování. Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) mezi úkoly územního plánování řadí:

- zabezpečovat a hodnotit přírodní hodnoty území;
- určovat koncepcí rozvoje území s respektem k těmto hodnotám.

K územnímu plánování slouží také územně analytické podklady. Ze stavebního zákona vyplývá, že územně analytické podklady obsahují tzv. limity využití území. Tím se rozumí „zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území, jeho hodnot, omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů vyplývajících z právních předpisů nebo stanovených na základě zvláštních právních předpisů nebo vyplývajících z vlastností území“ (Pešout et al., 2018). Jedná se o nepřekročitelné překážky pro využití území. K jejich překročení je potřeba postupovat v souladu s příslušnou legislativou. Nejčtenějším limitem je potřeba ochrany přírody a krajiny. Stavební zákon stanoví poskytovatele územně analytických podkladů, jejich rozsah a formu pro pořizovatele. Územně analytické podklady jsou „podkladem pro pořizování, zpracování a posuzování územně plánovací dokumentace i pro rozhodování o území“ (Pešout et al., 2018).

V souvislosti s ochranou biotopů ohrožených druhů je významná skupina jevů územně analytického podkladu, v němž jsou obsaženy limity plynoucí z územní ochrany přírody a potřeb obecné ochrany přírody. Především se jedná o územní systém ekologické stability a významné krajinné prvky. Samostatný jev představují konkrétní místa přítomnosti zvláště chráněných druhů fauny a flóry národního významu.

Chráněná území jsou sledovanými jevy územně analytických podkladů všech kategorií:

- chráněné krajinné oblasti, národní parky
- maloplošná zvláště chráněná území
- smluvně chráněná území
- evropsky významné lokality
- ptačí oblasti

Pro celou oblast České republiky je poskytovatelem AOPK ČR. *„Ochrana biotopů v chráněných územích je v územním plánování většinou dostatečně zajištěná, protože se jedná o tzv. limity typu „B“ či „C“ vyjadřující příkazy či zákazy nebo předběžné správní podmínky pro návrh využití v územně plánovací dokumentaci“* (Pešout et al., 2018). To souvisí s tím, jak důsledně zohlední odpovídající orgán ochrany přírody jednotlivé situace a potřeby druhové ochrany. Podobnost lze najít v návaznosti výskytu ohrožených druhů na památný strom. Pro poskytnutí co nejkvalitnějších podkladů k rozhodování orgánů ochrany přírody existuje Nálezová databáze ochrany přírody, provozovaná AOPK ČR. V té jsou obsaženy záznamy o výskytu fauny a flory, které orgány ochrany přírody mohou operativně využívat.

4.1.2 CHKO v ČR

Chráněné krajinné oblasti neboli CHKO jsou v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny definovány jako *„rozsáhlé území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení.“*

Úkolem CHKO je ochrana krajiny, jejíž charakter je částečně přírodní a částečně kulturní. Ochrana se může vztahovat také např. na lidovou architekturu typickou pro dané území (CHKO Lužické hory) nebo na rybníční soustavu (CHKO Třeboňsko). Veřejnost je oprávněna vstupovat do CHKO. Omezení se týkají např. táboření, pro které jsou určena vyhrazená místa, nebo vjezdu a parkování aut mimo silnice (AOPK, 2022).

V současnosti se na území České republiky nachází celkem 26 chráněných krajinných oblastí o celkové rozloze 11.431,61 km², což odpovídá 14,42 % územní rozlohy. Nejstarší CHKO je CHKO Český ráj, která byla vyhlášena v roce 1955. Naopak nejmladší CHKO je CHKO Brdy z roku 2015 (AOPK, 2022). Přehled všech CHKO České republiky včetně data vyhlášení a rozlohy v km² je uveden v následující tabule (Tabulka 1: Seznam CHKO).

Pořadí	Název CHKO	Datum vyhlášení	Rozloha v km ²
1	CHKO Beskydy	5. března 1973	1 160,00
2	CHKO Bílé Karpaty	3. listopadu 1980	715,00
3	CHKO Blaník	29. prosince 1981	40,00
4	CHKO Blanský les	8. prosince 1989	212,35
5	CHKO Brdy	1. ledna 2016	345,00
6	CHKO Broumovsko	27. března 1991	410,00
7	CHKO České středohoří	19. března 1976	1 070,00
8	CHKO Český kras	12. dubna 1972	132,00
9	CHKO Český les	1. srpna 2005	470,00
10	CHKO Český ráj	1. března 1955	181,52
11	CHKO Jeseníky	19. června 1969	740,00
12	CHKO Jizerské hory	8. prosince 1967	350,00
13	CHKO Kokořínsko – Máchův kraj	19. března 1976	410,00
14	CHKO Křivoklátsko	24. listopadu 1978	630,00
15	CHKO Labské pískovce	27. června 1972	245,00
16	CHKO Litovelské Pomoraví	29. října 1990	96,00
17	CHKO Lužické hory	19. března 1976	350,00
18	CHKO Moravský kras	4. července 1956	92,00
19	CHKO Orlické hory	28. prosince 1969	200,00
20	CHKO Pálava	19. března 1976	70,00
21	CHKO Poodří	27. března 1991	81,50
22	CHKO Slavkovský les	3. května 1974	640,00
23	CHKO Šumava	27. prosince 1963	996,24
24	CHKO Třeboňsko	15. listopadu 1979	700,00
25	CHKO Žďárské vrchy	25. května 1970	715,00
26	CHKO Železné hory	27. března 1991	380,00
Celkem			11 431,61

Tabulka 1: Seznam CHKO

Zdroj: vlastní zpracování dle AOPK (2022)

CHKO spolu s národními parky tvoří velkoplošná zvláště chráněná území, která se rozprostírají na celém území České republiky. Na následujícím obrázku (Obrázek 3: Mapa velkoplošných zvláště chráněných území) je toto rozprostření znázorněné.

Obrázek 3: Mapa velkoplošných zvláště chráněných území

Zdroj: AOPK (2022)

4.1.3 Charakteristika CHKO Brdy

Jak bylo nastíněno dříve v textu, Brdy byly vyhlášeny CHKO dne 1. ledna 2016, což z nich činí nejmladší CHKO na území České republiky. Zaujímají rozlohu 345 km². Mapa CHKO je zobrazena na obrázku 4 (Obrázek 4: CHKO Brdy), jednotlivé stupně ochrany jsou pak zobrazeny na obrázku 5 (Obrázek 5: Ochrana území CHKO Brdy bez staveb). Podle Syručka (2014) představovaly Brdy a jejich lesy vyhledávanou lokalitu k rekreaci kvůli jejich nádherné přírodě. Příroda Brd učarovala také Klichovi (2018) v jeho díle *Výlety za balvany a viklany*.

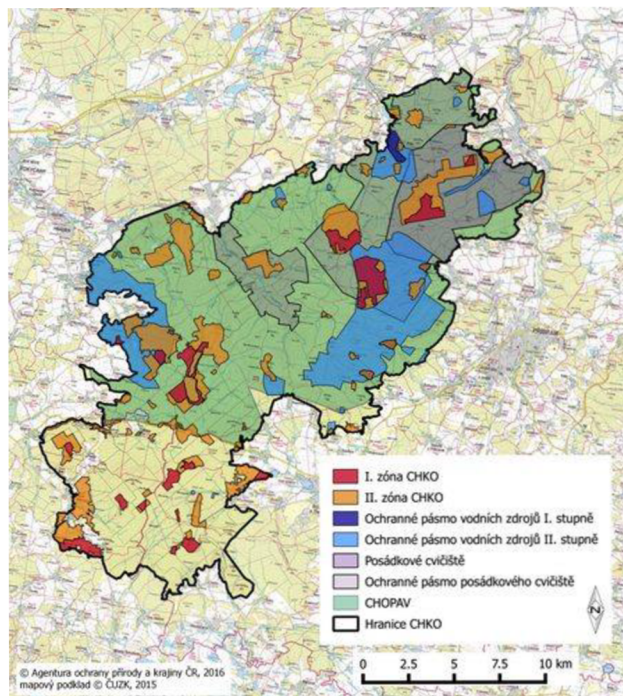
Internetové stránky věnované CHKO Brdy (AOPK, 2023) dávají Brdům přívlastko *ostrov divočiny uprostřed Čech*. Pýchou Brd je největší souvislý les v českém vnitrozemí, bezlesí, rozlehlá vřesoviště. Nachází se tu také chladná údolí, teplé stráně, suché skalní výchozy, kamenná moře, rašeliniště či prameniště pro místní potoky. „*Výlety po CHKO Brdy mají svá specifika. Na většině jejího území nenajdete občerstvení, obchody, odpadkové koše ani toalety. Takové služby najdete v okolních obcích, stejně jako parkoviště. Do chráněné oblasti*

si tedy vše, co budete na své cestě potřebovat, musíte přinést s sebou, ale také s sebou odnést. Díky tomu máte možnost si užít putování téměř nekonečnou krajinou bez civilizace.“ (AOPK, 2023)

Obrázek 4: CHKO Brdy

Zdroj: Hutr (2016)

Obrázek 5: Ochrana území CHKO Brdy bez staveb

Zdroj: Fišer, Obermajer (2016)

Ochrana CHKO Brdy se promítla také do nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Brdy, kde v § 2 odst. 2 uvádí:

„Předmětem ochrany chráněné krajinné oblasti je harmonicky utvářená převážně lesní krajina Brdské vrchoviny se zachovalými ekologickými funkcemi, s typickým krajinným rázem s bezlesými enklávami a minimálním osídlením společně s přírodními hodnotami krajiny spočívajícími v rozsahu a kvalitě přirozených a polopřirozených společenstev charakteristických pro brdskou krajinu, zejména bezkolencových a pcháčových luk, vřesovišť, rašelinišť, pramenišť, mokřadů, společenstev skal a přirozených lesních společenstev a na ně vázaných vzácných a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Předmětem ochrany jsou také paleontologická naleziště a geologické a geomorfologické lokality, zejména projevy mrazového zvětrávání, skalní výchozy, kamenná moře a sutě a také typy přírodních stanovišť a druhy, pro které byly vyhlášeny evropsky významné lokality na území chráněné krajinné oblasti.“

4.1.3.1 Příklady výstavby na území CHKO Brdy při jejím vzniku

Vznik CHKO Brdy byl spojen se zrušením vojenského újezdu Brdy s rozlohou 260 km². K bývalému VÚ pak bylo připojeno dalších 85 km² Třemšínských Brd, na jejichž území se nachází několik maloplošně zvláště chráněných území. Tím vzniklo 345 km² CHKO Brdy, což ji řadí mezi středně velké podobně jako např. Jizerské nebo Lužické hory.

Příklady výstavby, která se nachází na území CHKO:

- hradiště Kokšín, mítovský hrad („Liškův“) či hradiště na Plešivci;
- převaha rozptýleného typu zástavby;
- převaha domkářských usedlostí;
- roubené stavení z 18. století jako nejstarší dochovaná lidová kultura na území Brd;
- další hodnotné dřevěné stavby v sídlech Nové Mítrovíce, Mítov, Železný Újezd a v Teslíně;
- zděné stavby v Nových Mítrovicích, novomítrovický kostel, panský domek, panská hájovna, bývalý „šichthaus“ neboli hutní dům, lovecký zámeček, Míšovský dvůr, myslivna Teslíny;
- několik trvale neobydlených rekreačních objektů (Klouda, 2016).

Dále se jedná o komerční a ziskové stavby a doprovodné stavby:

- suché poldry, přehrada Amerika;
- statek a hospoda na Padrti;
- stezka v korunách stromů Třemošná;
- rozhledna Třemošná;
- geopark;
- cyklotrasa přes Němé;
- cyklostezka z Plzně přes Spálené Poříčí;
- záchytná parkoviště;
- přehrada Záskalská se zříceninou hradu Valdek;
- stavby sloužící k občerstvení;
- rekonstrukce loveckého zámku Tři trubky (Poustka, 2015)

Samostatnou kapitolou jsou pak různé tramské chajdy, chatky či osady, které na daném území vznikají již dlouhé desítky let. Tento fenomén se vyskytuje prakticky na celém území bývalého vojenského újezdu. Jedná se většinou o dřevěné konstrukce tvořící menší tábořiště. Takovéto tramské příbytky jsou většinou vzdáleny od hlavních turistických tras a využívá je stále stejná skupina lidí. Zároveň jsou, vzhledem k hospodářské činnosti lesa, pravidelně odstraňovány vlastníky lesa, aby následně byly nahrazeny podobnou stavbou v okruhu několika km. Tyto příbytky jsou vždy černou stavbou, v dřívě většině postaveny bez vědomí kohokoli jiného než příslušné skupinky turistů. Tyto stavby jsou pro určitou turistickou skupinu zásadní, ovšem vzhledem k jejich povaze, se referát o nich hodí spíše do místní tramské příručky nikoli do diplomové práce.

4.1.3.2 Zonace CHKO Brdy

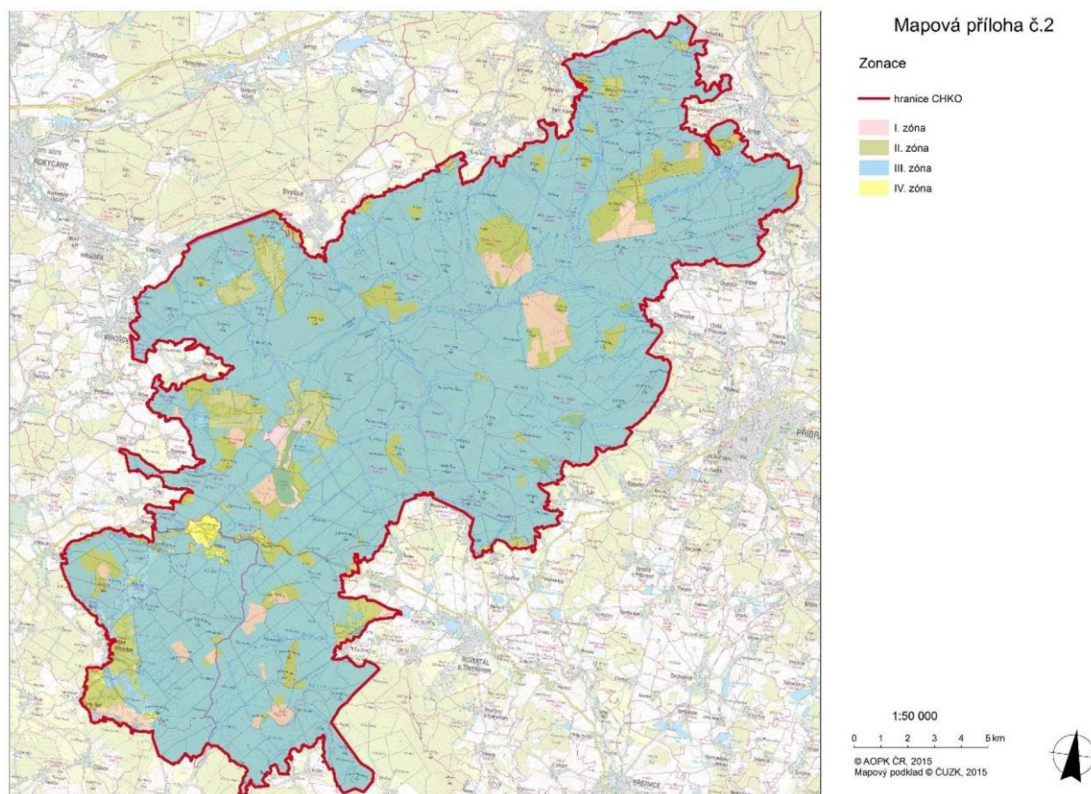
CHKO Brdy je v rámci ochrany přírody rozčleněna do čtyř zón. Ty jsou uvedeny v následující tabulce (Tabulka 2: Charakteristika jednotlivých zón CHKO Brdy) včetně popisu, bližší specifikace v rámci CHKO Brdy a stupně ochrany.

Zóna	Popis	CHKO Brdy	Ochrana
I.	<p>Nejcennější území.</p> <p>Přirozené nebo málo poškozené ekosystémy.</p> <p>Obzvláště cenná území.</p>	<p>Bezlesé plochy bývalých dopadových ploch Tok a Jordán a dopadové plochy Brda. Bezprostřední okolí Padtržských rybníků, skalní útvary a kamenná moře na vrchu Koniček, na Hřebenci a na Třemšíně.</p> <p>Zachovalé lesní porosty maloplošných chráněných území jižních Brd a niva Kotelského potoka a vlhké louky V Ouličkách.</p>	<p>Velmi extenzivní využití.</p> <p>Omezený vstup.</p> <p>Omezení cest.</p>
II.	<p>Místně významné ekosystémy.</p> <p>Přírodní hodnoty.</p> <p>Může být vliv člověka.</p> <p>Harmonická krajina.</p>	<p>Lesní porosty s vyšším podílem původních dřevin a s pestřejší druhovou, prostorovou a věkovou skladbou.</p> <p>Převážně lesy s větším zastoupením buku či jedle, olše lepkavé, ale také podmáčené a rašelinné smrčiny.</p> <p>Části lesa, kde se na větší ploše vyskytuje přirozené zmlazení či podsadby buku a jedle ve smrkových porostech.</p>	<p>Hospodářsky citlivě využívané lesy a jiné plochy.</p> <p>Redukce cest.</p>
III.	<p>Pozměněné a využívané ekosystémy.</p>	<p>Běžné kulturní hospodářské porosty s převahou smrku, případně modřínu a borovice lesní.</p>	<p>Využití území podle principů trvalé udržitelnosti.</p>
IV.	<p>Zcela přeměněné plochy.</p> <p>Zástavba.</p> <p>Silnice.</p>	<p>Sídlo Míšov a Teslíny.</p>	<p>Využití území podle principů trvalé udržitelnosti.</p> <p>Ochrana krajinného rázu</p>

Tabulka 2: Charakteristika jednotlivých zón CHKO Brdy

Zdroj: vlastní zpracování dle CHKO Brdy (2023)

Na následujícím obrázku (Obrázek 6: Zonace CHKO Brdy) lze vidět jednotlivé výše popsané zóny CHKO Brdy.

Obrázek 6: Zonace CHKO Brdy

Zdroj: Oficiální stránky obce Obecnice a Oseč (2015)

Jak je patrné z obrázku zonace CHKO Brdy, největší plochu území zaujímá III. zóna. Podstatně menší území zaujímá II. zóna, ještě o něco menší I. zóna a nejmenší část území tvoří IV. zónu.

Možnosti změn územního plánování v CHKO Brdy stanovuje také Plán Péče CHKO Brdy, tak jak je tomu i u ostatních CHKO, a to přesně podle platné legislativy. Vzhledem k obsáhlosti těchto možností/omezení tvoří doslovné výňatky z tohoto dokumentu přílohu č. 2 této práce.

Jedno specifikum se však dá v případě CHKO Brdy nalézt. Zatímco ostatní CHKO v ČR vznikaly v krajině, která spadala pod různé územní samosprávy a neřídka obsahovala i lidská sídla (do IV zóny spadají v různých CHKO celé obce, i včetně intravilánu), CHKO Brdy vznikla z vojenského újezdu, na jehož území se nenacházely žádné samosprávy, tudíž ani žádná sídla. Zatímco v případě většiny ostatních CHKO nová výstavba navazuje na výstavbu stávající, která se na daném území nachází, v případě CHKO Brdy se dá konstatovat, že není na co navazovat. Nově rozdělené katastrální území, které obce zánikem VÚ a vznikem CHKO

získaly je vždy extravilánového charakteru. Výstavba v rámci CHKO je tak velmi omezená, neboť absence sídel znamená i absenci základní infrastruktury, služeb, školství či zdravotnictví. Oproti tomu, jak již bylo zmíněno, jiné CHKO v ČR se rozkládají i na intravilánu obcí, a tedy výstavba v nich, při splnění základních podmínek daných zákonem a územním plánem oblasti, není přítomností CHKO výrazně ztížena.

4.1.3.3 Plán péče CHKO Brdy

Plán péče CHKO Brdy (AOPK ČR, 2016-2025) představuje řídicí dokument, jak pečovat o CHKO Brdy. Aktuálně platný plán péče platí na 10 let od roku 2016 do roku 2025. Jedná se více než 300stránkový Protokol o schválení Plánu péče o Chráněnou krajinnou oblast Brdy na období 2016-2025 a vypořádání připomínek, ve kterém je specifikována:

- péče o bezlesí;
- péče o les;
- péče o aleje a památné stromy;
- péče o vodu.

Péče o bezlesí

Lidská činnost na území CHKO Brdy zanechala otevřené plochy vyžadující údržbu.

Existují tři základní typy bezlesí:

- Louky na území dřívějších obcí Padrt', Záběhlá, Kolvín, Hrachoviště. Ty vyžadují pravidelné spásání nebo ruční sekání, popř. výřezy dřevin, přizpůsobené fauně i flóře.
- Bývalé dopadové plochy Tok a Jordán představují bezlesí s rašeliništi a vřesovišti. Péče spočívá v zabránění zarůstání, ale i vyrůstání vřesových porostů. Ideální péčí je řízené vyplevelování, v současnosti se využívá vyřezávání náletových dřevin.
- Vojenská cvičiště Bahna, Hrachoviště, Felbabka se od dopadových ploch liší. Z toho důvodu vyžadují jinou péči (AOPK, 2023).

Péče o les

Lidé se lesnictví v Brdech věnovali v již minulosti. Originální přirozené porosty se vlivem hospodářské poptávky měnily na monokultury smrků. Jejich slabinou je náchylnost ke kůrovcovým či větrným kalamitám. Cíl ochrany brdských lesů spočívá ve změně druhové skladby vysazováním melioračních a zpevňujících dřevin (listnáčů a jedle) a jejich ochraně před zvěří, což by v budoucnu mělo zajistit větší stabilitu a diverzitu (AOPK, 2023).

Péče o aleje a památné stromy

Mohutné aleje v okolí Padrtských rybníků, kterými prochází naučná stezka, jsou cílovou destinací mnoha turistů. Péči je potřeba věnovat starým alejím, které vyžadují prořezávání a ošetřování kvůli riziku ohrožení suchými větvemi, nebo přibývajícím památným stromům (AOPK, 2023).

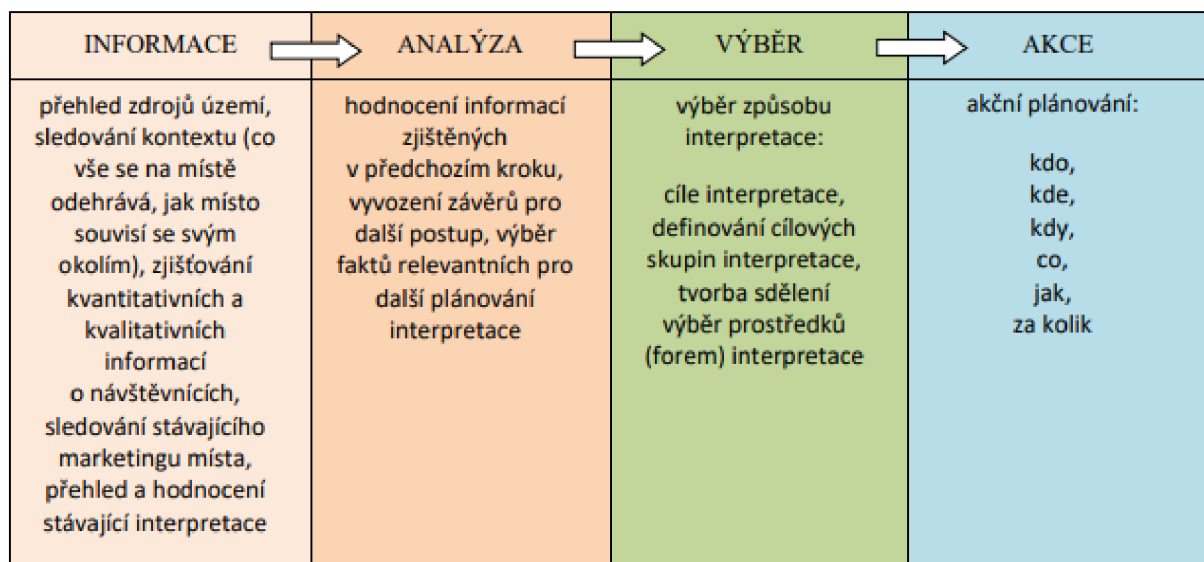
Péče o vodu

Voda hraje pro oblast stěžejní roli. Cílem je zadržování vody tak, aby nedocházelo k jejímu jednorázovému rychlému a neúčinnému odtoku, neboť představuje životní prostředí pro fauny i flóru (např. kamenáče, který žije v místních potocích a kterým se inspirovalo logo CHKO Brdy). Péče o vodu spočívá v údržbě potoků, nádrží, vhodné rybní osádky (AOPK, 2023).

4.1.3.4 Interpretací plán CHKO Brdy

„Interpretační plán CHKO Brdy je klíčovou součástí snahy o koncepční řešení prezentace území a práce s návštěvníky“ jehož cílem „bylo vytvořit návrh jednotné prezentace území nově vzniklé Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Brdy.“ (Ptáček, Urbančíková, 2016). Jedná se o 154stránkový dokument z roku 2016 zpracovaný autory Ptáčkem a Urbančíkovou. Celá struktura dokumentu je koncipována do šesti hlavních úseků – úvodu, o dokumentu, stručné shrnutí obsahu a účelu dokumentu, analytická, plánovací a aplikační část. Přestože, jsou v plánu představeny návrhy na skloubení tří oblastí – hospodářská činnost, ochrana přírodních a kulturně-historických hodnot území a využití území návštěvníky, nejde o plán rozvoje cestovního ruchu v pravém smyslu slova.

Interpretační plán byl vypracovaný na základě modelu 5M, který vychází z nepřetržitého monitoringu pěti aspektů interpretace – směřování (management), trh (market), sdělení (message), zařízení (mechanics) a prostředky interpretace (media). Vlastní text interpretačního plánu pak spočíval v krocích znázorněných v následujícím obrázku (Obrázek 7: Jednotlivé kroky postupu interpretačního plánování).

Obrázek 7: Jednotlivé kroky postupu interpretačního plánování

Zdroj: Ptáček, Urbančíková (2016)

V analytické části (informace + analýza) se zjišťovaly informace o území, návštěvnících a současné interpretaci, zároveň byly určeny základní priority interpretace v souvislosti s ochranou přírody. Plánovací část (výběr) na podkladě výsledků z analytické části definovala cílové skupiny (potenciálních) návštěvníků, určila interpretační cíle a formulovala klíčová sdělení. Součástí byl mj. návrh opatření k omezení negativních dopadů návštěvnosti na místní dědictví. Aplikační část (akce) převedla návrhy opatření a interpretačních prvků do specifičtější podoby.

Stávající péče o území CHKO Brdy má v gesci několik klíčových subjektů – Správa CHKO Brdy, Vojenské lesy a statky, s.p. a Arcibiskupství pražské – Lesní správa. Území CHKO Brdy je součástí 2 turistických regionů (TR Střední Čechy a TR Plzeňsko a Český les) a 2 turistických oblastí (TO Střední Čechy-Západ a TO Plzeňsko).

V rámci interpretačního plánu CHKO Brdy bylo provedeno dotazníkové šetření mapující její návštěvníky. Na tomto základě lze charakterizovat turisty CHKO Brdy následovně:

- nejvíce jich na území přijíždí kvůli poznávání přírodních krás (především lidé mezi 15-35 a nad 65 let), kvůli klidu a odpočinku (zejména lidé mezi 25-35 lety a nad 55 let) nebo kvůli sportu (hlavně lidé mezi 15-25 a 35-55 lety);
- pravidelných návštěvníků je 60 % a nových/velmi nepravidelných návštěvníků je 40 %;

- nejčastěji přijíždí bez dětí – z toho pak nejvíce s partnerem, ve skupince anebo samotní;
- převažují krátké návštěvy do 1 dne, několikahodinové;
- převažuje pěší turistika, cyklovýlety;
- převažující způsob dopravy vlastním autem, na motorce, na kole a hromadnou dopravou;
- nejvíce návštěvníků z Prahy;
- převaha párů, pak muži, smíšené skupiny a ženy (Ptáček, Urbančíková, 2016).

Za významné považuji zmínit také doporučení k omezení negativních dopadů návštěvnosti na místní dědictví:

- směřování návštěvníků;
- omezení vjezdu/vstupu;
- usměrnění očekávání;
- vytvoření a komunikace pravidel;
- monitoring dopadu návštěvnosti (Ptáček, Urbančíková, 2016).

V rámci projektů jsou navrženy konkrétní záměry (Tabulka 3: Navržené projekty k realizaci dle interpretačního plánu):

Kód	Název prvku
DP	Dům přírody Brdy
K1	Web
K2	Infopanely u vstupu do území
K3	Digitální průvodce
NS1	Naučná stezka Padrťské rybníky
NS2	Naučná stezka Kolvín
NS3	Naučná stezka Tok
NS4	Naučná stezka Jordán
NS5	Lesnická naučná stezka Klobouček
NS6	Naučná stezka Lipovsko
NS7	Naučná stezka Třemšín
NS8	Naučná stezka/hledačka Třemošná
S1	Suvenýry
T1	Návštěvnická mapa Brd
T2	Fabiánův pas – tištěný „pas“
T3	Fabianův pas – série hledaček

Tabulka 3: Navržené projekty k realizaci dle interpretačního plánu

Zdroj: Ptáček, Urbančíková (2016).

K lednu 2023 byly realizovány naučné stezky Padrťské rybníky, Jordán, Tok, Klobouček a Lipovsko. Byly aktualizovány webové stránky a naistalovány infopanely u vstupů. Dům přírody Brdy bude otevřen během jara 2023 v loveckém zámečku Tři trubky. Zbylé projekty jsou ve fázi plánování či realizace, a podle informací AOPK dojde k jejich dokončení v rámci platnosti Interpretačního plánu (rok 2025).

4.1.3.5 Zhodnocení turistiky prvních let od vzniku CHKO do současnosti

Prvních roky od vzniku CHKO Brdy lze zhodnotit prostřednictvím vývoje návštěvnosti cílů na území. To měří Turistická oblast Brdy a Podbrdsko, shrnutí za roky 2017-2021 přináší v grafu v příloze č. 3. Z toho vyplývá, že nejnavštěvovanějším místem oblasti je Hornický skanzen Březové Hory s maximální návštěvností 84,4 tis. návštěvníků v roce 2018. O druhé místo se dělí Státní hrad Točnick a Žebrák s maximální návštěvností 56,9 tis. návštěvníků v roce 2019 a státní zámek Mníšek pod Brdy s maximální návštěvností 57 tis. návštěvníků v roce 2018. Další v pořadí nejvyšší návštěvnosti se umístil zámek Dobříš s maximální návštěvností 34,1 tis. návštěvníků v roce 2017 či památník Vojna s maximální návštěvností 22,7 tis. návštěvníků v roce 2017. Na návštěvnosti cílů na území Turistické oblasti Brdy a Podbrdsko lze pozorovat převážně nejvyšší zájem turistů v prvních letech vzniku CHKO Brdy, který postupně klesal. U většiny cílů lze vnímat prozatímní historickou minimální návštěvnost v letech 2020 a 2021. Důvodem může být vliv pandemie, popř. si situaci lze vysvětlit jakousi „okoukaností“ oblastí či absencí turistických cílů, jako jsou například výše zmíněné hrady a zámky, přímo uvnitř CHKO. V současné době CHKO Brdy nabízí bezpočet tipů na výlety, k vidění jsou brdské vrcholy jako kopec Praha, hora Tok či další tzv. brdské osmistovky, Padrt'ské rybníky, památky jako romantická zřícenina hradu Valdek. Turisté se mohou ubytovat v řadě ubytovacích zařízení a občerstvit ve stravovacích zařízeních (Turistika-brdy.cz, 2023).

4.2 Terénní průzkum

Terénní průzkum byl proveden řízeným rozhovorem s otevřenými otázkami, které byly směřovány na zástupce veřejné správy. Konkrétně na zástupce 49 obcí, které byly vybrány na základě provedené Územní studie Brdy (Žaluda, 2017), kterou zadalo ke zpracování Ministerstvo pro místní rozvoj. Dále pak byla oslovena správa CHKO, jejíž činnost zajišťuje AOPK. Cílem otázek bylo zjistit dosavadní zkušenosti s územním plánováním, a na jejich základě provést SWOT analýzu. Takto získaná data byla konfrontována s postojemi soukromého sektoru, kde proběhlo dotazování na Svazu venkovské turistiky a agroturistiky, České asociaci pronajímatelů a ubytovatelů v soukromí a Asociaci hotelů a restaurací.

4.2.1 Rozhovor s představiteli veřejné správy

Otázka č. 1: Popište prosím osobní zkušenosti s průběhem spolupráce při územním plánování v oblasti CHKO Brdy mezi správou CHKO, AOPK a dotčenými obcemi?

Otázka č. 2: Uved'te prosím Váš názor na možnosti rozvoje turistiky (především venkovské a agroturistiky) vyplývající z aktuálního územního plánování v oblasti CHKO Brdy?

Otázka č. 3: Uved'te prosím, jaké problémové oblasti aktuálního územního plánování vnímáte v oblasti CHKO Brdy. Definujte prosím riziková místa, čeho se vyvarovat, jaká si vzít ponaučení do budoucnosti?

Otázka č. 4: Co hodnotíte naopak pozitivně na aktuálním územním plánování v oblasti CHKO Brdy? Jaká pozitiva podle Vás aktuální územní plánování v oblasti CHKO Brdy přineslo/přináší? Co by mohlo příkladem dobré praxe pro budoucnost?

Otázka č. 5: Jaké jsou plány/kroky do budoucna v souvislosti s územním plánováním CHKO Brdy?

Otázka č. 6: Umožňuje podle Vás současný stav legislativy CHKO a místních územních plánů rozvoj turistiky (venkovské, agroturistiky)?

4.2.2 Rozhovor se zástupci soukromého sektoru

Otázka č. 1: Jak hodnotíte vývoj venkovské turistiky a agroturistiky v posledních 10 letech?

Otázka č. 2: Vnímáte ze strany veřejné správy (např. obce, kraj, správa CHKO či jiné) překážky pro rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky? Jaké?

Otázka č.3: Jaký vnímáte potenciál pro rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky v blízkosti CHKO či NP? Například také v oblasti CHKO Brdy?

4.3 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření probíhalo v měsíci březnu, pomocí internetového dotazníku. Dotazník obsahoval celkem 27 uzavřených otázek, které se orientovaly jak na základní sociodemografická data o respondtech (věk, pohlaví, vzdělání), tak na zkušenosti a znalosti o CHKO Brdy a v neposlední řadě na znalosti a zájem respondentů o agroturistice. Dotazník byl vytvořen skrze webovou platformu www.surveymonkey.com a mezi respondenty byl distribuován elektronicky.

Dotazníková položka č. 1: Kolik Vám je let? (vyberte prosím jednu možnost)

- do 20 let
- 21-30 let
- 31-40 let
- 41-50 let
- 51-60 let
- 61-75 let
- 76 a více let

Dotazníková položka č. 2: Jste žena/muž? (vyberte prosím jednu možnost)

- žena
- muž

Dotazníková položka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (vyberte prosím jednu možnost)

- základní
- střední odborné
- střední odborné s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

Dotazníková položka č. 4: Uved'te prosím Váš ekonomický status: (vyberte prosím jednu možnost)

- žák/student
- zaměstnanec/OSVČ
- na mateřské/rodičovské dovolené
- nezaměstnaný
- v důchodu
- jiné – prosím uveďte:

Dotazníková položka č. 5: Uved'te prosím kraj, ve kterém bydlíte: (vyberte prosím jednu možnost)

- Hlavní město Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj
- Královéhradecký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Zlínský kraj
- Olomoucký kraj
- Moravskoslezský kraj

Dotazníková položka č. 6: Jaká je velikost obce, kde bydlíte? (vyberte prosím jednu možnost)

- pod 1.000 obyvatel
- 1.001-5.000 obyvatel
- 5.001-20.000 obyvatel
- 20.001-75.000 obyvatel
- 75.001-150.000 obyvatel
- Nad 150.000 obyvatel

Dotazníková položka č. 7: Jak často navštěvujete CHKO Brdy? (vyberte prosím jednu možnost)

- Nikdy jsem CHKO Brdy nenavštívil
- Navštívil jsem jednou
- Méně než jednou ročně
- Méně než jednou měsíčně;
- Více než jednou měsíčně;

Dotazníková položka č. 8: Jak dlouho se převážně zdržujete při návštěvě CHKO Brdy: (vyberte prosím jednu možnost)

- Několik hodin
- 1-2 dny
- 3-7 dní
- Více než 7 dní
- Jiná

Dotazníková položka č. 9: S kým převážně CHKO Brdy navštěvujete? (vyberte prosím jednu možnost)

- Sám/sama
- S partnerem/partnerkou
- S rodinou
- S přáteli
- Jiná

Dotazníková položka č. 10: Jakou formu turistiky převážně v CHKO Brdy vykonáváte? vyberte prosím jednu možnost)

- Pěší turistiku
- Cykloturistiku
- Tramping
- jiné – prosím uveďte:

Dotazníková položka č. 11: Z jakého nejčastějšího důvodu navštěvujete CHKO Brdy? (vyberte prosím maximálně 3 možnosti)

- Příroda;
- Klid
- Cyklistika
- Zábava
- Zdraví;
- Čas s rodinou /s blízkými
- Vzdělávání se/poznání
- Jiná

Dotazníková položka č. 12: Jaké potenciální další aktivity by Vás v CHKO Brdy zajímaly? (lze vybrat více možností)

- Návštěva informačního centra
- Návštěva muzea/expozice o Brdech
- Naučné stezky
- Komentované pěší výlety s průvodcem
- Program pro děti
- jiné – prosím uveďte:

Dotazníková položka č. 13: Odkud jste se dozvěděl/a o CHKO Brdy (vyberte jednu nebo více odpovědí, maximálně však 3)

- Od rodiny/známých
- Z tisku
- Z rádia
- Z televize
- Z internetu
- Od cestovní kanceláře/agentury
- jiné – prosím uveďte:

Dotazníková položka č. 14: Jakým způsobem jste přijel/a do CHKO Brdy? (v případě kombinace uveďte více prostředků)

- Osobním autem
- Na kole
- Hromadnou dopravou
- Zájezdovým autobusem s turistickou skupinou
- Pěšky
- Jiná

Dotazníková položka č. 15: Považujete kapacitu parkovišť v okolí CHKO Brdy za dostačující? (vyberte prosím jednu možnost)

- Ano, zcela
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Určitě ne

Dotazníková položka č. 16: Na stupnici od 1 do 5, jak byste hodnotil/a návštěvnost během Vašeho pobytu na území CHKO? (1=nikoho jsem nepotkal/a; 5=CHKO byla přeplněná)

1 2 3 4 5

Dotazníková položka č. 17: Jak hodnotíte prostředí CHKO Brdy (vyberte prosím jednu možnost)

- Na vysoké úrovni
- Na dobré úrovni
- Neutrálně
- Na špatné úrovni
- Na velmi špatné úrovni

Dotazníková položka č. 18: Máte v plánu CHKO Brdy znovu navštívit? (vyberte prosím jednu možnost)

- Ano, ještě letos
- Ano, příští rok
- Ano, někdy v budoucnu
- Ne

Dotazníková položka č. 19: Chtěl/a byste na CHKO Brdy něco změnit? (vyberte prosím jednu možnost)

- ne
- ano – uveďte prosím

Dotazníková položka č. 20: Jsou Vám známy pojmy jako venkovská turistika či agroturistika? (vyberte prosím jednu možnost)

- Ano
- Ne

Dotazníková položka č. 21: Co si představíte pod pojmem agroturistika?
(lze vybrat více možností)

- Pobyť v ubytovacím zařízení
- Pobyť v ubytovacím zařízení, které je svázáno se zemědělstvím v oblasti
- Pobyť přímo na farmě či ranči
- Zážitekový pobyt, jehož součástí je zapojení do života a činností na farmě
- Turistika (pěší/cyklo) v zemědělské kulturní krajině
- Turistika (pěší/cyklo) v krajině
- Jiná

Dotazníková položka č. 22: Využil jste někdy nabídky, která se prezentovala jako nabídka agroturistiky, či splňovala Vaše představy o agroturistice? (vyberte prosím jednu možnost)

- Ano
- Ne
- Nejsem si jist

Dotazníková položka č. 23: Považujete nabídku agroturistiky v České republice za dostatečnou? (vyberte prosím jednu možnost)

- Ano
- Ne
- Nevím

Dotazníková položka č. 24: Co by Vás na agroturistice zaujalo, či zvýšilo Váš zájem o ni? (lze vybrat více možností)

- Větší nabídka
- Bohatší nabídka – více zapojení do činností spojených s venkovem či zemědělstvím
- Nabídka krátkodobých, či jednodenních zážitků
- Nabídka dlouhodobého ubytování či přímo pracovního zapojení v dané organizaci, za účelem zapojení se venkovských činností (například DPP)
- Propojení agroturistiky s ostatními možnostmi cestovního ruchu v oblasti
- Jiná

Dotazníková položka č. 25: Měl/a byste zájem o propojení agroturistiky s poznávací turistikou CHKO Brdy? (vyberte prosím jednu možnost)

- Ano
- Ne
- Nevím

Dotazníková položka č. 26: Považujete někoho z poskytovatelů turistických služeb v regionu CHKO Brdy za poskytovatele služeb agroturistiky? (vyberte prosím jednu možnost)

- Ne
- Nevím
- Ano, prosím uveďte

Dotazníková položka č. 27: Chtěl/a byste nabídku poskytovaných služeb a ubytování rozšířit i uvnitř území CHKO Brdy? (vyberte prosím jednu možnost)

- Ano
- Ne
- Nevím

5 Výsledky

V této části jsou uvedeny výsledky dotazníkové šetření, které probíhalo mezi veřejností, za účelem zjištění návštěvnických zkušeností s CHKO Brdy, zjištění znalostí respondentů o agroturistice a jejich preferencí. Dále budou zpracovány rozhovory se zástupci obcí, AOPK a zástupci soukromého sektoru. Výstupy z těchto rozhovorů poslouží pro SWOT analýzu.

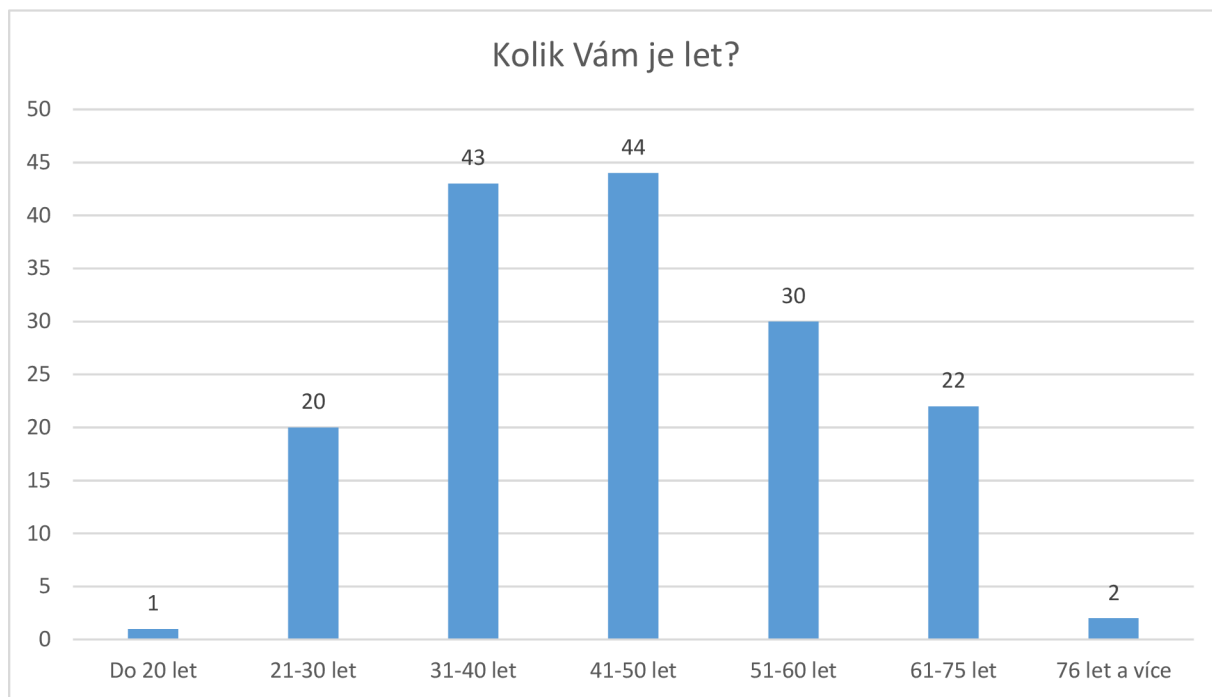
Výsledky z praktické části pak poslouží k navržení koncepce rozvoji venkovské turistiky a agroturistiky v daném regionu, tak aby daný model byl udržitelný a vyvážený. Navržená koncepce bude v souladu s Plánem péče a Interpretacním plánem CHKO Brdy a územními plány obcí, do jejichž katastru CHKO zasahuje. Zjištění budou rovněž použita k ověření stanovených hypotéz.

5.1 Výsledky dotazníkového šetření

Celkem bylo sesbíráno 162 dotazníků. Jelikož některé otázky měly návaznost na předchozí odpovědi, a zodpovězení některých dalších otázek nebylo pro dokončení dotazníku povinné, nemusí být vždy počet odpovědí rovný celkovému počtu respondentů. Zároveň, u některých otázek mohli respondenti vybrat vícero odpovědí, takže ani u těchto není celkový počet odpovědí roven počtu respondentů. Ze získaných dotazníků nebyl žádný vyřazen, ale proběhla celková korektura získaných dat.

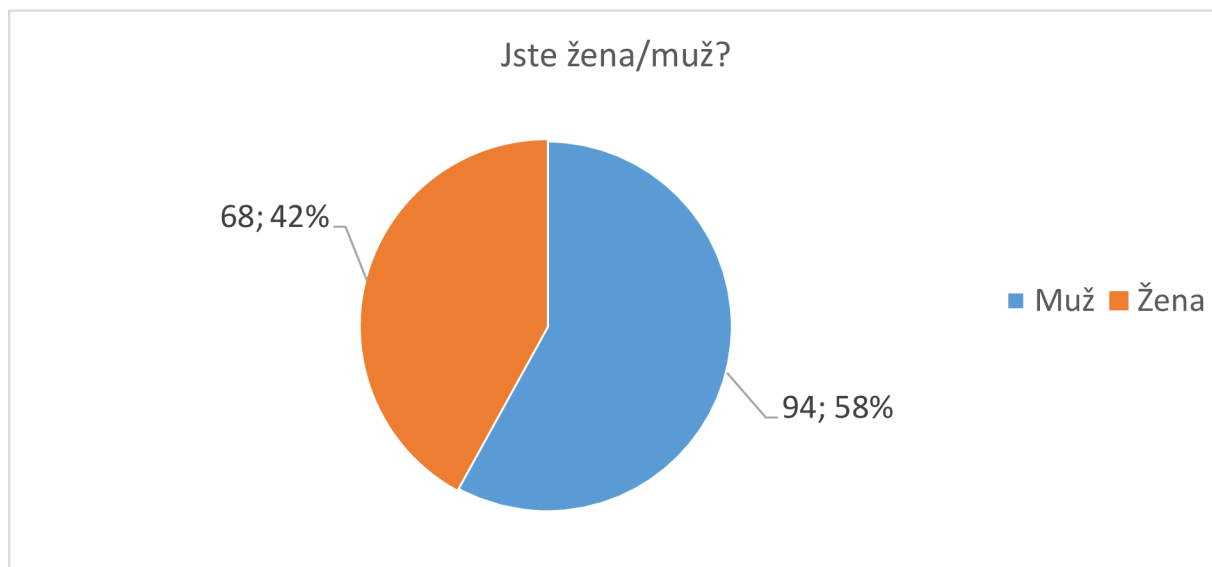
5.1.1 Základní data o respondentech

První otázky v dotazníku směřovaly na základní sociodemografická data o respondentech, jako je pohlaví, věk, bydliště atd.

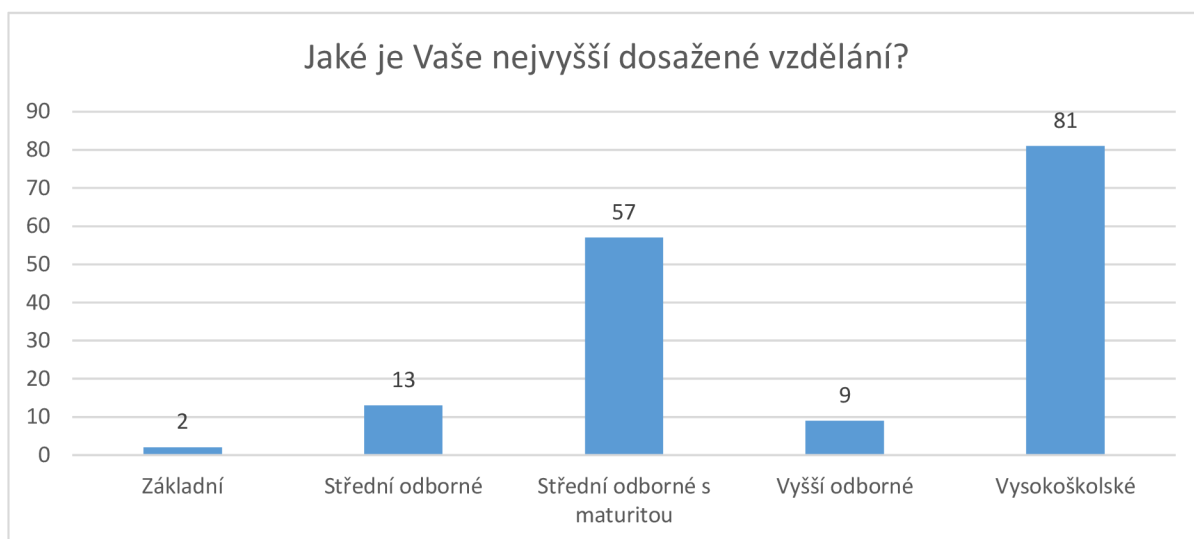
Obrázek 8: Vyhodnocení otázky č. 1 – Kolik je Vám let?

Otázka číslo jedna zjišťovala věk respondentů (Obrázek 8). Většina respondentů je ve věku 31-50 let, s tím, že téměř stejně respondentů bylo ve skupině od 31 do 40 let i od 41 do 50 let.

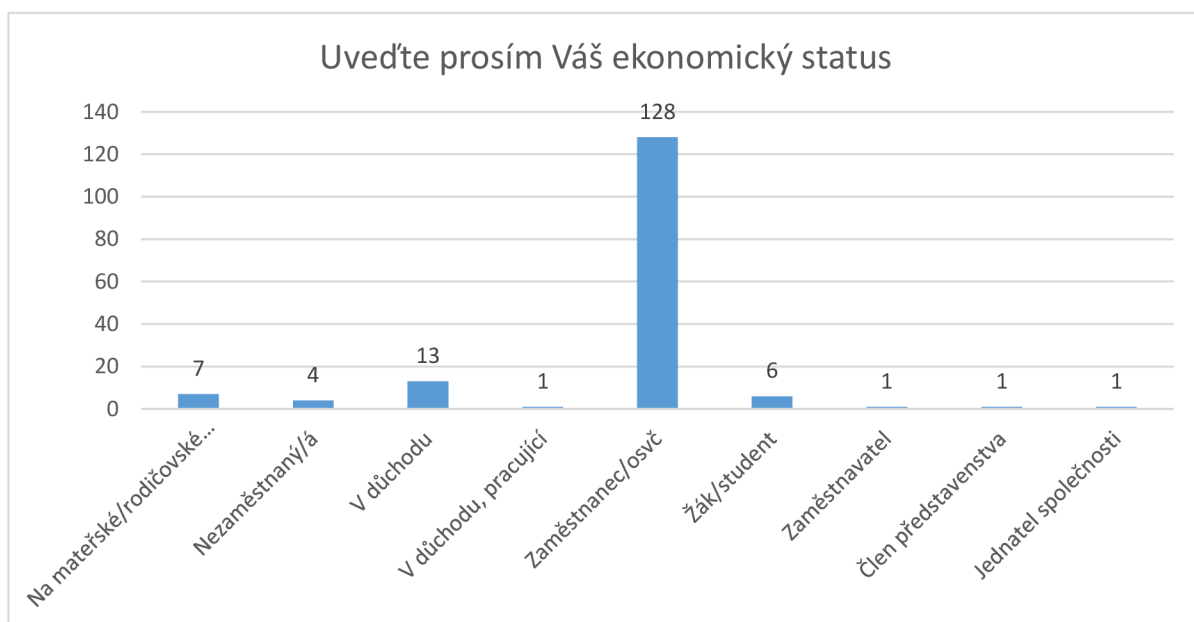
Obrázek 9: Vyhodnocení otázky č. 2 – Jste žena/muž?

Mezi respondenty mírně převažovali muži, kterých bylo 94 (Obrázek 9). Odpovídajících žen pak bylo 68. Věkové rozložení mezi oběma skupinami bylo podobné.

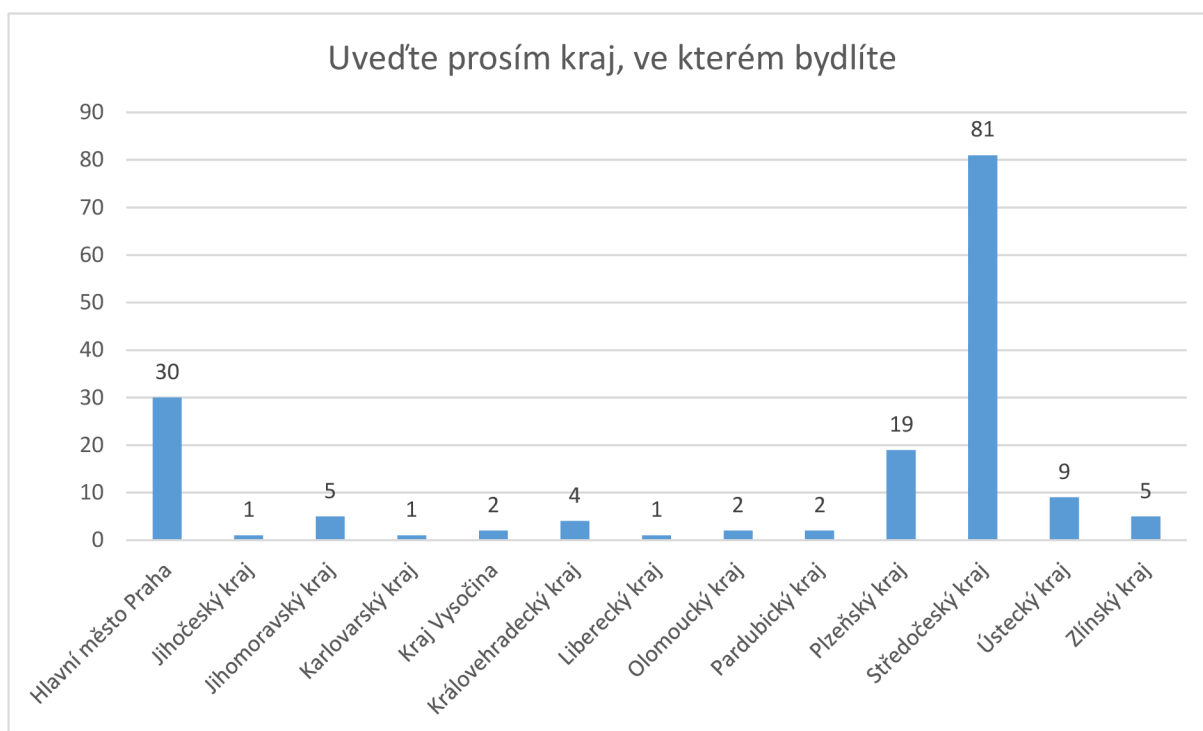
Obrázek 10: Vyhodnocení otázky č. 3 – Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Polovina respondentů uvedla jako své nejvyšší dosažené vzdělání vysokoškolské (Obrázek 10). Druhou nejčastěji zastoupenou skupinou pak byli lidé se středním odborným vzděláním s maturitou.

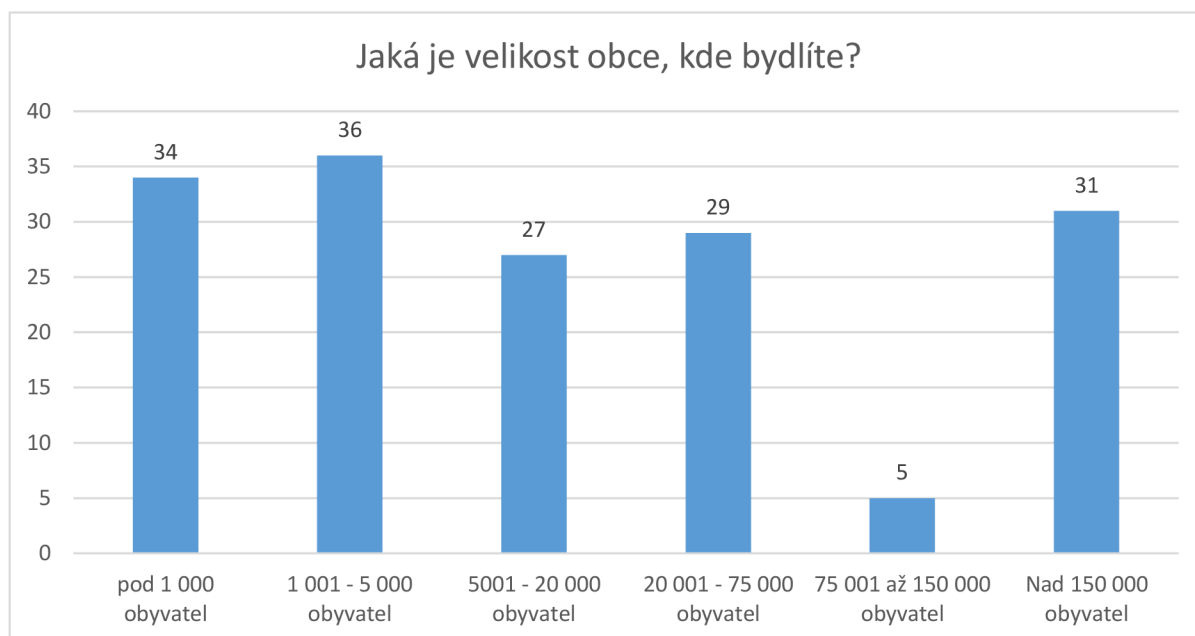
Obrázek 11: Vyhodnocení otázky č. 4 – Uveďte Váš ekonomický status

U otázky č. 4 využili 4 respondenti volbu „Jiné“. Jeden respondent se popsal jako pracující důchodce. Nelze však vyloučit, že i další z respondentů, kteří odpověděli, že jsou v důchodu, nemohou být pracující důchodci. Tři další respondenti svůj status okomentovali jako „jednatel společnosti“, „člen představenstva“ a „zaměstnavatel“ (Obrázek 11). Všichni tři se tak řadí k vrcholnému managementu. Drtivá většina respondentů se však označila za zaměstnance (128).

Obrázek 12: Vyhodnocení otázky č. 5 – Uvedte prosím kraj, ve kterém bydlíte

Přesně polovina respondentů (81) uvedla jako své bydliště kraj Středočeský, dále bylo nejvíce zastoupeno Hl. město Praha, a poté kraj Plzeňský (Obrázek 12). Ostatní kraje byly zastoupeny maximálně jednotkami respondentů. Toto rozložení vypadá logicky vzhledem k umístění CHKO a blízkosti hlavního města.

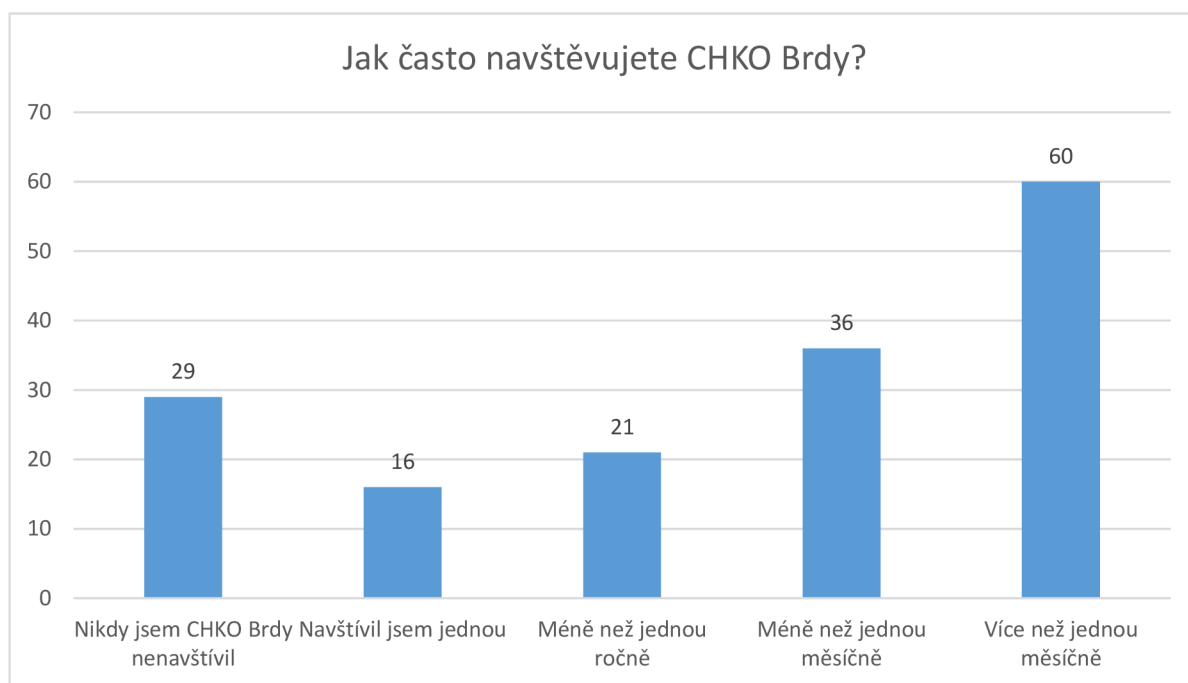
Obrázek 13: Vyhodnocení otázky č. 6 – Jaká je velikost obce, kde bydlíte?

Respondenti byli vcelku rovnoměrně rozloženi mezi malé obce, s počtem obyvatel pod 1000 (34), větší obce a městečka s počtem obyvatel do 5000 (36), ale i mezi středně velká města

(do 20 000, 27) a větší města (do 75 000, 29). Nejmenší zastoupení měla sídla s počtem obyvatel mezi 75 až 150 tisíci (5) (Obrázek 13). Taková to sídla odpovídají krajským městům. Počet respondentů ze sídel s počtem obyvatel vyšším než 150 000 pak koresponduje s respondenty z hlavního města.

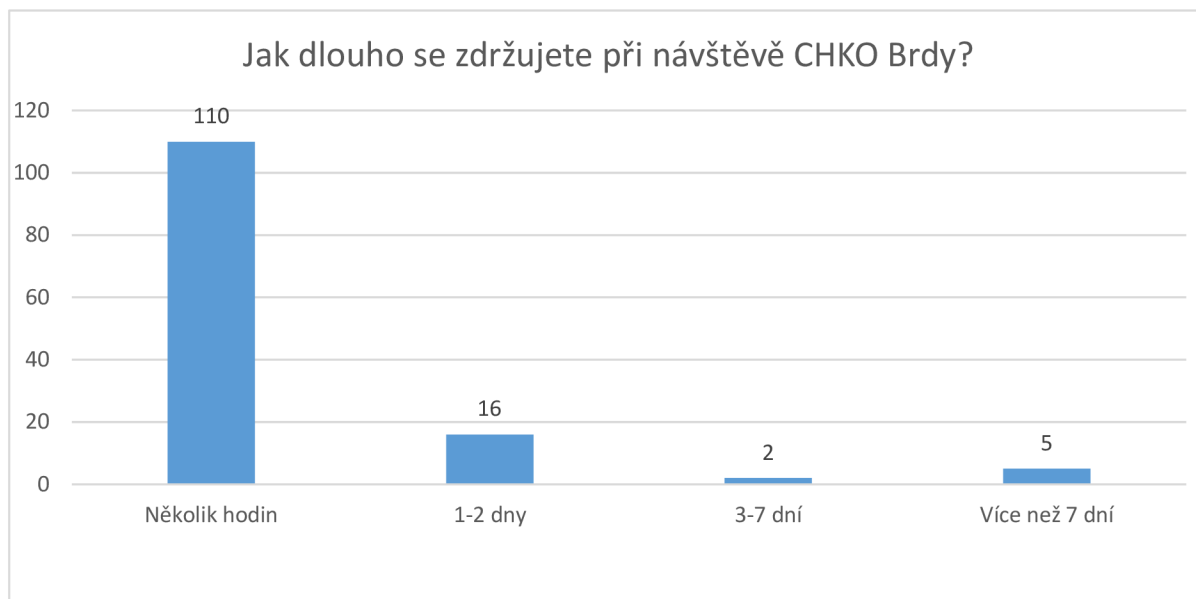
5.1.2 Návštěvnícká zkušenost s CHKO Brdy

V následující skupině otázek byla testována návštěvnícká zkušenost respondentů s CHKO Brdy. Jelikož mezi respondenty byli i tací, kteří CHKO Brdy nikdy nenavštívili, neodpovídali na následující otázky vyjma otázky číslo 7, či případně jejich odpovědi nebyly zahrnuty.

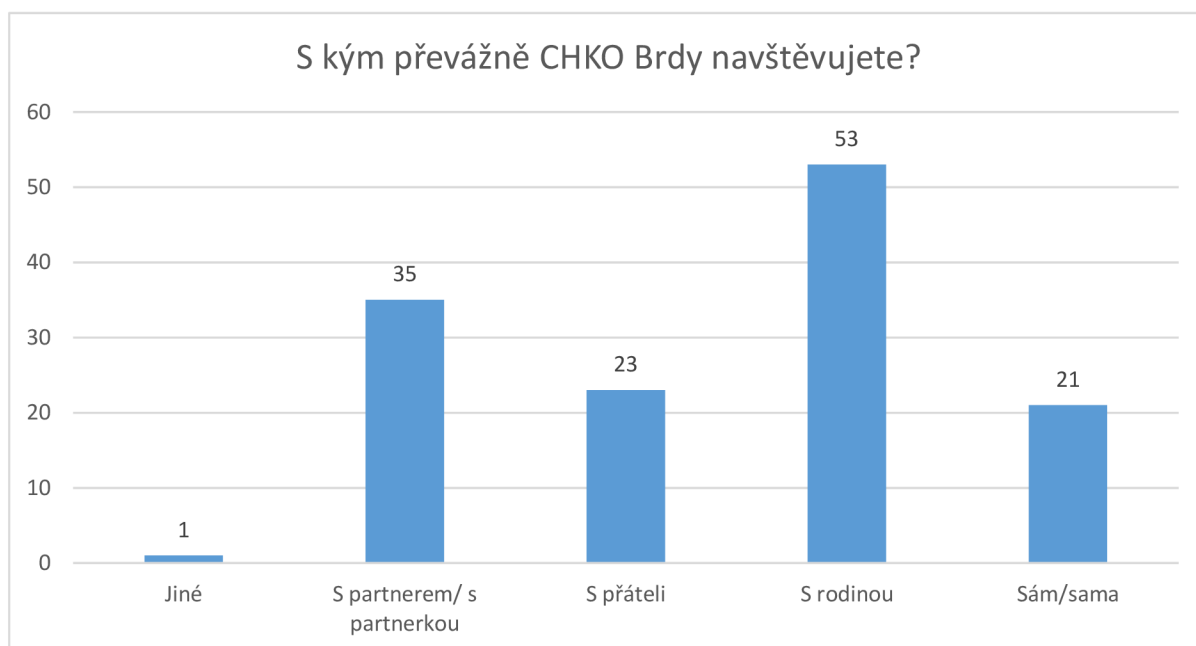
Obrázek 14: Vyhodnocení otázky č. 7 – Jak často navštěvujete CHKO Brdy?

Ze vzorku 162 respondentů alespoň jednou navštívilo CHKO Brdy 133 lidí (Obrázek 14), 16 dalších pak bylo v CHKO právě jednou. Největší část respondentů však uvedla že Brdy navštěvuje pravidelně, více než jednou měsíčně (60).

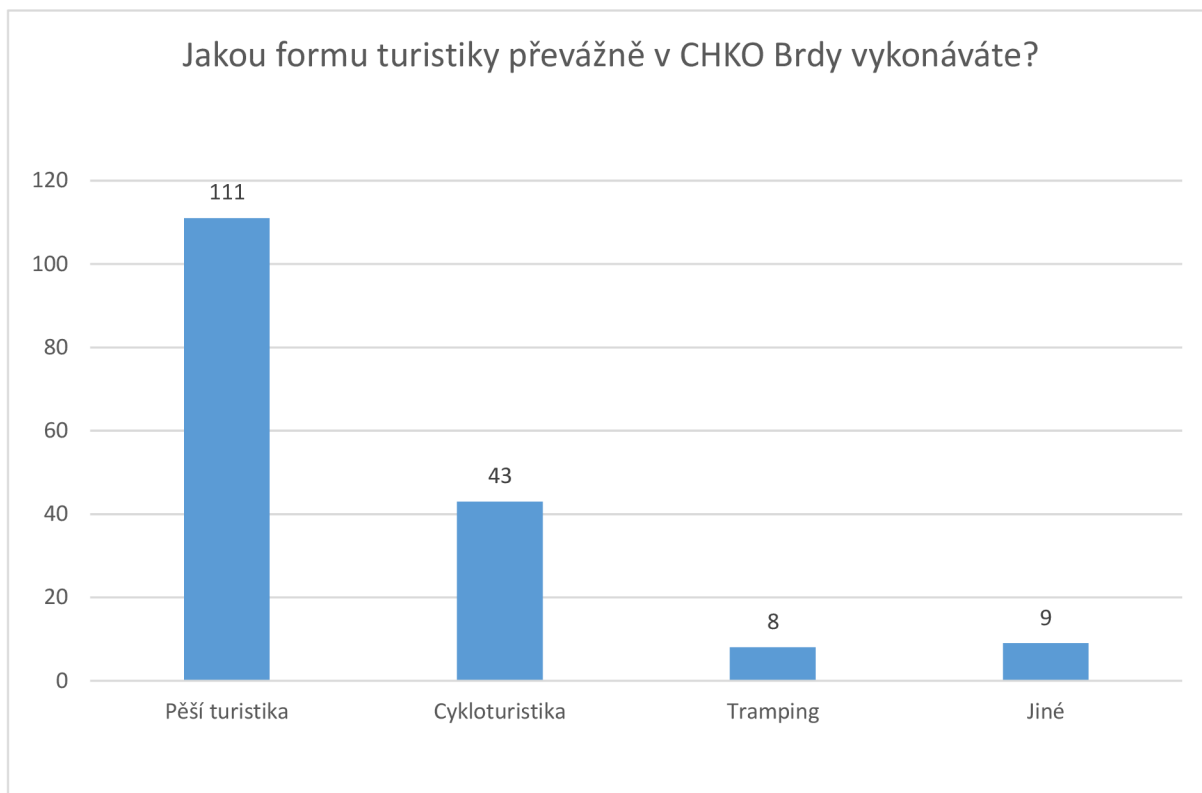
Obrázek 15: Vyhodnocení otázky č. 8 – Jak dlouho se zdržujete při návštěvě CHKO Brdy?

Z následujících odpovědí vyplývá, že nejčastěji (110) tráví návštěvníci v CHKO pouze několik hodin. Pouze malá část návštěvníků (23) v oblasti vykonává turistiku i s přenocováním. Výrazně nejčastěji pak pouze na jednu noc (16) (Obrázek 15).

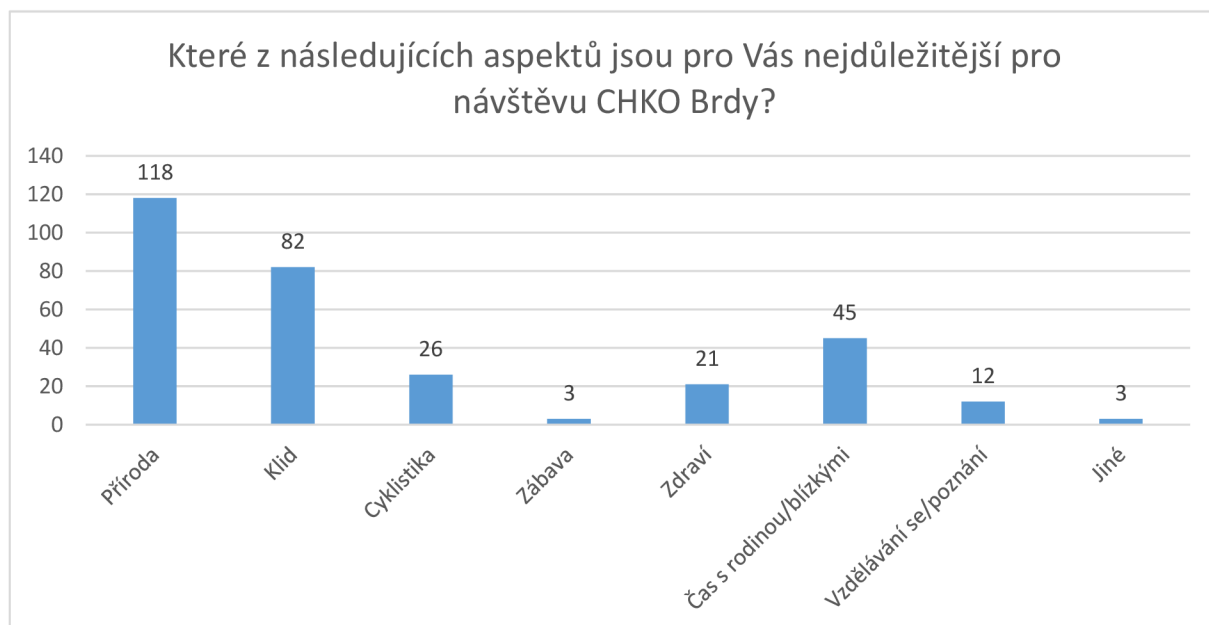
Obrázek 16: Vyhodnocení otázky č. 9 – S kým převážně CHKO Brdy navštěvujete?

Většina respondentů nenavštěvuje CHKO bez doprovodu. Nejčastějším doprovodem poté jsou rodina či partner/partnerka (Obrázek 16). Jeden z respondentů se rozhodl zvolit odpověď „Jiné“, a následně tuto volbu okomentoval slovem „Lov“.

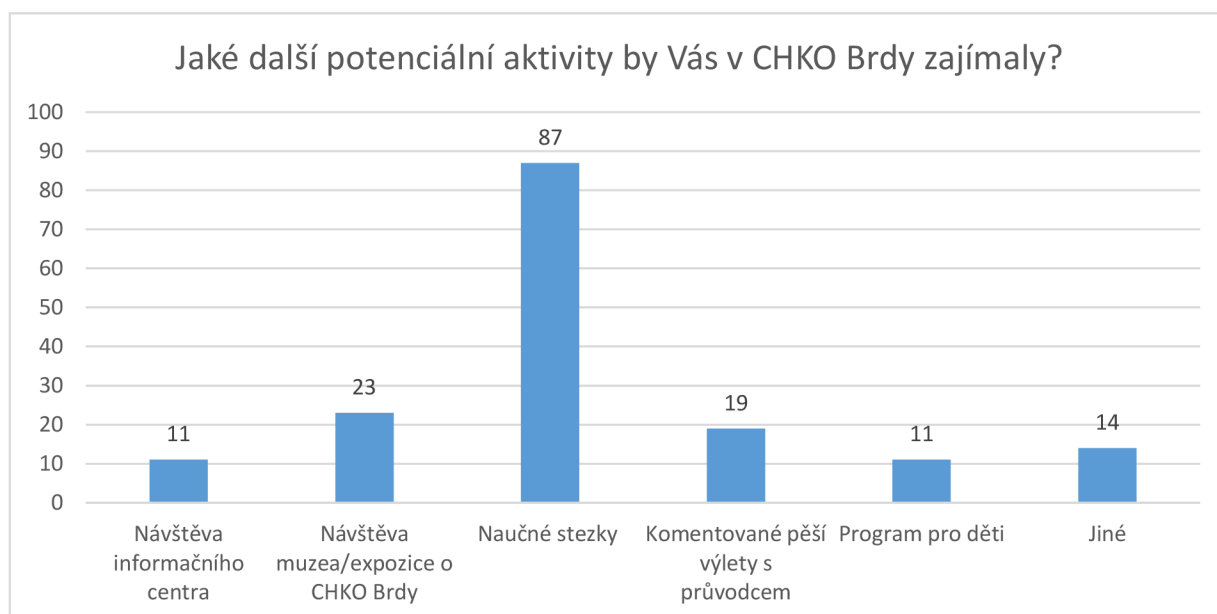
Obrázek 17: Vyhodnocení otázky č. 10 – Jakou formu turistiky převážně v CHKO Brdy vykonáváte?

U této otázky byla možnost zvolit více odpovědí. Ze 133 respondentů jich 111 zvolilo pěší turistiku (83 %), cykloturistiku označilo 43 respondentů (32 %). Pouze 8 respondentů uvedlo tramping a 9 zvolilo možnost „Jiné“ (Obrázek 17). Odpovědi v této kategorii byly velmi rozličné, jednalo se o využití motocyklů, koloběžek, koní a lyží. Dále byla uvedena například návštěva country housu či rybářství. V jedné odpovědi bylo uvedeno agroturistika, tento respondent však zároveň (později v dotazníku) uvedl, že nikdy nevyužil nabídky, kterou by za agroturistiku považoval.

Obrázek 18: Vyhodnocení otázky č. 11 – Které z následujících aspektů jsou pro Vás nejdůležitější pro návštěvu CHKO Brdy?

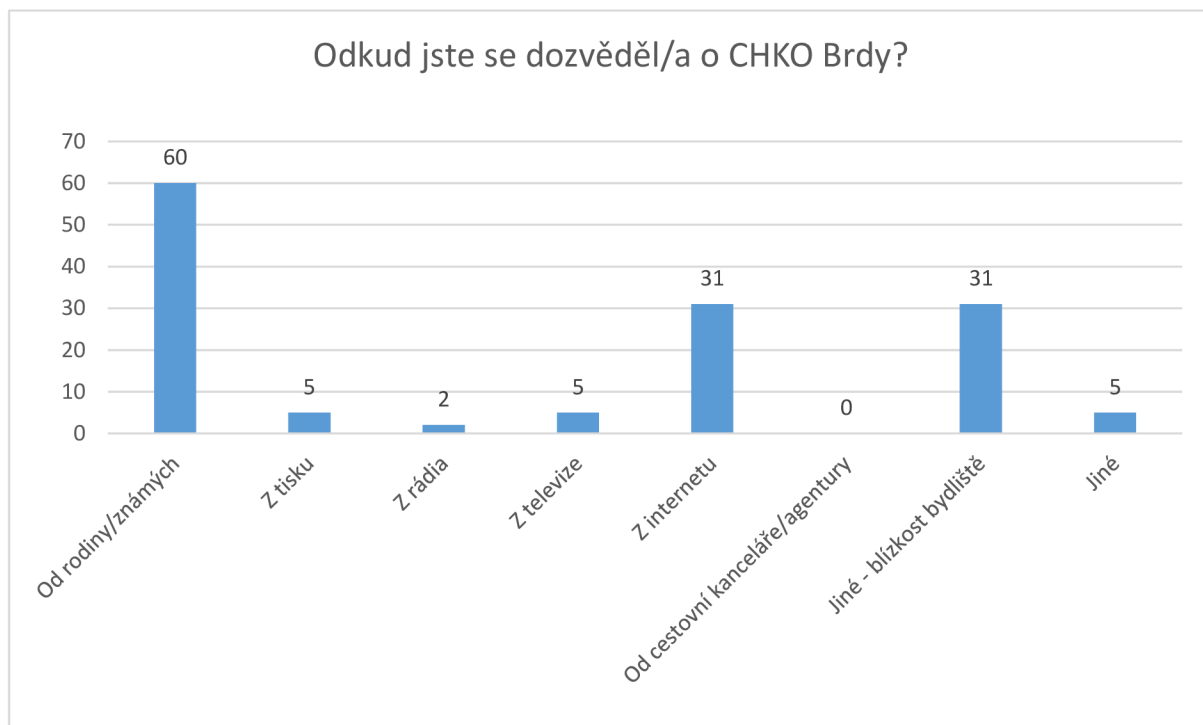
V této otázce mohli respondenti vybrat jednu až tři možnosti, které jsou pro ně nejdůležitější. Výrazná většina respondentů volila přírodu (118). Dalšími důležitými aspekty pak byly vybrány klid (82) a čas s rodinou/blízkými (45). Mezi odpověďmi v kategorii „Jiné“ byly zastoupeny rybolov a chalupaření (Obrázek 18).

Obrázek 19: Vyhodnocení otázky č. 12 – Jaké další potenciální aktivity by Vás v CHKO Brdy zajímaly?

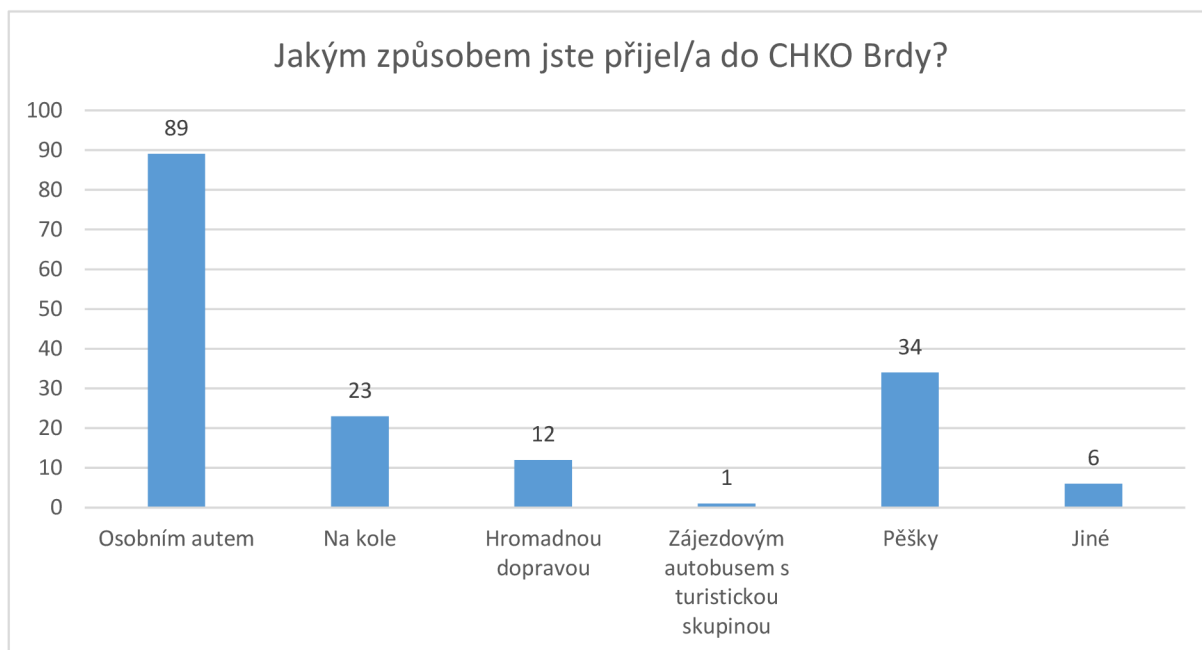
U otázky 12 bylo znovu možno zvolit více odpovědí. Jednoznačně převažoval zájem o naučné stezky (Obrázek 19). 14 respondentů vybralo variantu „Jiné“. V těchto odpovědích se

pak opakovaly tři hlavní motivy. Zaprvé žádost o udržované běžkařské trasy, zadruhé žádost o více informací k zajímavým místům či fauně a floře a zatřetí negativní postoj k rozvoji jakýchkoli dalších turistických aktivit. Tyto odpovědi upozorňovaly na někdy nevhodné chování návštěvníků, velkou míru klidu a kvitovali absenci atrakcí, které by mohly znamenat příliv dalších turistů.

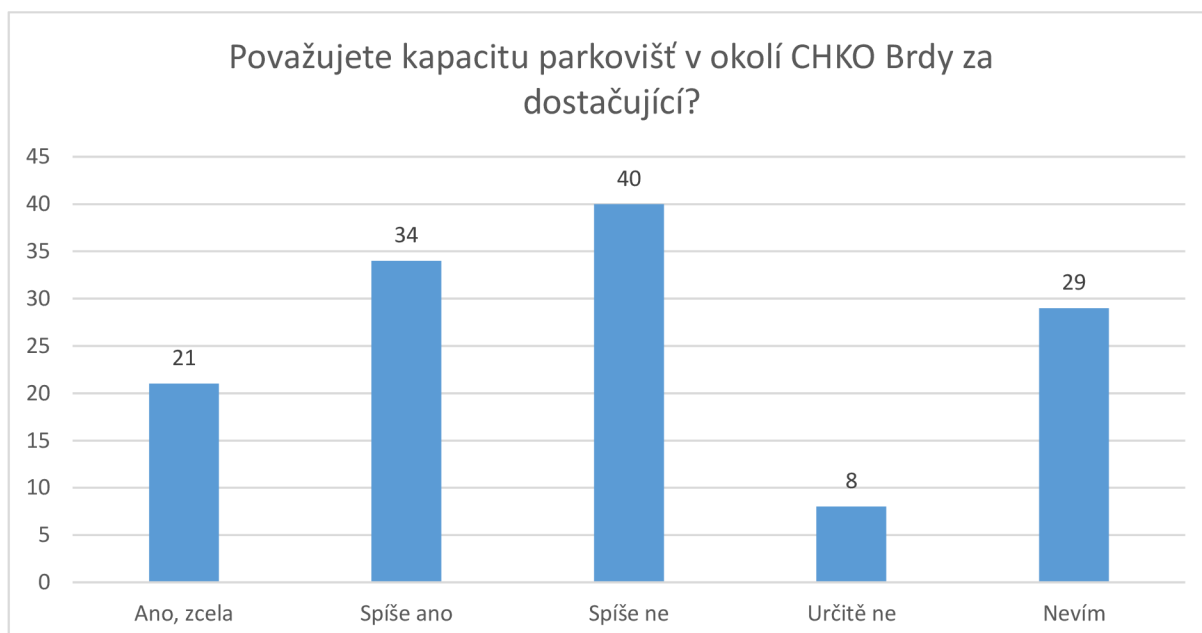
Obrázek 20: Vyhodnocení otázky č. 13 – Odkud jste se dozvěděl/a o CHKO Brdy?

Další otázka mířila na získávání informací o CHKO. Necelá polovina respondentů uvedla, že informace o CHKO získala od rodiny či známých. 31 poté z internetu a dalších 36 zvolilo odpověď „Jiné“ (Obrázek 20). 31 z těchto 36 respondentů uvedlo, že bydlí v těsné blízkosti CHKO, či se tam narodili. Zbýlých 5, kteří možnost „Jiné“ označili uvedli například kombinaci sdělovacích prostředků, hodiny zeměpisu ve škole, ale také možnost dobrovolnického působení ve prospěch zřízení CHKO zrušením VÚ.

Obrázek 21: Vyhodnocení otázky č. 14 – Jakým způsobem jste přijel/a do CHKO Brdy?

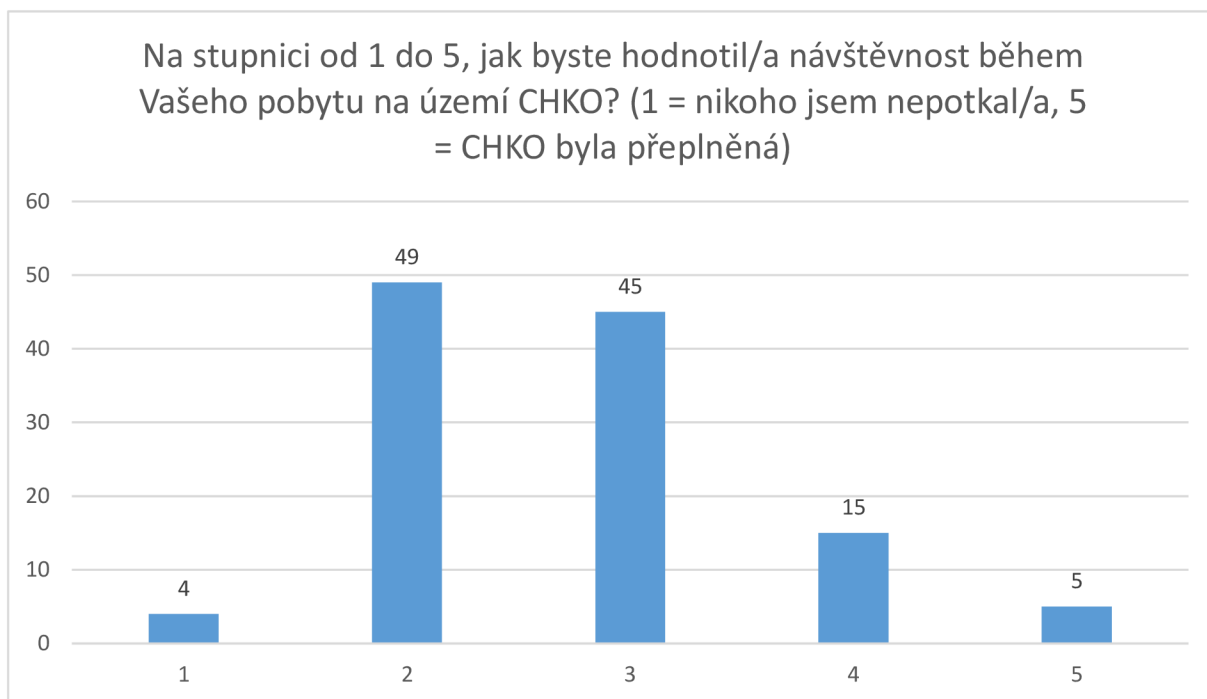
Ve 14. otázce byl zjišťován nejčastější způsob dopravy do CHKO Brdy. Pro případ kombinace vícero různých druhů dopravy bylo možno vybrat více odpovědí. Nejčastěji pak návštěvníci volili dopravu osobním vozem. 23 jich využilo jízdní kolo a 12 hromadnou dopravu (Obrázek 21). V kategorii „Jiné“ byla uvedena například koloběžka, motocykl ale také 2 respondenti uvedli, že do CHKO přijeli na koni.

Obrázek 22: Vyhodnocení otázky č. 15 – Považujete kapacitu parkovišť v okolí CHKO Brdy za dostačující?

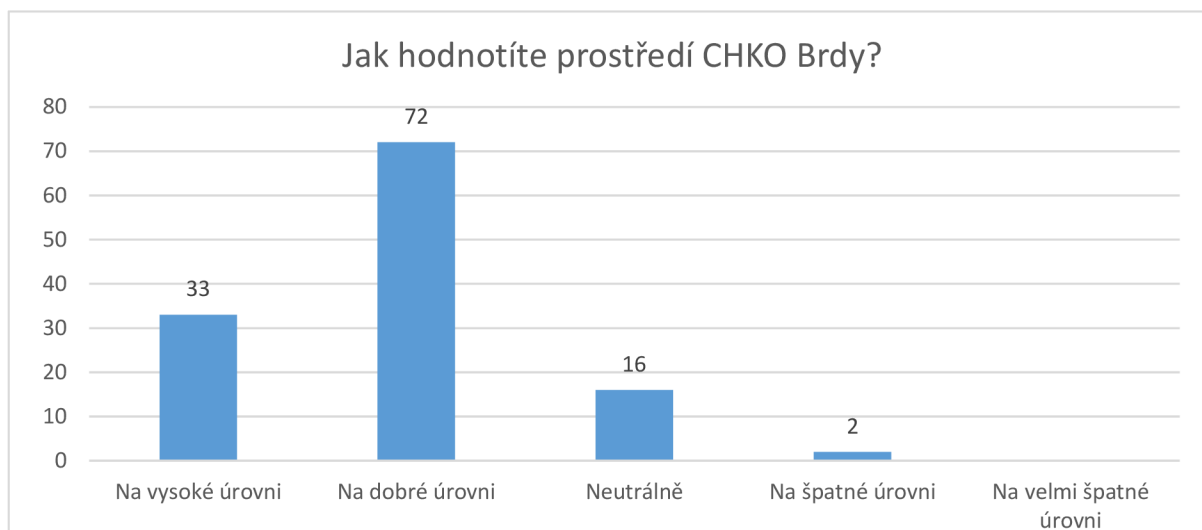
Další otázka směřovala na kapacitu parkovišť. 29 respondentů nedokázalo kapacitu parkovišť vyhodnotit, 55 (21+34) se jich vyjadřovalo kladně. 48 respondentů naopak záporně

(Obrázek 22). To, proč jsou obě skupiny vyrované se dá přisoudit různé využitosti parkovišť v různých měsících ale i denních dobách. Zároveň je možné, že zatímco některá parkoviště zůstávají dlouhodobě spíše nevyužitá, jiná, která se nacházejí v atraktivnější oblasti nemusí svou kapacitou stačit.

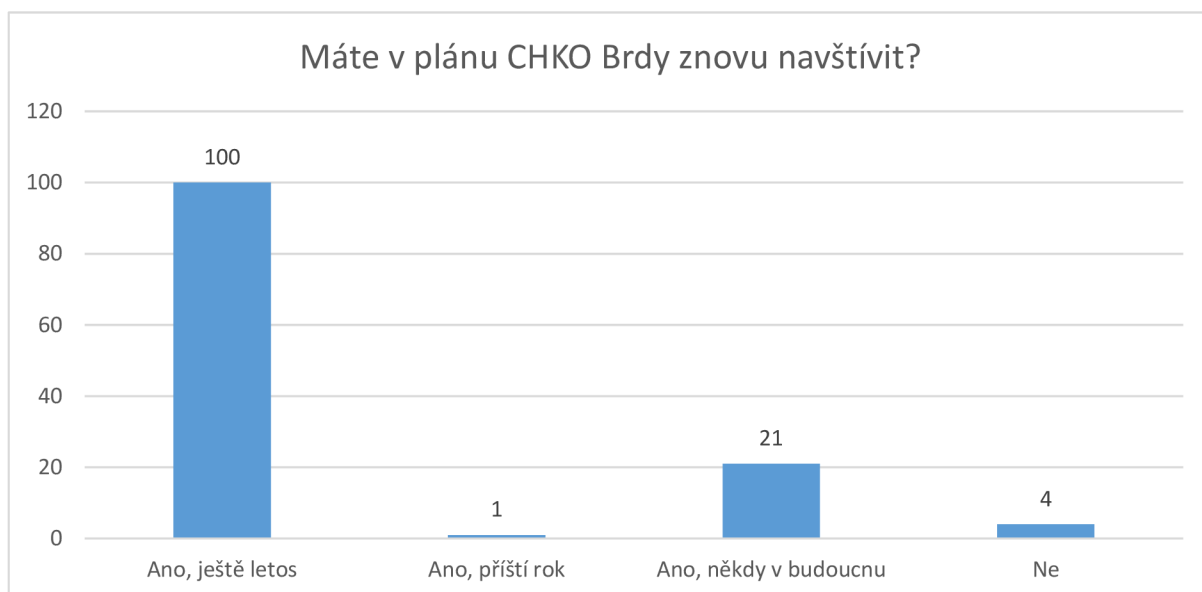
Obrázek 23: Vyhodnocení otázky č. 16 – Na stupnici od 1 do 5, jak byste hodnotil/a návštěvnost během Vašeho pobytu na území CHKO?

V otázce č. 16 měli respondenti hodnotit návštěvnost v CHKO během jejich pobytu na stupnici od 1 do 5. Jednička znamenala, že během svého pobytu nikoho nepotkali, pětkou měli hodnotit, pokud jim CHKO přišla přeplněná. Nejčastěji hodnotili známkou 2 (49) a následně známkou 3 (45). Průměrná známka, která z této otázky vzešla byla 2,73 (Obrázek 23). Odráží tedy většinový pocit o spíše menší zaplněnosti CHKO.

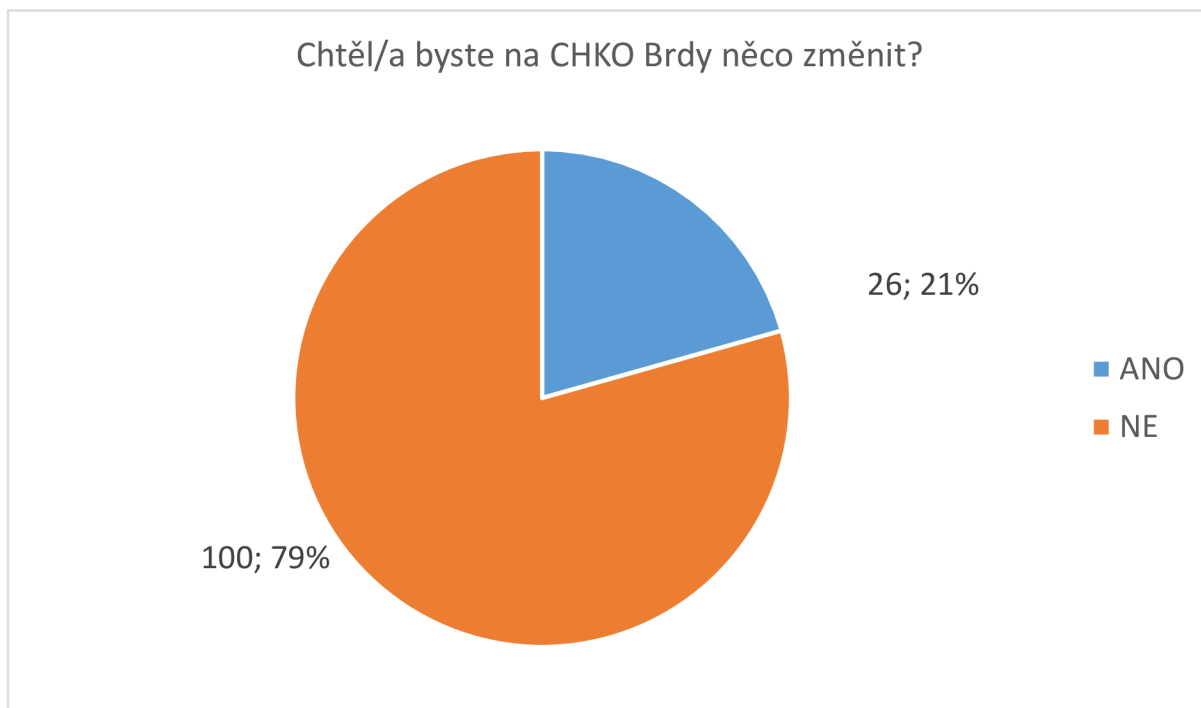
Obrázek 24: Vyhodnocení otázky č. 17 – Jak hodnotíte prostředí CHKO Brdy?

Zkoumán byl také názor návštěvníků na prostředí CHKO. Pouze 2 respondenti hodnotili prostředí negativně, 16 neutrálně, a 105 poté pozitivně, z nichž 33 dokonce na vysoké úrovni (Obrázek 24).

Obrázek 25: Vyhodnocení otázky č. 18 – Máte v plánu CHKO Brdy znovu navštívit?

Výrazná většina návštěvníků, kteří odpověděli na otázku č. 18, je rozhodnuta se do CHKO znovu vrátit (122). Pouze 4 respondenti uvedli, že to v plánu nemají. Ze 122 se jich 100 plánuje vrátit ještě v letošním roce, 1 příští rok a dalších 21 někdy v budoucnu (Obrázek 25).

Obrázek 26: Vyhodnocení otázky č. 19 – Chtěl/a byste na CHKO Brdy něco změnit?

V otázce 19 měli respondenti rozhodovat, zda by chtěli něco v CHKO změnit. Pokud odpověděli, že ano, byli požádáni o slovní doplnění. 100 respondentů je současným stavem spokojeno do takové míry, že by nic neměnili. 26 se jich vyjádřilo, že by některé změny uvítali (Obrázek 26).

Z 26 odpovědí převažoval požadavek (u 16 odpovědí) na rozšíření či vylepšení služeb. Opakovaly se požadavky na více parkovacích míst, turistické značení včetně edukačních informačních tabulí, více infrastruktury typu laviček, odpadkových košů, ale například také občerstvení. Dále byl zmíněn požadavek na mobilní aplikaci, více rozhleden, trasy pro kočárky a také na offroadovou dráhu pro automobily. Druhá část respondentů (10 respondentů), která uvedla podněty ke změnám, vyzývala k omezení turismu. Kritizovala neukázněnost turistů, zvýšený výskyt odpadků, problémy s dopravou a parkováním. Jednotlivě se pak objevily požadavky na úpravu lesních cest a pasek po těžbě a žádost o více informací právě k těžbě, například kdy a kde bude probíhat.

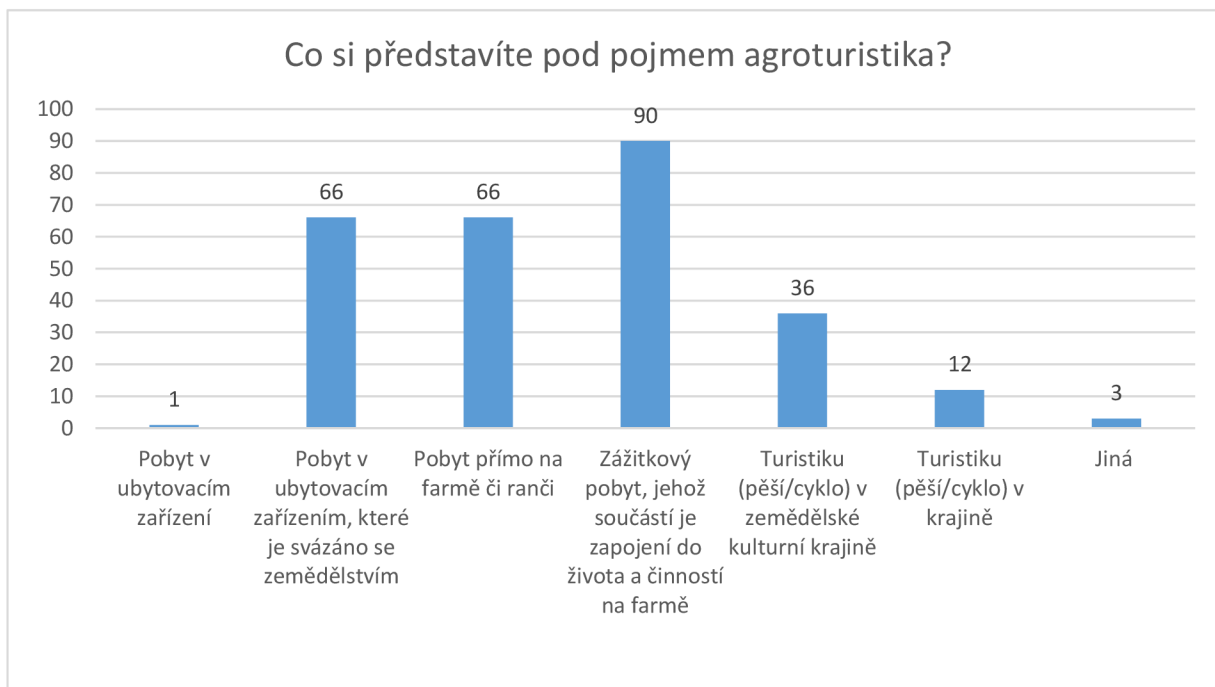
5.1.3 Otázky k agroturistice

Poslední blok otázek byl směřován na agroturistiku. Na představy respondentů a jejich zkušenosti či požadavky.

Obrázek 27: Vyhodnocení otázky č. 20 – Jsou Vám známy pojmy jako venkovská turistika či agroturistika?

První otázka zjišťovala, zda jsou respondentům známy pojmy venkovská turistika a agroturistika. Tři čtvrtiny respondentů označili pojmy za známé (Obrázek 27).

Obrázek 28: Vyhodnocení otázky č. 21 – Co si představíte pod pojmem agroturistika?

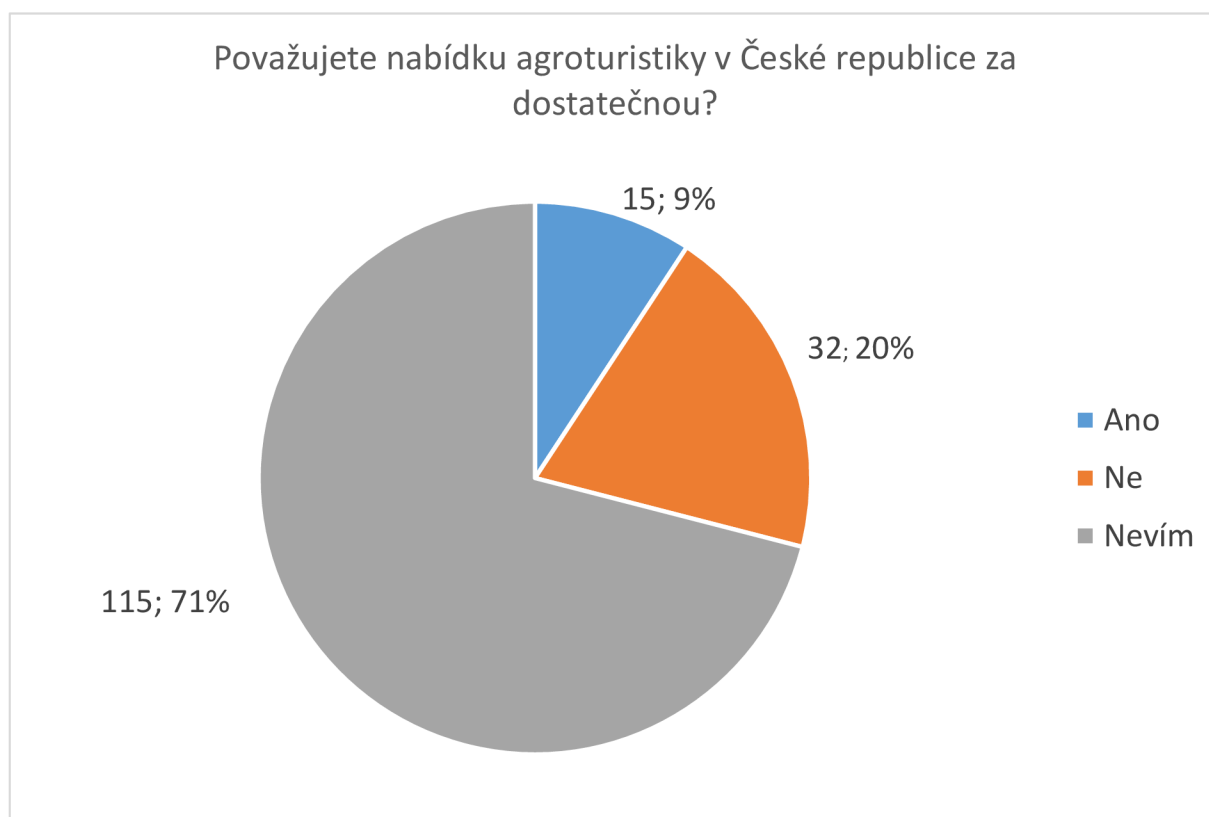
Druhá otázka k třetímu tematickému bloku zjišťovala představu o agroturistice, jelikož se jedná o velmi široký, a hlavně široce vnímaný pojem. Respondenti měli možnost vybrat více možností.

Nejčastěji označili možnost „Zážitkový pobyt, jehož součástí je zapojení do života a činností na farmě“ a to v 90 případech. Následovaly možnosti „Pobyt v ubytovacím zařízení, které je svázáno se zemědělstvím“ a „Pobyt přímo na farmě či ranči“, které označilo shodně 66 respondentů. 36 odpovídajících pak zvolilo také možnost „Turistiku (pěší/cyklo) v zemědělské kulturní krajině“ a dalších 12 „Turistiku (pěší/cyklo) v krajině“. Z odpovědí je patrné, že respondenti si v případě agroturistiky uvědomují nutnost vzahu zemědělství a cestovního ruchu, a chápou ho zejména ve spojitosti s pobytem či zážitkem na hospodářství (Obrázek 28).

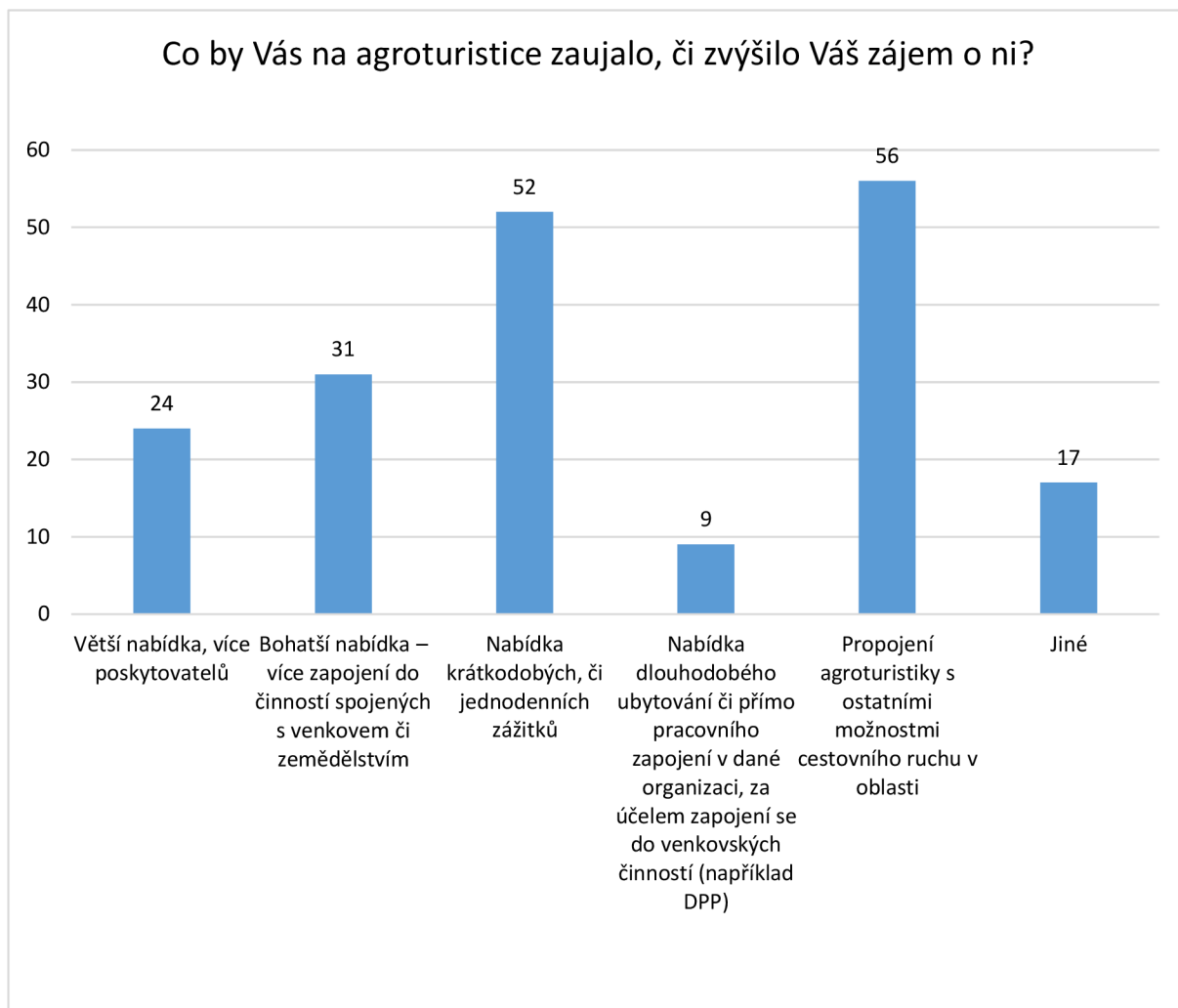
Obrázek 29: Vyhodnocení otázky č. 22 – Využil/a jste někdy nabídky, která se prezentovala jako nabídka agroturistiky, či splňovala Vaše představy o agroturistice?

Ačkoli v otázce č. 20 odpověděly tři čtvrtiny respondentů, že jim pojmy jako venkovská turistika a agroturistika jsou známé, pouze 19 respondentů zároveň odpovědělo v otázce č 22, že někdy využilo nabídku, kterou by vnímali jako agroturistiku, či jim tak byla prezentována. 14 respondentů si nebylo jisto a 129 jich odpovědělo, že ne (Obrázek 29).

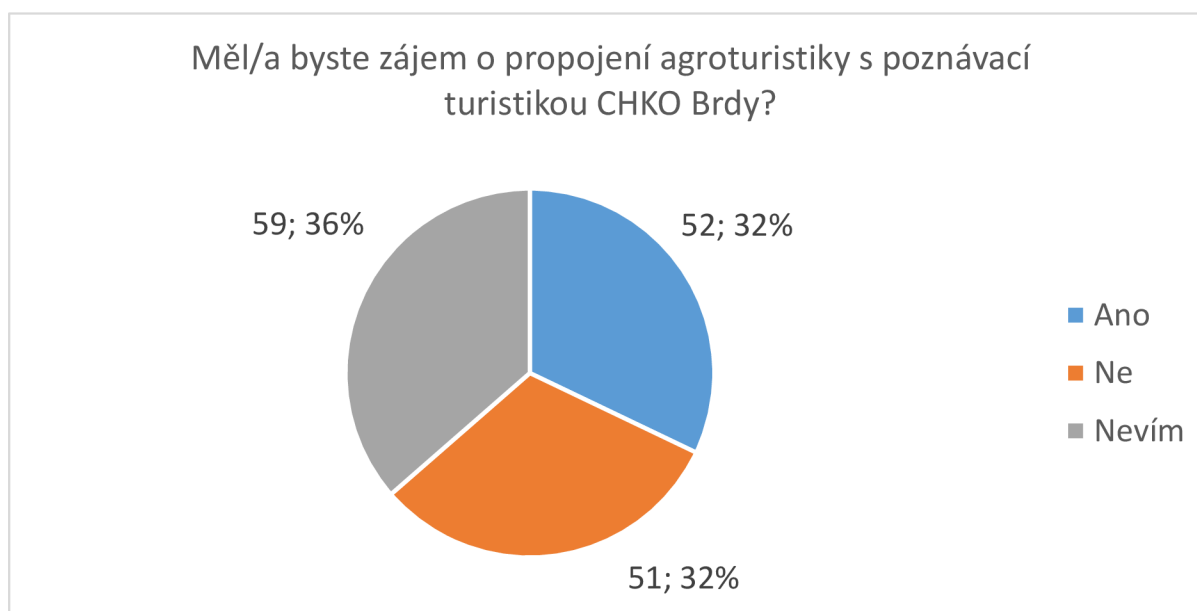
Obrázek 30: Vyhodnocení otázky č. 23 – Považujete nabídku agroturistiky v České republice za dostatečnou?

U otázky číslo 23 většina respondentů (115, 71 %) váhala a na otázku: „Považujete nabídku agroturistiky v České republice za dostatečnou?“ odpověděla nevím. Pouze 15 respondentů (9 %) považuje nabídku agroturistiky za dostatečnou a 32 (20 %) ji považuje za nedostatečnou (Obrázek 30).

Obrázek 31: Vyhodnocení otázky č. 24 – Co by Vás na agroturistice zaujalo, či zvýšilo Váš zájem o ni?

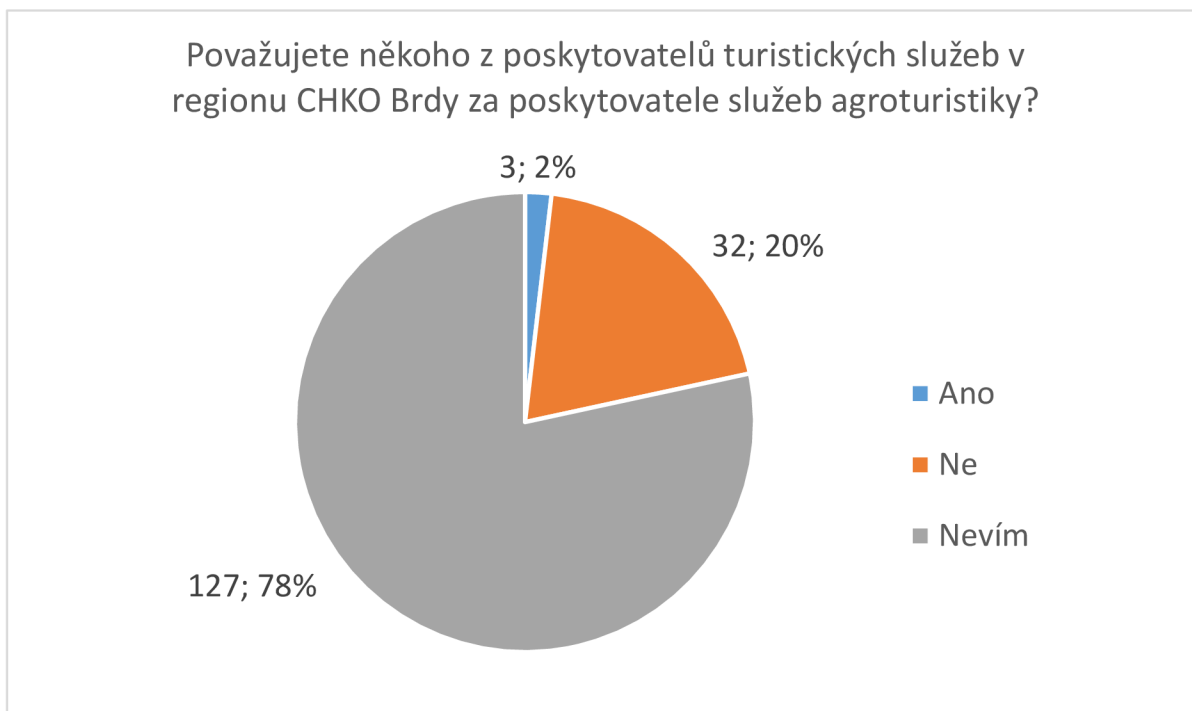
V otázce č. 24 byla zjišťována atraktivita jednotlivých témat, která s agroturistikou souvisí. Bylo možné vybrat více možností. Nejvíce respondentů (56) odpovědělo, že by je zaujalo, či jejich zájem zvýšilo propojení agroturistiky s ostatními možnostmi cestovního ruchu v oblasti. Jen o 4 odpovědi méně pak získala možnost nabídky krátkodobých či jednodenních zážitků (Obrázek 31). V kategorii „jiné“ pak byla nejčastěji uváděná odpověď nic nebo nevím. Ovšem objevil se tam také jeden požadavek na hipoturistiku.

Obrázek 32: Vyhodnocení otázky č. 25 – Měl/a byste zájem o propojení agroturistiky s poznávací turistikou CHKO Brdy?

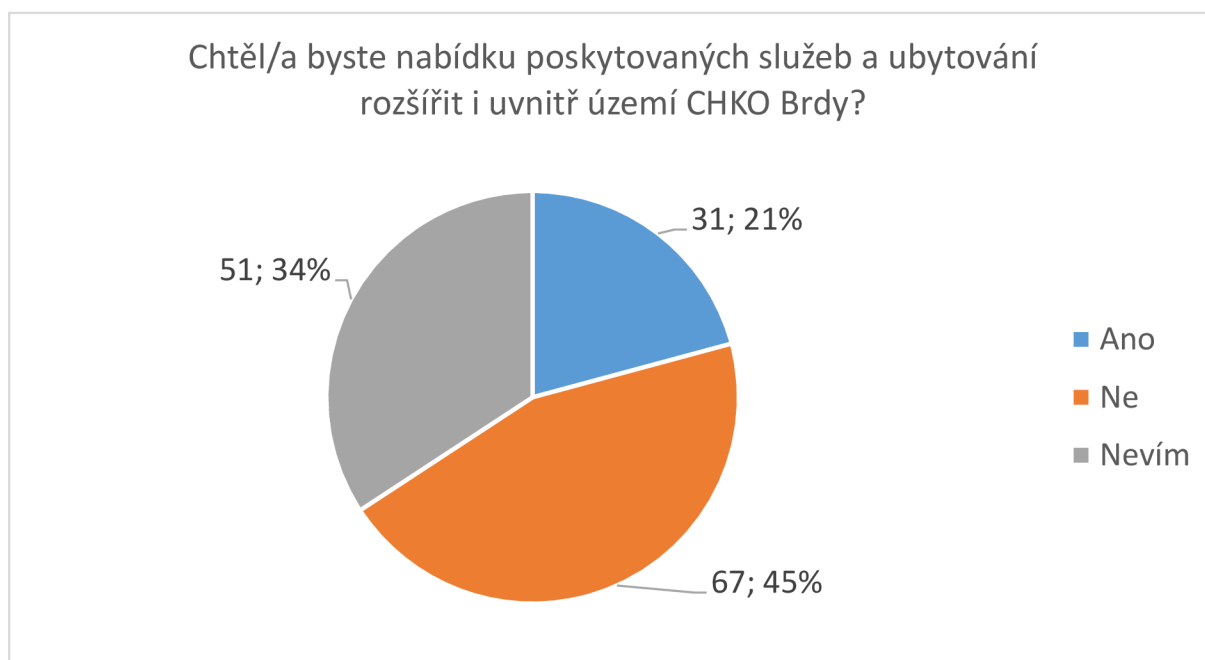
Velmi vyrovnané výsledky, defacto na třetiny, přinesla otázka č. 25. Téměř třetina (52) respondentů se vyjádřila, že by měla zájem o propojení agroturistiky s poznávací turistikou Brd. Jen o jeden hlas méně získal opačný názor, zbylá, přibližně třetina respondentů odpověděla, že neví (Obrázek 32).

U této otázky došlo opětovně k výraznému průniku negativního názoru u skupiny respondentů, která se negativně vyjadřovala již ohledně turistických zkušeností z CHKO Brdy. Dle dat z dotazníku se jedná o obyvatele přilehlých obcí, jejichž život je po otevření CHKO negativně ovlivněn.

Obrázek 33: Vyhodnocení otázky č. 26 – Považujete někoho z poskytovatelů turistických služeb v regionu CHKO Brdy za poskytovatele služeb agroturistiky?

V předposlední otázce byli respondenti dotázáni na aktuální poskytovatele služeb a ubytování v regionu, zda považují někoho z nich za poskytovatele služeb v oblasti agroturistiky. Výrazně největší část (127, 78 %) odpověděla neví, 32 (20 %) odpověděla, že ne, a pouze 3 (2 %) odpověděli, že ano (Obrázek 33). U této odpovědi měli zároveň daného poskytovatele označit. Všichni tři respondenti za poskytovatele označili Vojenské lesy a statky, a to hlavně kvůli aktivitě výsadby nových stromků. Nikdo však nevedl, zda tato aktivita byla nabízena také formou zážitku pro dobrovolníky, či formou nějaké akce s propagací, či zda se v popisovaném případě jednalo o soukromou činnost.

Obrázek 34: Vyhodnocení otázky č. 27 – Chtěl/a byste nabídku poskytovaných služeb a ubytování rozšířit i uvnitř území CHKO Brdy?

Otázka č. 27 byla v dotazníku poslední. Téměř polovina (67, 45 %) respondentů na ni odpovědělo negativně. Pouze 31 (21 %) má zájem o rozšíření služeb a ubytování i na vnitřní území CHKO a 51 (34 %) respondentů na otázku odpovědělo nevím (Obrázek 34).

5.1.4 Shrnutí výsledků dotazníku

Dle získaných dat se jedná o heterogenní skupinu respondentů, kteří mají rozdílný ekonomický status, pochází z různě velkých obcí a mají různou úroveň vzdělání, ve kterém převažuje vzdělání vysokoškolské. Převážně žijí na území středočeského kraje, hlavního města Prahy a kraje Plzeňského.

Dle respondentů je nejzajímavější formou turistiky turistika pěší, následovaná cykloturistikou. S tím koresponduje také požadavek na vytvoření nových naučných stezek. Obecně pak z požadavků turistů vyplývá, že by uvítali větší množství informací, například v podobě informačních tabulí, nebo také informačního centra /muzea zřizovaného správou CHKO, které by o dané oblasti nabídlo komplexní informace.

Z poslední skupiny otázek o agroturistice vyplývá vysoká míra nejistoty. Ze 4 otázek, kde šlo zvolit možnost nevím, ji dvakrát zvolila třetina respondentů, dvakrát pak dokonce více jak 70 % (71 % a 78 %). Takže ačkoli tři čtvrtiny respondentů na začátku označilo pojmy venkovské turistiky a agroturistiky jako pro ně známé, s dalšími otázkami si už tak jistí nebyli.

Ve všech odpovědích se opakovaně projevuje určitý menšinový negativní postoj. Ze vzorku 162 lidí se jedná o necelou čtvrtinu, a ne všichni se vyjadřují negativně ve všech otázkách. Dá se však identifikovat jádro přibližně 10 respondentů, kteří v odpovědích opakovaně zastávají velmi negativní názor k aktuálnímu turismu, jeho dopadům a jeho možnému rozvoji v budoucnu. Jak již bylo zmíněno, v některých otázkách se tato skupina rozšiřuje přibližně na jednu čtvrtinu všech respondentů. Charakteristické je, že dle dat z dotazníku se jedná o obyvatele přilehlých obcí. Jejich zkušenosti a požadavky do budoucna se tedy výrazně rozcházejí s dojíždějícími návštěvníky. Ze získaných dat vyplývá, že kritický postoj k turismu v oblasti mají právě obyvatele přilehlých obcí, kteří vyzývají k omezení turismu, negativně hodnotí kapacitu parkování a vliv turistů na oblast. Z toho se dá předpokládat, že infrastruktura na některých místech není dostatečná a turismus negativně zasahuje do života zdejších obyvatel.

5.2 Výsledky terénního průzkumu a SWOT analýza

5.2.1 Výsledky rozhovorů se zástupci obcí a AOPK

V praktické části, mimo dotazníkové šetření, které probíhalo na širší veřejnosti, byl prováděn také terénní průzkum formou vedeného rozhovoru se zástupci obcí a AOPK na jedné straně a zástupci soukromého sektoru na straně druhé (Svaz venkovské turistiky a agroturistiky, Česká asociace pronajímatelů a ubytovatelů v soukromí a Asociace hotelů a restaurací).

Na straně veřejné správy bylo osloveno 49 obcí, které byly vybrány na základě územní studie, která byla provedena na žádost Ministerstva životního prostředí (dále jen MŽP) v roce 2017. Seznam obcí je obsahem přílohy č. 1. Dále byla oslovena AOPK, jako správce CHKO. Na straně soukromého sektoru byly osloveny zájmové asociace a svazy sdružující podnikatele v oblasti cestovního ruchu, a ubytovacích služeb.

Celkem bylo získáno vyjádření od 32 obcí a AOPK. Všechny 17 obcí, jejichž vyjádření k dotazům se nepodařilo získat bylo opakovaně osloveno elektronicky i telefonicky. V 5 případech nebyli zástupci obcí zastiženi vůbec, v 8 případech odpovědi slíbili, avšak nedodali a ve 4 případech zástupci obcí vyjádření odmítli stylem, že „o CHKO se vůbec nehodlají bavit“. V těchto 4 případech bylo z představitelů obcí cítit určité napětí vzhledem ke správě CHKO, a CHKO Brdy obecně. Napětí, odtažitá formulace nebo například jízlivost se objevovaly i v některých odpovědích zástupců obcí. Co však bylo důvodem tohoto napětí nelze specifikovat.

Některé odpovědi oslovených obcí nebyly selektovány mezi jednotlivé otázky, ale byly spíše formou souhrnné odpovědi, na základě zkušeností daných obcí. Velmi často se v odpovědích ze strany zástupců obcí objevovalo, že autoři odpovědí, kteří jsou aktuálními představiteli obce, jsou ve svých funkcích teprve od podzimních komunálních voleb (z roku 2022), a tedy že k dané problematice nemají moc informací, či že se necítí k odpovědím kvalifikovaní.

Na základě všech odpovědí byla zpracována SWOT analýza, která se ze získaných odpovědí snaží identifikovat největší hrozby a příležitosti a která zároveň poslouží při navrhování koncepce rozvoje venkovské turistiky a agroturistiky v oblasti. Odpovědi samotné byly shnuty v následujícím textu. Jelikož byly pokládány otevřené otázky a i formát odpovědí se u některých obcí lišil, byly jejich odpovědi shrnuty do komentáře, který vyzdvihuje nejčastěji se opakující argumenty, či další zajímavé a věcné postřehy některých představitelů.

Otázka č. 1: Popište prosím osobní zkušenosti s průběhem spolupráce při územním plánování v oblasti CHKO Brdy mezi správou CHKO, AOPK a dotčenými obcemi?

Většina obcí, které poskytly odpovědi konkrétně na tuto otázku se vyjadřovaly, že jednání mezi obcemi bylo bezproblémové. Od zřízení CHKO v roce 2016 pořádaly koordinační schůzky, kde byly zastoupeny správa CHKO, obce a Vojenské lesy a statky. Tyto schůzky probíhaly minimálně jednou ročně, poslední se však konala naposledy v roce 2021. U některých obcí byla vznesena námitka na to, že komunikace mezi CHKO a danou obcí neprobíhá žádná. Jedná se však, až na jedinou výjimku, o obce, které sice byly zahrnuty v územní studii MŽP, avšak nesousedí přímo s CHKO. Jediná obec, která komunikaci se správou CHKO vyvrátila, ačkoli s ní přímo sousedí byla obec Podlesí.

Starostka obce Hvozdec přidala velmi zajímavou připomínku, že již od počátku CHKO, vyjadřují někteří starostové obcí na koordinačních schůzkách k územnímu plánování dva zásadní požadavky, zaprvé omezení jakékoli výstavby (hotely rekreační objekty), zadruhé zákaz tranzitní nákladní dopravy.

Otázka č. 2: Uved'te prosím Váš názor na možnosti rozvoje turistiky (především venkovské a agroturistiky) vyplývající z aktuálního územního plánování v oblasti CHKO Brdy?

Obecně se dá říci, že obce vidí velký potenciál pro rozvoj turistiky. Zejména však vidí možnosti rozvoje pěší turistiky a cykloturistiky, která je pro danou oblast tradiční a výrazně převažuje. Aktuálně vidí největší problém a nedostatky v základní infrastruktuře, parkovacích

místech, WC, informačních bodech, odpadkových koších anebo v základních stáncích s občerstvením. Zároveň by uvítali pravidelné organizované úklidy. Nedostatky v této infrastruktuře negativně ovlivňují zejména život lidí v daných obcích. Možnosti rozvoje tak vidí zejména v infrastruktuře, či svoji podporu na další rozvoj turistiky podmiňují budováním a posílením současné infrastruktury.

Například pan Ing. Miroslav Hakl, Ph.D., starosta obce Nové Mitrovice, upozornil, že jeho obec má platný územní plán schválený ještě z roku 2009. V té době samozřejmě CHKO ještě neexistovala. V obci tak pracují na novém územním plánu, který by měl zahrnovat i možnost vybudování potřebné infrastruktury.

AOPK se pak podle svého vyjádření snaží o podporu rekreační turistiky na území CHKO, která svými formami umožní trvalé zachování dobrého stavu přírodně cenných lokalit i charakteru krajiny nenarušené výstavbou.

Otázka č. 3: Uved'te prosím, jaké problémové oblasti aktuálního územního plánování vnímáte v oblasti CHKO Brdy. Definujte prosím riziková místa, čeho se vyvarovat, jaká si vzít ponaučení do budoucnosti?

U této otázky měly odpovědi jednotlivých obcí největší rozptyl. Velká část zástupců obcí velmi přesně upozorňovala, že jejich problémy s územním plánováním začínají již na samotných obcích, a málokdy mají přesah na úroveň CHKO.

Jako riziko však byla opakovaně označena neodůvodněná a nekontrolovaná výstavba různých hotelů, wellnes center ale i soukromých rekreačních objektů (chat). Podle zástupců obcí však AOPK toto důsledně kontroluje a prozatím nedochází k masivní výstavbě. Sama AOPK pak jako riziko zmiňuje také rozšiřování zástavby, a novou výstavbu by rádo situovalo pouze do IV. zóny CHKO.

Poučení z minula by například mělo být podle zástupce obce Jivina, pana starosty Ing. Václava Ungra, z překotného vytvoření CHKO bez potřebné infrastruktury. Upozorňuje tak stejně jako další, na podle nich nedostatečnou základní turistickou infrastrukturu.

Otázka č. 4: Co hodnotíte naopak pozitivně na aktuálním územním plánování v oblasti CHKO Brdy? Jaká pozitiva podle Vás aktuální územní plánování v oblasti CHKO Brdy přineslo/přináší? Co by mohlo být příkladem dobré praxe pro budoucnost?

Podle AOPK je největším pozitivem úzká struktura vlastníků pozemků, které spadají do CHKO, zvláště dohromady se skutečností, že významná část pozemků je (zprostředkovaně)

státních. Dále považují počet obcí, do jejichž katastru CHKO zasahuje jako relativně malý, což ulehčuje koordinaci a CHKO pak lépe odolává tlaku na vymezení nových zastavitelných území.

Obce pak obecně vítají možnosti rozvoje turistiky, pokud bude její rozvoj postupný, udržitelný, a bude podmíněn kvalitní infrastrukturou. Kvitují také působení AOPK v oblasti omezení výstavby a ochrany přírody.

Otázka č. 5: Jaké jsou plány/kroky do budoucna v souvislosti s územním plánováním CHKO Brdy?

K otázce č. 5 měly odpovědi, stejně jako u třetí otázky, velmi široký rozptyl. Obce se často odkazovaly na to, že jejich úpravy, aktualizace či tvorba nových územních plánů není přímo spojená s CHKO, ale musí se vypořádávat s komplexní problematikou územního plánování. I tak se však v jejich odpovědích dala nalézt shoda na podpoře ochrany přírody v CHKO a podpoře udržitelné, šetrné turistiky.

AOPK se pak vyjádřila ve smyslu, že hlavním plánem je do budoucna situovat výstavbu do IV. zóny CHKO.

Otázka č. 6: Umožňuje podle Vás současný stav legislativy CHKO a místních územních plánů rozvoj turistiky (venkovské, agroturistiky)?

Odpovědi na poslední otázku byly často velmi strohé, provedené jednou větou, nezdědkou jedním slovem. Převažuje názor, že ano. Objevuje se však i názor, že ano, ale s určitými omezeními, a pouze jeden ze starostů zastává názor, že současná legislativa rozvoj turistiky neumožňuje. Zajímavě se k problematice vyjádřila starostka městyse Jince, Bc. Miroslava Tichá. Velmi přesně odhadla, že současná legislativa sice rozvoj turistiky umožňuje, zároveň je však potřeba ji neustále upravovat a inovovat tak, aby bylo možné upravovat místní územní plány dle aktuálních požadavků udržitelného rozvoje.

V rámci odpovědi byla ze strany obcí také opakovaně vznesena připomínka, že Ministerstvo obrany ČR aktuálně jedná o rozšíření možností výcvikové střelby v oblasti. Výcvikové střelby nebyly na území CHKO nikdy přerušeny, ani po jeho vzniku z VÚ. Malá oblast CHKO je stále uvolněna pro výcvik dělostřeleckých pluků Armády ČR, zejména její posádky v městyse Jince.

5.2.2 Výsledky rozhovorů s podnikatelskými sdruženími

Otázka č. 1: Jak hodnotíte vývoj venkovské turistiky a agroturistiky v posledních 10 letech?

Z odpovědí profesních organizací, které byly vybrány jako zástupci soukromého sektoru je patrné, že tak, jak celkově rostla ekonomika ČR a s tím související bohatství občanů, docházelo k pozitivnímu rozvoji venkovské turistiky a agroturistiky. Upozorňují však na fakt, že nedávná pandemie COVID-19 znamenala rozsáhlé změny v množství poskytovatelů ubytovacích služeb a také v jejich struktuře. I tak, v oblasti venkovské turistiky a agroturistiky dochází k pozitivnímu rozvoji odvětví a po pauze a poklesu v období pandemie znovu zaznamenávají nárůst služeb v této oblasti.

Otázka č. 2: Vnímáte ze strany veřejné správy (např. obce, kraj, správa CHKO či jiné) překážky pro rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky? Jaké?

Profesní organizace nenašly žádné konkrétní překážky, které by jim stavěly přímo orgány veřejné správy v CHKO Brdy. Upozorňovaly však na skutečnost, že přístup jednotlivých obcí se i přes jednotnou národní legislativu liší napříč celou zemí a závisí spíše na aktuálních náladách a politickém směřování v daném regionu či obci.

Otázka č.3: Jaký vnímáte potenciál pro rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky v blízkosti CHKO či NP? Například také v oblasti CHKO Brdy?

Z odpovědí je patrné, že profesní organizace vnímají přítomnost NP či CHKO jako velmi zásadní pro rozvoj turistiky obecně, tím pádem i na rozvoj agroturistiky. Ohledně agroturistiky vyzdvihují spíše vnímání celého regionu jako venkovského či spíše „selského“. To dokládají na příkladu jižních Čech, u kterých vnímají silný turistický potenciál, který způsobuje kombinace přírodních památek (NP Šumava, Novohradské hory, Boubínský prales, třeboňské rybníky aj.) s kulturními památkami (nespočet hradů a zámků v čele se zámky Hluboká a Český Krumlov) a možnostmi sportovního vyžití (Lipno, vodáctví, cykloregiony). Zároveň však upozorňují, že by turistický ruch měl být správně dimenzován na danou oblast, tak aby nedocházelo k jejímu přelidnění a následnému přetížení služeb.

5.2.3 SWOT analýza

Na základě odpovědí v terénním průzkumu, dotazníkovém šetření a zpracované charakteristiky CHKO Brdy byla vytvořena SWOT analýza, která se snaží přehledně shrnout získané poznatky. V každé kategorie byla popsána 5 zásadními body.

5.2.3.1 Silné stránky

- Koordinace postupu obcí a AOPK skrz pravidelné schůzky
- Vysoký tlak na ochranu přírody
- „Silná ruka“ AOPK při povolování výstavby uvnitř CHKO
- Přehledný interpretační plán s nastavenými prioritami
- Dobrá dopravní dostupnost, blízkost velkých měst (Praha, Plzeň), které poskytují vysoký počet potenciálních návštěvníků

5.2.3.2 Slabé stránky

- Nedostatečná infrastruktura (parkoviště, WC, občerstvení, lavičky, odpadkové koše, informační tabule atd.)
- Přístup některých obcí, pro které je přítomnost CHKO spíše přítěží
- Malá diferenciacie typů turistiky
- Absence informačního/návštěvnického centra pod křídly AOPK, které by zajišťovalo jednotící expozici o oblasti, také jinak „muzea Brd“ (pozn. během roku 2023 by mělo dojít k otevření Domu přírody v Brdech, v areálu loveckého zámku Tři trubky, který by toto měl splňovat)
- Malý počet bodů zájmu uvnitř území CHKO, které by nebyly přírodního původu (např. hrady, zámky, rozhledny, lidová architektura)

5.2.3.3 Příležitosti

- Možnost využití dotačních programů
- Nízká konkurence
- Stále probíhající tvorba některých územních plánů, díky čemuž je lze pozitivně ovlivnit ve prospěch rozvoje venkovské turistiky a agroturistiky
- Vysoká přitažlivost přírodních krás v oblasti
- Rozvoj zaměstnanosti v oblasti v sektoru cestovního ruchu

5.2.3.4 Hrozby

- Zabrání území či jeho části zpět pro vojenské účely
- Nevhodné chování turistů v oblasti a s tím související ohrožení ochrany přírody
- Negativní přístup obyvatelstva k rozvoji turistiky v oblasti, pokud se nezlepší infrastruktura a nedojde k omezení kolizních situací
- Možná obměna komunálních politiků
- Možné legislativní změny na národní úrovni

6 Diskuze

Ve 20. století došlo, společně s výrazným rozvojem průmyslu, také k progresu v postoji k životnímu prostředí. Zájem o přírodu, její krásy a životní prostředí obecně vedl k rozšiřování národních zvláště chráněných území po celém světě. Tento fenomén pokračuje nadále i ve 21. století (Blair et al., 2019). To se projevilo i v CHKO Brdy. Za jejím vznikem stojí snaha uchovat původní, člověkem jen málo zasaženou a pozměněnou přírodu. Ta vedla v roce 2016 k vytvoření CHKO na místě bývalého VÚ.

Otevření dříve uzavřeného prostoru VÚ, společně se zajímavými přírodními krásami a předpokladem pro provozování pěší turistiky a cykloturistiky se staly základem pro rozvoj turismu v oblasti. I dnes, několik let po otevření stále převládají pěší turisté, kteří oblast navštěvují převážně jen na několik hodin (Obrázek 14 a Obrázek 16). Zároveň se správa CHKO společně s obcemi snaží o udržení současného stavu a nad rámec současné legislativy se snaží omezit novou výstavbu pouze do IV. zóny CHKO, ačkoli dle současné právní úpravy by se mohlo stavět i v III. zóně. Tato proklamace se objevuje v odpovědích obcí i CHKO v provedeném terénním výzkumu a je i součástí interpretačního plánu CHKO.

Dá se říci, že veřejná správa se snaží postupovat jednotně, předvídatelně a koncepčně, což ve své práci prosazují např. Apollo et al. (2022). Absence takového přístupu dle autorů může vést k negativním projevům cestovního ruchu ve zvláště chráněných územích. Typicky tím myslí znečištění dané oblasti, ale i nerovnoměrnou a nedostatečnou infrastrukturu v oblasti. I přes výše uvedené snahy však některé obce během rozhovorů upozorňovaly právě na nedostatečnou infrastrukturu.

Ačkoli tato výtku patřila mezi časté, rozhodně však nezazněla ze všech stran. Může to být způsobeno více jevy. Jako první musíme zvážit konkrétní polohu obce, její blízkost vstupu do CHKO, který se jeví jako turisticky výhodný, její dopravní dostupnost pomocí silnic, dálnic, železnic či cyklostezek. Za druhé je důležitý postoj obecních představitelů k CHKO a s tím souvisejícímu turismu. Z odpovědí některých zástupců byly cítit negativní emoce. Někteří představitelé se naopak k problému stavěli více pragmaticky. Pravdou zůstává, že CHKO byla již byla vytvořena, a je málo pravděpodobné, že by byla v blízké době zrušena, ačkoli někteří zástupci mluví o rozšíření vojenských výcvikových ploch. Přístup obcí by tak měl směřovat k udržitelnému rozvoji turismu, který může znamenat ekonomické benefity pro dané oblasti, tak jak o tom píšou například Gao et al. (2009) nebo Zou et al. (2014).

Turisté, kteří danou oblast navštěvují mají velký zájem na rozvoji infrastruktury hlavně k poznávací turistice (Obrázek 18). Vzhledem k tomu, že dále uvádějí, že do CHKO Brdy

cestují převážně kvůli přírodě (Obrázek 17), můžeme souhlasit se závěry autorů Widawski & Jary (2019), kteří předpokládají, že vzdělávání turistů v oblasti ochrany životního prostředí vede k jejich ohleduplnějšímu chování a snížení dopadů turismu. Podobné názory ve své práci prezentují i Štrba et al. (2022). Oba dva tyto názory jsou však podmíněny rozvojem turistické infrastruktury. Problémy v infrastruktuře však zaznamenávají spíše sousedící obce než samotní turisté, ti podle obrázků č. 23, 24 a 25 hodnotí prostředí CHKO pozitivně, do Brd se plánují vrátit, převážně ještě v letošním roce a na CHKO nemají chuť nic měnit, což se dá vysvětlit jejich pozitivní zkušeností. O něco vyrovnanější výsledky pak lze pozorovat na obrázku č. 21, kde byla hodnocena otázka na dostatečnost parkovacích ploch. Celkově bylo stále více pozitivních odpovědí, ale nacházíme zde už i první negativní zkušenost nemalé skupiny respondentů, kteří hodnotí kapacitu parkovišť jako nedostatečnou.

Tato práce se však zabývala hlavně rozvojem venkovské turistiky a agroturistiky. Většina respondentů označila pojmy venkovské turisty a agroturistiky jako známé (Obrázek 26), a i podle další otázky (Obrázek 27) lze jejich představy o agroturistice považovat za vcelku přesné. Nicméně, pouze malá část klientů dle svého názoru absolvovala někdy něco, o čem jsou ochotni tvrdit, že do výše popsaných patří (Obrázek 28). Z toho vyplývá, že návštěvníci CHKO Brdy provozují spíše venkovskou turistiku tak, jak ji popisují například Ryglové et al. (2011), Rokvič Knežić (2022) nebo Leco et al. (2012), kteří venkovský turismus popisují jako turismus provozovaný ve venkovských oblastech. Pokud pak použijeme definici venkova od Sharpleyho (2004), který tvrdí, že vnímání venkova je založeno na dichotomii města a venkova, musíme souhlasit, že CHKO Brdy je venkovskou oblastí. Například Rokvič Knežić (2022) pak zdůrazňuje silné provázání venkovského turismu na přírodní zdroje daného místa. Tuto spojitost pak u oblasti typu CHKO nelze vyvrátit.

V rámci dotazníku byly některé otázky směřovány přímo na rozvoj této části cestovního ruchu v oblasti a na jeho případné propojení s aktuální poznávací turistikou v CHKO Brdy. Na obrázku č. 31 však vidíme, že pouze 32 % respondentů vyjádřilo zájem o propojení poznávací turistiky s agroturistikou (stejný počet se vyjádřil negativně), a na obrázku č. 33 můžeme vyčíst, že pouze 21 % respondentů má zájem o rozšíření ubytování a obecně turistických služeb na území CHKO, oproti tomu se 45 % respondentů vyjádřilo negativně. V obou výše uvedených případech je zároveň velká skupina respondentů, kteří na otázku nedokázali jednoznačně odpovědět. Dle dostupných výsledků také víme, že určitá část respondentů, žije v blízkosti CHKO a lze nalézt významný průnik mezi jejich bydlištěm a negativním postojem k následnému rozvoji.

Návod, jak těmto negativním postojům čelit, a jak se pokusit je převrátit, bychom mohli hledat například v Jižní Korei. Park & Yoon (2010) komentují, že k rozvoji venkovské turistiky dochází díky vládním podporám. V rámci EU můžeme najít paralelu v dotačním programu rozvoje venkova anebo v programu LEADER, jak říká Biczkowski (2020). Nesmíme však zapomínat ani na myšlenku, kterou ve své práci publikují MacDonald & Jolliffe (2003). Podle nich rozvoj venkova začíná přes aktivitu jedinců a skrze jejich následnou kooperaci vede k rozvoji. Jako důležitá a zásadní se poté jeví kombinace výše zmíněného, tedy aktivita místních jedinců či samospráv a následně dobře mířená podpora.

Podobně nahlíží na výsledky své empirické studie i Bel et al. (2015). Podle nich je nutné investovat do zařízení a služeb, a rozšířit tak atraktivitu, aby jediným lákadlem nezůstávaly pouze přírodní krásy. Tuto teorii lze aplikovat i na CHKO Brdy. Identifikovali jsme problémy, které vnímají obce i respondenti. Ze získaných dat vyplývá, že převážná většina turistů má zájem převážně o pěší turistiku, ale také třetina respondentů odpověděla, že by uvítala propojení agroturistiky s poznávací turistikou Brd a zároveň také přibližně třetina respondentů uvedla, že by chtěla rozšířit služby a ubytování i uvnitř CHKO Brdy. Je tedy potřeba investovat do rozšíření služeb ze dvou zásadních důvodů. Zaprvé, aby byly vypořádány námitky současného obyvatelstva, na které dopadají negativní vlivy turismu, způsobené nedostatečnou infrastrukturou a za druhé by oblast získala další potenciální lákadlo, a nebyla tak odkázaná pouze na přírodní krásy CHKO Brdy. Pokud by opravdu došlo k vytvoření nových ubytovacích zařízení, která by dokázala spojit poznávací turistiku oblasti s agroturistikou, či dalšími typy venkovské turistiky, mohlo by to znamenat zmírnění negativních vlivů turismu, díky rozproštění turistického zájmu na více cílů. Zároveň by pravděpodobně byl zaznamenán pozitivní ekonomický efekt, s tvorbou nových pracovních míst, tak jak o něm mluví např. Gao et al. (2009). Výše popsané by v konečném důsledku mohlo vést ke „smíření“ rezidentů a turistů, tak jak je ve své práci popisují Huo et al. (2013).

Důležité však bude udržet současný ráz krajiny, aby si oblast udržela stávající turisty. K tomu by měla přispět i velmi striktní politika správy CHKO, která chce nové stavby povolovat pouze ve IV. zóně CHKO, jak je patrné z výsledků terénního průzkumu. Toto stanovisko správy CHKO je pak v souladu se závěry práce, kterou publikovali Štrba et al. (2022). Předmětem zájmu udržitelného cestovního ruchu musí být chráněné území, jehož kvalita a atraktivita je maximální pouze za předpokladu důsledné ochrany.

7 Závěry, vyhodnocení hypotéz a navržení koncepce

7.1 Závěry

Turismus je dnes neoddělitelně svázán s ochranou přírody. Pokud nějaký kus krajiny prohlásíme za zvláště chráněné území, ať již formou NP či CHKO, automaticky tím zvýšíme zájem o něj. Je to důsledek lidské zvědavosti, pozitivního vztahu k naší přírodě a takřka neomezených možností, které máme oproti našim předkům.

Na příkladu CHKO Brdy a zkušeností z provedého výzkumu můžeme pozorovat, že ne všude byla připravena infrastruktura na vznik nové CHKO a někde dokonce chybí i dnes. Z dalších dat však vyplývá, že v CHKO dnes probíhá ochrana přírody na vysoké úrovni a díky rozvoji naučných stezek a budování Domu přírody Brd nabízí oblast mimo možností pěší turistiky také možnosti edukace v oblasti ochrany přírody. Konkrétní závěry provedeného výzkumu můžeme shrnout v následujících bodech:

- Oblast je aktuálně velmi lákavá hlavně pro pěší turistiku.
- Většina turistů do oblasti přichází pouze na několik hodin, a zejména pak z blízkosti CHKO, ze Středočeského kraje a hl. m. Prahy.
- Některé obce vnímají zřízení CHKO pozitivně, a většina z nich se staví pozitivně k dalšímu rozvoji turistiky v regionu.
- Turisté nepociťují v oblasti vážnější nedostatky
- Rezidenti přilehlých obcí, a někdy i samotné obce vnímají nedostatečnost základní infrastruktury pro návštěvníky
- Pojmy jako venkovská turistika či agroturistika jsou sice obecně známé, ale jen malé procento respondentů uvedlo, že by se cítili mít s nimi zkušenosti.
- Přibližně třetina respondentů si v otázkách o venkovské turistice a agroturistice nebyla jistá a raději volila odpověď typu „Nevím“
- O rozšíření turistických služeb v CHKO má zájem přibližně třetina respondentů
- AOPK se snaží korigovat výstavbu nad rámec legislativních limitů a povoluje stavby výhradně ve IV. zóně CHKO
- Podle názoru podnikatelských sdružení má status CHKO pozitivní vliv na rozvoj turismu v oblasti

7.2 Vyhodnocení vytyčených hypotéz

Hypotéza č. 1: Oblast je aktuálně lákavá zejména pro pěší turistiku a cykloturistiku

První hypotéza byla částečně potvrzena. Z výsledků dotazníkového šetření, které probíhalo na 166 respondtech lze vyčíst, že oblast je aktuálně lákavá zejména pro pěší turistiku, což částečně potvrzuje stanovenou hypotézu. Výsledky také naznačují, že navštěvníci by preferovali rozvoj turistiky a rozvoj infrastruktury právě pro pěší turistiku.

Hypotéza č. 2: Současný stav legislativy Chráněných krajinných oblastí a místních územních plánů neumožňuje masivní rozvoj agroturistiky

Druhá hypotéza byla potvrzena. Aktuální stav legislativy říká, že výstavba v CHKO je možná pouze v III. a IV. zóně CHKO. AOPK pak rozvoj výstavby v CHKO Brdy omezuje dle dostupných možností pouze do IV. zóny CHKO. Stávající územní plány, jež jsou součástí legislativního procesu schvalování nové výstavby, pak směřují pouze k omezenému, šetrnému a trvale udržitelnému rozvoji turismu v oblasti (nikoli masivnímu), a to ve všech jeho formách, tedy i agroturistiky.

Hypotéza č. 3: Rozvoj infrastruktury pro agroturistiku a turistiku obecně bude probíhat zejména v III. a IV. zóně CHKO a na vnějších hranicích CHKO

Třetí hypotéza byla potvrzena. Jak vyplývá z vyjádření obcí a AOPK, na jejich straně není zájem o výstavbu mimo IV. zónu CHKO. Jejich postoj je tak dokonce přísnější, než bylo v hypotéze očekáváno. I tak z výsledků práce vyplývá, že v IV. zóně CHKO, a na jejich vnějších hranicích je potřeba nové infrastruktury, která bude dorovnávat její aktuální nedostatky, zmíněné ze stran obcí i některých respondentů z dotazníkového šetření.

7.3 Navržení koncepce

Další rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky je podmíněn rozvojem infrastruktury v těch místech, kde ji místní samosprávy a rezidenti považují za nedostatečnou. Ať už se jedná o parkovací plochy, WC, místa pro sběr odpadu či různé formy služeb jako jsou například informační cedulky a tabule nebo případně občerstvení, restaurace či ubytování. Rozvoj infrastruktury může být financován ze strany správy CHKO nebo obcí, které by měly mít hlavní zájem na udržitelném turismu. Dále pak financování může proběhnout skrze dotační programy, například z programů rozvoje venkova v rámci Společné zemědělské politiky pro roky 2023-2027. Opomenuty by neměly být ani Místní akční skupiny a program LEADER.

Různá forma místních, národních či evropských podpor by měla motivovat soukromé investory. Pro ně je však zásadní i postoj a podpora místních samospráv a jasný legislativní rámec. Na základě odpovědí profesních organizací jde spíše než o legislativu o přístup daných obcí. Důležitá pro rozvoj venkovské turistiky je pak přítomnost CHKO, která určuje celkový turistický potenciál. Jak však upozorňují Bel et al. (2015), pro udržitelnou a prosperující formu turistiky pouze lákadlo ve formě CHKO dlouhodobě nestačí, a musí dojít k vytvoření dalších lákadel. Jedním z nich by mohl být Dům přírody Brd, který bude schopen oslovit i jiné návštěvníky, než ty, kteří mají zájem pouze o pěší turistiku. Dalším lákadlem by mohly být ubytovací prvky, mířící přímo do segmentu agroturistiky. Ačkoli Brdy a Podbrsko nejsou typicky zemědělskou oblastí, v přilehlých obcích se nachází i tradiční, dnes produkčně nevyužívaná zemědělská stavení, která splňují zákaznické požadavky na agroturistiku, a při malé úpravě by mohla sloužit jako turistické ubytovací kapacity. Vytvořením těchto kapacit by mohlo dojít k diferenciaci turistického zájmu, zvýšení délky pobytu turistů v oblasti z několika hodin na dny. Tím by se také zvýšila utracená částka, která by mohla mít pozitivní vliv na region. Zároveň by nemuselo docházet k nové výstavbě, která aktuálně na území CHKO není žádoucí.

Získaná data tak lze aplikovat v navržené koncepci, kterou můžeme shrnout v následujících bodech:

- Budování základní infrastruktury tam, kde aktuálně pociťují nedostatky
- Dokončení Domu přírody Brd a dalších projektů pod správou CHKO
- Využití místních, národních i evropských podpůrných programů pro zvýšení konkurence ve stravovacích a ubytovacích zařízeních
- Pokusit se diferenciovat turisticky zajímavé cíle, vybudovat nové či zrekonstruovat stávající, tak aby došlo k rozmělnění turistické zátěže na celou oblast
- Nalákat turisty, kteří v CHKO či jejím okolí budou trávit více času, než jen uvedených několik hodin
- Udržet omezení výstavby v CHKO pouze na IV. zónu, tak aby nedocházelo k výraznému zasahování do přírody, která je a i přes rozvoj zůstane základním turistickým lákadlem
- Zintenzivnit komunikaci mezi správou CHKO a obcemi, neboť některé z nich toto považovaly za problematické

8 Literatura

- Abdollahzadeh G, Sharifzadeh A. 2014. Rural Residents' Perceptions Toward Tourism Development: a Study from Iran. *International Journal of Tourism Research* 16:126-136.
- Adamov T, Iancu T, Peş E, Popescu G, Şmuleac L, Feher A, Ciolac R. 2023. Rural Tourism in Marginimea Sibiului Area—A Possibility of Capitalizing on Local Resources. *Sustainability* 15. Available at <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/1/241> (accessed April 1, 2023).
- Apollo M, Andreychouk V, Rawat K, Mostowska J, Jones TE, Rettinger R, Maciuk K 2022. Himalayan nature-based tourism. challenges for tourism and protected areas. *International Journal of Conservation Science* 13:249-266.
- Balák I. 2003 *Národní parky a chráněné krajinné oblasti*. Olympia, Praha.
- Barke M. 2004. Rural tourism in Spain. *International Journal of Tourism Research* 6:137-149.
- Becker E. 2013 *Overbooked: the exploding business of travel and tourism*. Simon & Schuster, New York.
- Bel F, Lacroix A, Lyser S, Rambonilaza T, Turpin N. 2015. Domestic demand for tourism in rural areas: Insights from summer stays in three French regions. *Tourism Management* 46:562-570.
- Belliggiano A, Bindi L, Ievoli C. 2021. Walking along the Sheeptrack...Rural Tourism, Ecomuseums, and Bio-Cultural Heritage. *Sustainability* 13. Available at <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/16/8870> (accessed April 1, 2023).
- Beránek J. 2013. *Ekonomika cestovního ruchu*. Mag Consulting, Praha.
- Biczkowski M. 2020. LEADER as a mechanism of neo-endogenous development of rural areas: the case of Poland. *Miscellanea Geographica* 24:232-244.
- Blair H, Bosak K, & Gale T. 2019. Protected areas, tourism, and rural transition in Aysén, Chile. *Sustainability* 11:70-87
- Boháč A, Drápela E. 2022. Overtourism hotspots: Both a threat and opportunity for rural tourism. *European Countryside* 14:157-179.
- Bourdin A, Wan T, Delbos P. 2019. Tourism and Rural Heritage: A Win-Win Relation? The Conditions of Heritage Making in Touristic Rural Regions. *Built Heritage* 3:24-36.

- Cawley M, Gillmor DA. 2008. Integrated rural tourism. *Annals of Tourism Research* 35:316-337.
- Cigale D, Lampič B, Potočnik-Slavič I. 2013. Interrelations between tourism offer and tourism demand in the case of farm tourism in Slovenia. *European Countryside* 5:339-355.
- Czubak W, Pawłowski KP, Sadowski A. 2021. Outcomes of farm investment in Central and Eastern Europe: The role of financial public support and investment scale. *Land Use Policy* 108. Available at <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0264837721003781> (accessed March 20, 2023).
- Česká zemědělská univerzita v Praze. 2010. Venkovská turistika: (příručka pro provozovatele objektů venkovské turistiky). Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha.
- Dobrylovský J. 2021. *Ekonomická geografie pro ekonomy*. Vysoká škola ekonomie a managementu, [Praha].
- Echtner CM, Jamal TB. 1997. The disciplinary dilemma of tourism studies. *Annals of Tourism Research* 24:868-883.
- Gao S, Huang S, Huang Y. 2009. Rural tourism development in China. *International Journal of Tourism Research* 11:439-450.
- Gatner WC. 2004. Rural tourism development in the USA. *International Journal of of Tourism Research* 3:151-164
- Ghaderi Z, Henderson JC. 2012. Sustainable rural tourism in Iran: A perspective from Hawraman Village. *Tourism Management Perspectives* 2-3:47-54.
- Holešinská A. 2012. Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno.
- Hunter C. 1997. Sustainable tourism as an adaptive paradigm. *Annals of Tourism Research* 24:850-867.
- Huo T, Yuan F, Huo M, Shao Y, Li S, Li Z. 2023. Residents' participation in rural tourism and interpersonal trust in tourists: The mediating role of residents' perceptions of tourism impacts. *Journal of Hospitality and Tourism Management* 54:457-471.
- Chuang S-T. 2013. Residents' Attitudes Toward Rural Tourism in Taiwan: a Comparative Viewpoint. *International Journal of Tourism Research* 15:152-170.

- Jakubíková D. 2012. Marketing v cestovním ruchu: jak uspět v domácí i světové konkurenci. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Grada, Praha.
- Jolliffe L., MacDonald R. 2003. Cultural rural tourism: Evidence from Canada. *Annals of Tourism Research* 2:307-322
- Klich I. 2018. Výlety za balvany a viklany. Grada, Praha.
- Konečný O. 2016. Podpora turismu z Programu rozvoje venkova v kontextu udržitelnosti: turistická oblast Moravský kras. *Studia Turistica* 7:26-40.
- Kotíková H. 2013. Nové trendy v nabídce cestovního ruchu. Grada, Praha.
- Lane B. 2000. What is rural tourism? *Journal of sustainable tourism* 2:7-21.
- Leco F, Perez A, Hernandez JM, Campon AM. 2013. Rural Tourists and Their Attitudes and Motivations Towards the Practice of Environmental Activities such as Agrotourism. *International journal of environmental research* 7:255-264.
- Leduc G et al. 2021. How are ecological approaches justified in European rural development policy? Evidence from a content analysis of CAP and rural development discourses. *Journal of Rural Studies* 86:611-622.
- Li W, Zhou Y, Dai X, Hu F. 2022. Evaluation of Rural Tourism Landscape Resources in Terms of Carbon Neutrality and Rural Revitalization. *Sustainability* 14. Available at <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/5/2863>.
- Mandić A. 2019. Nature-based solutions for sustainable tourism development in protected natural areas: a review. *Environment Systems and Decisions* 39:249-268.
- McAreavey R, McDonagh J. 2011. Sustainable Rural Tourism: Lessons for Rural Development. *Sociologia Ruralis* 51:175-194.
- Medeiros E. 2022. Development Clusters for Small Places and Rural Development for Territorial Cohesion?. *Sustainability* 14. Available at <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/1/84> (accessed April 1, 2023).
- Melo AJDVT, Hernández-Maestro RM, Muñoz-Gallego PA. 2022. Effects of Market Intelligence Generation, Online Reviews, and Management Response on the Business Performance of Rural Accommodation Establishments in France. 105-119 in *Cultural Sustainable Tourism*. Springer International Publishing, Cham. Available at https://link.springer.com/10.1007/978-3-031-10800-6_9 (accessed April 1, 2023).

- Melo A, Gonçalves E, Silva C. 2022. Costumes perceptions and strategies for rural tourism accomodation. PASOS. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural 20:1171-1190.
- Neto F. 2003. A new approach to sustainable tourism development: Moving beyond environmental protection. Natural Resources Forum 27:212-222.
- Oppermann M. 1996. Rural tourism in Southern Germany. Annals of Tourism Research 1: 86-102
- Park D-B, Yoon Y-S. 2011. Developing sustainable rural tourism evaluation indicators. International Journal of Tourism Research 13:401-415.
- Park D-B, Yoon Y-S. 2009. Segmentation by motivation in rural tourism: A Korean case study. Tourism Management 30:99-108.
- Primack RB, Kindlmann P, Jersáková J. 2011. Úvod do biologie ochrany přírody. Portál, Praha.
- Půtová, B. (2019). Antropologie turismu. Karolinum Press, Praha.
- Rahmafitria F, Sukmayadi V, Purboyo H. 2020. The Real and Actual Tourism Accessibility in Protected Areas. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science 501. Available at <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/501/1/012047> (accessed April 1, 2023).
- Richardson D, Castree N, Goodchild MF, Kobayashi A, Liu W, Marston RA. 2016. International Encyclopedia of Geography: People, the Earth, Environment and Technology. John Wiley, Oxford, UK.
- Rokvic Knezic G, Djuric J, Drinic L. 2022. Agritourism as an opportunity for rural development of Prnjavor municipality. Agriculture and Forestry 68:247-260
- Rosalina PD, Dupre K, Wang Y. 2021. Rural tourism: A systematic literature review on definitions and challenges. Journal of Hospitality and Tourism Management 47:134-149.
- Ryglová K, Burian M, Vajčnerová I. 2011. Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi. Grada, Praha.
- Saputro KEA, Hasim, Karlinasari L, Beik IS. 2023. Evaluation of Sustainable Rural Tourism Development with an Integrated Approach Using MDS and ANP Methods: Case Study in Ciamis, West Java, Indonesia. Sustainability 15. Available at <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/3/1835> (accessed April 1, 2023).

- Sharpley R. 2004. Tourism and the Countryside. 374-386 in *A Companion to Tourism*. Blackwell Publishing, Malden, MA, USA. Available at <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9780470752272.ch30> (accessed April 1, 2023).
- Sirakaya E. 1997. Attitudinal compliance with ecotourism guidelines. *Annals of Tourism Research* 24:919-950.
- Streimikiene D, Svagzdiene B, Jasinskas E, Simanavicius A. 2021. Sustainable tourism development and competitiveness: The systematic literature review. *Sustainable Development* 29:259-271.
- Syruček M. 2014. *Záhady brdských lesů: od vykopávek po jaderné zbraně a radar*. Epocha, Praha.
- Šimková E. 2008. Udržitelný rozvoj venkova a role venkovské turistiky. *Ekonomie a Management* 1:26-32.
- Šíp J. 2020. *Venkovský cestovní ruch. Společnost vědeckých expertů cestovního ruchu (SVECR)*, Brno.
- Štrba Ľ, Kolačková J, Kršák B, Sidor C, Lukáč M. 2022. Perception of the Impacts of Tourism by the Administrations of Protected Areas and Sustainable Tourism (Un)Development in Slovakia. *Sustainability* 14. Available at <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/11/6696> (accessed April 1, 2023).
- Tisdell C, Wen J. 1997. Total economic evaluation of protected areas. *Annals of Tourism Research* 24:992-994.
- Trišić I, Privitera D, Ristić V, Štetić S, Milojković D, Maksin M. 2023. Protected Areas in the Function of Sustainable Tourism Development—A Case of Deliblato Sands Special Nature Reserve, Vojvodina Province. *Land* 12. Available at <https://www.mdpi.com/2073-445X/12/2/487> (accessed April 1, 2023).
- Uriely N. 1997. Theories of modern and postmodern tourism. *Annals of Tourism Research* 24:982-985.
- Vučetić AŠ. 2018. Importance of environmental indicators of sustainable development in the transitional selective tourism destination. *International Journal of Tourism Research* 20:317-325.

- Wang Y, Tian R. 2023. Development of Rural Regions in China: Evidence of Industry Integration by the Residents of Yongan Village (Quanzhou City, China). *Sustainability* 15. Available at <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/4/2928> (accessed April 1, 2023).
- Widawski K, Jary Z. 2019. Mass tourism in protected areas – underestimated threat? polish national parks case study. *Open Geosciences* 11:1046-1060.
- Zhu K. 2023. Rural area and agricultural region revitalisation modelling. *Land Degradation & Development* 34:42-51.
- Zou T, Huang SS, Ding P. 2014. Toward A Community-driven Development Model of Rural Tourism: the Chinese Experience. *International Journal of Tourism Research* 16:261-271.

9 Elektronické zdroje

- AOPK ČR. 2023. Chráněná krajinná oblast Brdy. Available from: <https://brdy.nature.cz/> (accessed January 2023)
- AOPK ČR. 2023. Péče o přírodu: Ochrana přírody. Available from: <https://brdy.nature.cz/pece-o-prirodu> (accessed January 2023)
- AOPK ČR. 2016. Plán péče CHKO Brdy 2016-2025. Available from: <https://brdy.nature.cz/documents/> (accessed January 2023)
- AOPK ČR. 2022. Velkoplošná zvláště chráněná území. Available from: <https://www.nature.cz/velkoplosna-zvlaste-chranena-uzemi> (accessed January 2023)
- Brdy a Podbrdsko. 2021. Návštěvnost cílů na území TO Brdy a Podbrdsko za období 2017 – 2021 [v tisících návštěvníků] Available from: <https://www.brdyapodbrdsko.cz/data/45.pdf> (accessed February 2023)
- Fišer B, Obermajer J. 2016. Ochrana přírody. Chráněná krajinná oblast Brdy. Available from: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/> (accessed February 2023)
- CHKO Brdy. 2023. Zonace: Ochrana přírody. Available from: <https://brdy.nature.cz/zonace-chko> (accessed January 2023)
- Klouda L. 2016. CHKO Brdy Preventivní hodnocení krajinného rázu území. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Available from: <https://brdy.nature.cz> (accessed March 2016)
- Havel P. 2021. Obce by měly počítat s rozvojem venkovské turistiky. Available from: <https://www.dvs.cz/> (accessed April 2021)
- Hosnedlová, P. 2019. Agroturistika se těší čím dál větší oblibě. Lidé mají zájem zejména o práci se zvířaty. Available from <https://euractiv.cz/section/evropske-finance/news>. (accessed January 2019)
- Hutr K. 2016. Deník.cz. V nové CHKO Brdy jsou naplánované kromě tras i dvě naučné stezky a hřebenovka. Available from: <https://www.denik.cz/cestovani/> (accessed February 2023)
- Nařízení vlády č. 292/2015 Sb. ze dne 12. října 2015 o CHKO Brdy. In: Sběrka zákonů České republiky. 2015. částka 121. Dostupné také z <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=292&r=2015>
- Oficiální stránky obce Obecnice a Oseč.2017 Plán péče o CHKO Brdy. Available from: <https://www.obecnice.cz> (accessed January 2017)

- Pešout P, Hlaváč V, Chobot K. 2018. Ochrana přírody. Ochrana biotopů ohrožených druhů v územním plánování. Available from: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/ochrana-biotopu-ohrozenych-druhu-v-uzemnim-planovani/> (accessed February 2023)
- Poustka R. 2015. Brdy. Nové stavby v CHKO. Available from: <http://www.brdy.org/content> (accessed February 2023)
- Ptáček L, Urbančíková J. 2016. Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR. Interpretační plán CHKO Brdy. Available from: <https://www.vls.cz/media/downloadables/> (Accessed January 2023)
- Turistika-brdy.cz. 2023. Abecední seznam ubytovacích zařízení v okolí Brd. Available from: <http://www.turistika-brdy.cz/ubytovani-a-stravovani.php> (accessed February 2023)
- Urbášková H, Kuznetcova A. 2020. Cestovní ruch jako jeden z nástrojů udržitelného rozvoje venkova. Available from: <http://www.regionalnirozvoj.eu/sites/regionalnirozvoj.eu/> (accessed 2020)
- Zákon č. 114/1992 Sb. ze dne 19. února 1992 o ochraně přírody a krajiny. In Sbíрка zákonů České a Slovenské federativní republiky. 1992. částka 28. Dostupné také z ŽALUDA, Eduard. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Územní studie Brdy [online]. 2017 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/8d1fec6b-6314-42d6-9e39-ae3f567947f0/US_Brdy_textova-cast.pdf

10 Seznam použitých objektů

10.1 Obrázky

Obrázek 1: Schematické pojetí cestovního ruchu

Obrázek 2: Základní členění cestovního ruchu

Obrázek 3: Mapa velkoplošných zvláště chráněných území

Obrázek 4: CHKO Brdy

Obrázek 5: Ochrana území CHKO Brdy bez staveb

Obrázek 6: Zonace CHKO Brdy

Obrázek 7: Jednotlivé kroky postupu interpretačního plánování

Obrázek 8: Vyhodnocení otázky č. 1 – Kolik je Vám let?

Obrázek 9: Vyhodnocení otázky č. 2 – Jste žena/muž?

Obrázek 10: Vyhodnocení otázky č. 3 – Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Obrázek 11: Vyhodnocení otázky č. 4 – Uveďte Váš ekonomický status.

Obrázek 12: Vyhodnocení otázky č. 5 – Uveďte prosím kraj, ve kterém bydlíte.

Obrázek 13: Vyhodnocení otázky č. 6 – Jaká je velikost obce, kde bydlíte?

Obrázek 14: Vyhodnocení otázky č. 7 – Jak často navštěvujete CHKO Brdy?

Obrázek 15: Vyhodnocení otázky č. 8 – Jak dlouho se zdržujete při návštěvě CHKO Brdy?

Obrázek 16: Vyhodnocení otázky č. 9 – S kým převážně CHKO Brdy navštěvujete?

Obrázek 17: Vyhodnocení otázky č. 10 – Jakou formu turistiky převážně v CHKO Brdy vykonáváte?

Obrázek 18: Vyhodnocení otázky č. 11 – Které z následujících aspektů jsou pro Vás nejdůležitější pro návštěvu CHKO Brdy?

Obrázek 19: Vyhodnocení otázky č. 12 – Jaké další potenciální aktivity by Vás v CHKO Brdy zajímaly?

Obrázek 20: Vyhodnocení otázky č. 13 – Odkud jste se dozvěděl/a o CHKO Brdy?

Obrázek 21: Vyhodnocení otázky č. 14 – Jakým způsobem jste přijel/a do CHKO Brdy?

Obrázek 22: Vyhodnocení otázky č. 15 – Považujete kapacitu parkovišť v okolí CHKO Brdy za dostačující?

Obrázek 23: Vyhodnocení otázky č. 16 – Na stupnici od 1 do 5, jak byste hodnotil/a návštěvnost během Vašeho pobytu na území CHKO?

Obrázek 24: Vyhodnocení otázky č. 17 – Jak hodnotíte prostředí CHKO Brdy?

Obrázek 25: Vyhodnocení otázky č. 18 – Máte v plánu CHKO Brdy znovu navštívit?

Obrázek 26: Vyhodnocení otázky č. 19 – Chtěl/a byste na CHKO Brdy něco změnit?

Obrázek 27: Vyhodnocení otázky č. 20 – Jsou Vám známy pojmy jako venkovská turistika či agroturistika?

Obrázek 28: Vyhodnocení otázky č. 21 – Co si představíte pod pojmem agroturistika?

Obrázek 29: Vyhodnocení otázky č. 22 – Využil/a jste někdy nabídky, která se prezentovala jako nabídka agroturistiky, či splňovala Vaše představy o agroturistice?

Obrázek 30: Vyhodnocení otázky č. 23 – Považujete nabídku agroturistiky v České republice za dostatečnou?

Obrázek 31: Vyhodnocení otázky č. 24 – Co by Vás na agroturistice zaujalo, či zvýšilo Váš zájem o ni?

Obrázek 32: Vyhodnocení otázky č. 25 – Měl/a byste zájem o propojení agroturistiky s poznávací turistikou CHKO Brdy?

Obrázek 33: Vyhodnocení otázky č. 26 – Považujete někoho z poskytovatelů turistických služeb v regionu CHKO Brdy za poskytovatele služeb agroturistiky?

Obrázek 34: Vyhodnocení otázky č. 27 – Chtěl/a byste nabídku poskytovaných služeb a ubytování rozšířit i uvnitř území CHKO Brdy?

10.2 Tabulky

Tabulka 1: Seznam CHKO

Tabulka 2: Charakteristika jednotlivých zón CHKO Brdy

Tabulka 3: Navržené projekty k realizaci dle interpretačního plánu

11 Seznam použitých zkratek a symbolů

- AIEST – Association Internationale d'Experts Scientifique du Tourisme (Mezinárodní sdružení expertů v cestovních ruchu)**
- AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny**
- ČR – Česká republika**
- DPP – Dohoda o provedení práce**
- HDP – Hrubý domácí produkt**
- CHKO – Chráněná krajinná oblast**
- MŽP – Ministerstvo životního prostředí**
- NP – Národní park**
- TO – Turistická oblast**
- TR – Turistický region**
- UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Světová organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu)**
- UNWTO – United Nations World Tourism Organization (Světová organizace OSN cestovního ruchu)**
- VÚ – Vojenský újezd**

12 Samostatné přílohy

12.1 Seznam příloh

Příloha č. 1: Seznam obcí v řešení území

Příloha č. 2: Plán péče CHKO Brdy v souvislosti s územním plánováním

Příloha č. 3: Vývoj návštěvnosti cílů na území TO Brdy a Podbrdsko za období 2017-2021

Příloha č. 1: Seznam obcí v řešení území

kraj	ORP	kód obce	obec	počet obyvatel k 1.1.2016	statut
Středočeský	Hořovice	537128	Felbabka	283	obec
		531189	Hořovice	6 820	město
		531235	Hvozdec	259	obec
		531251	Chaloupky	506	obec
		531308	Jivina	191	obec
		531324	Komárov	2 401	městys
		533319	Malá Víska	92	obec
		531626	Olešná	409	obec
		531634	Osek	771	obec
		531685	Podluhy	653	obec
		531995	Zaječov	1 422	obec
	Příbram	539953	Bohutín	1 743	obec
		539988	Bratkovice	316	obec
		540072	Čenkov	380	obec
		540145	Drahlín	538	obec
		540242	Hluboš	613	obec
		540315	Hvozdčany	774	obec
		540404	Jince	2 253	městys
		540587	Křešín	114	obec
		540625	Láz	609	obec
		598411	Lhota u Příbramě	487	obec
		564524	Nepomuk	189	obec
		540935	Obecnice	1 270	obec
		540960	Ohrazenice	280	obec
		564486	Podlesí	1 097	obec
		539911	Příbram	33 058	město
		541231	Rožmitál pod Třemšínem	4 374	město
		541273	Sádek	225	obec
		564630	Sedlice	266	obec
		598429	Trhové Dušníky	460	obec
		541508	Věšín	701	obec
		541567	Vranovice	310	obec
		Plzeňský	Blovice	566705	Borovno
546399	Mišov			113	obec
558176	Nové Mitrovce			311	obec
558362	Spálené Poříčí			2 710	město
Nepomuk	557650		Čížkov	646	obec
	558061		Mladý Smolivec	714	obec
Rokycany	559776		Dobřív	1 279	obec
	559849		Hůrky	229	obec
	579009		Medový Újezd	233	obec
	559997		Mirošov	2 210	město
	579131		Příkosice	418	obec
	506664		Skořice	267	obec
	560162		Strašice	2 477	obec
	579343		Štítov	63	obec
	560189		Těně	272	obec
	579246		Trokavec	94	obec
	579289		Visky	45	obec

Zdroj: Žaluda (2017)

Příloha č. 2: Plán péče CHKO Brdy v souvislosti s územním plánováním

Plán péče CHKO Brdy v souvislosti s územním plánováním:

- navrhuje opatření a zásady:
 - v rámci územního plánování zajistit v dostatečném rozsahu plochy pro vznik skladebných částí územního systému ekologické stability;
 - chránit stávající ekologicky stabilnější části krajiny v procesu územního plánování;
- v procesu územního plánování uplatňovat zásady ochrany krajinného rázu, zejména:
 - chránit typickou urbanistickou strukturu sídel – tzn. zachovávat uspořádání návěsních a shlukových vsí a samot, nepropojovat jednotlivé části obcí;
 - chránit volnou krajinu před rozšiřováním zástavby, novou, zejména plošně a objemově kapacitnější výstavbu soustředit do zastavěných částí sídel nebo vhodných navazujících ploch, chránit volnou krajinu před rozvojem zástavby rekreačních chat a zahrádkářských kolonií;
 - výrobní areály přednostně umísťovat v návaznosti na stávající zástavbu, preferovat k tomuto účelu plochy s obdobným využitím (stávajícím nebo minulým);
 - ve vybraných stabilizovaných částech sídel se zachovalou urbanistickou strukturou a s významným zastoupením hodnotných venkovských staveb (zejména lidové architektury) podporovat vhodnou údržbu a obnovu tradiční architektury (lidové stavby), zachovat ráz lokalit jako celku;
 - chránit typickou výškovou hladinu sídel a jejich siluetu (např. vyrovnanou hladinu zástavby);
 - zachovat dominantnost nebo pozitivní vizuální působení historických staveb (např. kostely, drobné sakrální objekty apod.), nenarušovat působení pozitivních kulturních dominant (např. kostel v Nových Mítrovicích, zřícenina hradu Valdek);
 - zachovat volnou krajinu v dosud neurbanizovaných oblastech a lokalitách;
 - chránit hodnotné luční enklávy (včetně území zaniklých obcí) před novou zástavbou;
 - na plochách bezlesí uvnitř stávajícího vojenského prostoru (na území zaniklých obcí) umožnit vznik pouze ojedinělých staveb, které bezprostředně souvisejí s využitím okolních ploch pro pastvu nebo jinou formu šetrného zemědělství,

minimalizovat proporce těchto ojedinělých staveb, vznik jiných staveb nepodporovat (s ohledem na zachování přírodních hodnot území);

- vhodnými zásahy, např. výsadbou krycí zeleně podporovat kultivaci sídel (zejména jejich okrajů na přechodu do krajiny), zemědělských areálů narušujících krajinný ráz;
- chránit průchodnost krajiny, zajistit migrační možnosti pro živočichy, minimalizovat stálá oplocení, nepřehrazovat a neregulovat vodní toky;
- plánovat návštěvnickou infrastrukturu (např. vedení různých typů tras a stezek, turistických shromaždišť) tak, aby byl minimalizován vliv na předměty a cíle ochrany;
- navrhovaná opatření a zásady územního plánování – zásady územního rozvoje Středočeského a Plzeňského kraje:
 - v koncepci struktury osídlení na území CHKO směřovat plošnou urbanizaci do IV. zóny;
 - v koncepci dopravy a technického vybavení nové dálkové trasy technické infrastruktury směřovat mimo CHKO;
- Územní plánování – územně plánovací dokumentace obcí:
 - na území zaniklých sídel ve stávajícím vojenském prostoru prosazovat pouze takové využití ploch, které umožní realizovat jen stavby funkčně sloužící šetrnému zemědělskému využití okolních pozemků;
 - požadovat zapracování podmínek ochrany krajinného rázu a dodržovat transparentní zásady pro vymezení ploch s výstavbou:
 - pro novou zástavbu přednostně využívat IV. zónu a zastavěné území ve III. zóně (s výjimkou samot);
 - doplňovat vhodné proluky nebo vhodně navázat na stávající zástavbu (efektivně využívat plochy navržené v ÚPD jako zastavitelné, požadovat vyhodnocení nově navržených zastavitelných ploch);
 - z hlediska dopravního napojení novou zástavbu vázat přednostně na trvale sjízdné místní komunikace;
 - chránit volnou krajinu před urbanizací, včetně dopravní a technické infrastruktury a rekreačně-sportovních staveb;
 - podporovat úpravy přechodů sídel do volné krajiny, zachovat plochy soukromých zahrad a ploch veřejné zeleně a podporovat vytvoření nových ploch sídelní zeleně v návaznosti na zastavitelné plochy;

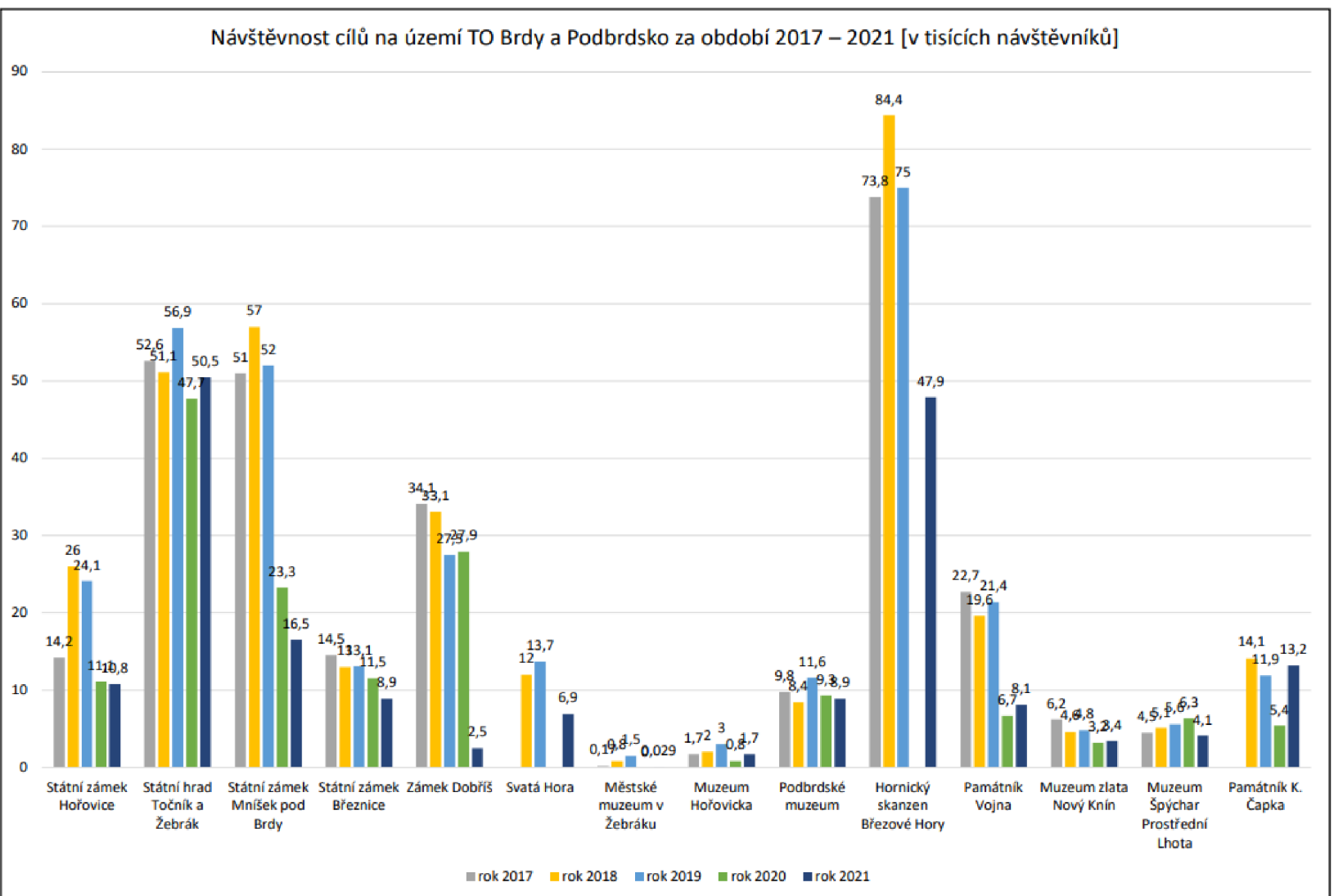
- podporovat nové využití již urbanizovaného území (plochy vojenských, v malé míře průmyslových a zemědělských staveb – brownfields);
 - na základě výsledků preventivního hodnocení krajinného rázu chránit pohledově exponované polohy (hřebeny, horizonty, vrcholy, svahy) před umístováním zástavby, zejména technických dominant;
 - zachovat typický charakter sídel, nerozšiřovat sídla plošně rozlehlou zástavbou a nezahušťovat rozptýlenou zástavbu, nenarušovat charakter samot přístavbou nových objektů, ochranu sídelní struktury zakotvit do základních podmínek ochrany krajinného rázu;
 - na území III. zóny mimo souvisle zastavěné území a rozptýlenou zástavbu umožnit výstavbu prokazatelně potřebnou pro šetrné hospodaření na zemědělské půdě;
- podmínky prostorového uspořádání včetně základních podmínek ochrany krajinného rázu stanovit podle potřeby diferencovaně pro každou zastavitelnou plochu samostatně, míru podrobnosti podmínek určit podle významu a projevu jednotlivých znaků kulturní a historické charakteristiky místa nebo oblasti;
 - zajistit ochranu ploch s výskytem zvláště chráněných druhů v zastavěném území obcí (druhově pestré louky/mokřady) jejich zařazením do funkčních ploch, v nichž nebudou přípustné žádné nové stavby (např. plochy sídelní zeleně);
 - zachovat migrační propustnost krajiny případné nové plochy a zařízení pro sport a rekreaci umísťovat přednostně do III. a IV. zóny, mimo lesní porosty, ekologicky citlivé a pohledově exponované plochy;
 - novou dopravní a technickou infrastrukturu umísťovat ve volné krajině pouze v prokazatelně nezbytných případech veřejného zájmu;
 - aktivně spolupracovat s obcemi, pořizovateli a zpracovateli ÚPD na stanovení podmínek ochrany přírody a krajiny na území jednotlivých obcí;
- navrhovaná opatření a zásady průmyslu – umístování drobných průmyslových provozoven a ostatních výrobních zařízení řešit v souladu s územními plány obcí výhradně v přímé návaznosti na sídelní útvary – přednostně do nevyužívaných zemědělských a průmyslových objektů.

Územní plánování:

- Oba kraje, na jejichž území se nachází připravovaná CHKO Brdy, mají schválené zásady územního rozvoje (ZÚR Středočeského kraje byly schváleny 19. 12. 2011, ZÚR Plzeňského kraje nabyly účinnosti 17. 10. 2008);

- Území stávajícího Vojenského újezdu Brdy má zpracovaný územní plán z roku 2004. Lze předpokládat, že po zrušení vojenského újezdu a po správním přiřazení území k jednotlivým obcím budou pořízeny změny územních plánů příslušných obcí (nebo nové územní plány).
- Na území mimo stávající vojenský prostor mají územní plán dle dostupných informací zpracovány tyto obce, jejichž souvislá zástavba nebo její část se nachází uvnitř hranic CHKO:
 - Čížkov (včetně Chynína a Železného Újezdu) – územní plán vydán 20. 4. 2012;
 - Nové Mitrovice (včetně Mítova a Planin) – územní plán vydán 19. 1. 2010;
 - Míšov – územní plán vydán 1. 10. 1999.

Zdroj: Klouda (2016)

Zdroj: Brdy a Podbrdsko (2021)